yedi

Mario Benedetti

Mola

çeviren: banu karakaş

Mola
La Tregua
Yazan: Mario Benedetti
İspanyolcadan Çeviren: Banu Karakaş
Yayına Hazırlayan: Mahir Koçak
Dizgi ve Kapak: Naz Yıldız
© Fundación Mario Benedetti c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria
www.schavelzongraham.com
Sertifika No: 43569
Baskı ve Cilt: İşkur Matbaa
Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1370 Cadde No: 5 İvedik OSB. / Ankara (0312) 394 52 62
ISBN: 978-605-74961-4-0
Sertifika No: 19371
Birinci Basım: Haziran 2021
Baskı Adedi: 2000

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.
Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara
Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19
www.yediyayinlari.com info@yediyayinlari.com

Mario Benedetti (1920-2009): Uruguaylı gazeteci, roman yazarı ve şair. Seksenden fazla kitap yazmış ve yirmiden fazla dile tercüme edilmiş Benedetti, Latin Amerika'nın 20. yüzyıldaki en büyük yazarlarından biri olarak kabul edilir. Benedetti Uruguay'ın "45 Nesli" olarak bilinen entelektüel ve edebi hareketine katılmış ve ülkenin meşhur gazetelerinden Marcha'da 1945 yılından askeri hükümet tarafından zorla kapatıldığı 1973 yılına kadar yazmıştır. 1973'ten 1985'e dek sürgün olarak yurtdışında yaşamış, Mart 1983'te ülkesi Uruguay'a geri dönmüştür.

Banu Karakaş: 1987'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi'nde felsefe, yabancı diller ve sinema çalışmaları alanlarında eğitim aldı. 2006 yılından bu yana İspanyolca ve İngilizce dillerinden çeviri yapıyor. Karakaş, 2015 yılından beri Latin Amerika'da yaşıyor. Çevirdiği eserlerden bazıları: Yazma Uğraşı (Peter Clark, Metropolis Kitap), Denemeler (David Hume, Pinhan Yayıncılık), Tayga Sendromu (Cristina Rivera Garza, Yüz Kitap), Eşyanın Dilinden Anlamak (Matthew B. Crawford, Metropolis Kitap), Bir Oğul, (Alejandro Palomas, Final Kültür Sanat Yayınları), Kaplumbağa Günlüğü (Russell Hoban, Yedi Yayınları)

Mario Benedetti

Mola

Çevirmen: Banu Karakaş

Sağ elim bir kırlangıç
Sol elim bir servi
Başım önümde yaşayan bir bey
Başım arkada ölü bir bey.

Vicente Huidobro

11 Şubat Pazartesi

Emekliliğime altı ay, yirmi sekiz gün kaldı sadece. Kalan sürenin hesabını her gün çıkarmaya başlayalı beş sene olmuştur. Aylaklık etmeye bu kadar ihtiyacım var mı gerçekten? Ben diyorum ki hayır, ihtiyacım olan şey aylaklık değil, kendi istediğim işte çalışabilme hakkı. Ne mesela? Bahçe işleri olabilir. Pazar günleri hareketli bir dinlenme sayılır; hem oturmaya dayalı hayatıma karşı bir eylem olur hem de gelecekte illa ki uğrayacağım kireçlenme istasyonuna karşı gizli bir savunma. Ama buna öyle her gün her gün de tahammül edemem korkarım. Gitar belki. Hoşuma da gider bence. Fakat kırk dokuzundan sonra solfej öğrenmek epey içler acısı bir durum olsa gerek. Yazı yazmak? Belki fena bir iş de çıkarmam hani; sonuçta insanlar yazdığım mektupları beğeniyor genelde. Eh, beğensinler, ne olacak? "Ellisine merdiven dayamış bu yeni yazarın dikkate değer meziyetlerine" dair yazılmış kısacık bir biyografi yazısı geliyor gözümün önüne, gelir gelmez de midemi kaldırması bir oluyor. Benim bugün bile kendimi hâlâ toy ve naif hissediyor olmam (yani gençliğin kusurlarını taşıyıp, erdemlerinin ise neredeyse hiçbirini taşımadığımı hissetmem) bu naifliği ve toyluğu sergileme hakkım olduğu anlamına gelmiyor. Bir kız kurusu kuzenim vardı da bir tatlı yaptığı zaman herkese gösterirdi, gösterirken de dudaklarına bir zamanlar motosikletçi sevgilisinin takdirini kazanmak için uğraştığı dönemden kalma, melankolik ve çocuksu bir gülümseme yerleşirdi. Meşhur "Ölüm Virajları"mızdan birinde can vermişti oğlan. Kuzenim elli üç yaşına tam tamına uyacak şekilde giyinirdi; hem kılığında hem diğer konularda usturuplu, dengeliydi; ne var ki yirmi yaşın taze dudaklarının, diri cildinin ve biçimli bacaklarının yanına yakışan o gülümseme kendisini ele veriyordu. Acınası bir jestti yaptığı, o kadar; asla gülünçlük raddesine varmayan bir jestti, çünkü aynı

zamanda iyilik de vardı o yüzde. Ben de sırf acınası gözükmek istemiyorum demek için amma çok laf ettim.

15 Şubat Cuma

Ofiste hiç olmazsa birazcık randıman gösterebilmek adına görece yakın bir gelecekte duran aylaklık dönemimi düşünmemek için çaba gösteriyorum. Ama tam aksine parmaklarım tutuluyor, başlıkların harflerini yuvarlak yuvarlak yazmam gerekirken hepsi eciş bücüş oluyor, bir şeye benzemiyor. Bir memur olarak sahip olduğum en büyük seçkinliklerden biri kavisli harflerin yazımı. Ayrıca şunu da itiraf etmem gerekir ki büyük "M" yahut küçük "b" gibi bazı harflerin çizimi bana ayrı bir haz veriyor; hatta bunları yaparken kendimce yenilikler icat etmişliğim bile var. İşimin en az nefret ettiğim yanı mekanik, rutin tarafları: Bin defa yazdığım bir muhasebe girdisini yeniden geçmek, bilançoyu çıkarmak ve her şeyin yerli yerinde olduğunu, aranacak bir açığın bulunmadığını görmek. Bu tür işler beni yormaz, çünkü başka şeyleri düşünmeye ve hatta (kendi kendime söylememin ne zararı var?) düş kurmaya vaktim kalır. Kendimi birbirine eş olmayan, çelişkili, birbirinden bağımsız iki varlığa bölüyormuşum gibi hissederim. Biri yaptığı işi ezbere bilen, işin tüm bileşenlerine ve kuytu köşelerine sonuna kadar hâkim, bastığı yerden her daim eminken diğeri ateşli bir hayalperest, sinir bozucu derecede tutkulu. Üzgün biri olmasına karşın neşeli anları olmuş, oluyor ve olacak da. Kaleminin nereye gittiğini de sekiz ay sonra siyaha dönecek mavi mürekkebin neler yazdığını da umursamayan dalgının teki.

İşimin tahammül edilemez yanı rutini değil, bilakis yeni çıkan sorunlar: Yönetmeliklerin, düzenlemelerin, ikramiyelerin arkasına gizlenen hayali Müdüriyetin beklenmedik talepleri, bir

raporun, maaş bordrosunun yahut kaba kaynak hesap bildiriminin acilen istenmesi. İşte o zaman rutinden fazlası işin içine girdiği için iki parçam da aynı amaç uğruna çalışmak durumunda kalır, ben de istediğim şeyleri düşünemem, yorgunluk gelir, sırtıma ve enseme yakı gibi yapışır. Bana ne Perno Cıvataları bölümünün sondan bir önceki yılın ikinci dönemindeki muhtemel kârından? İşletme Maliyetlerini düşürmenin en pratik yolundan bana ne?

Bugün güzel bir gündü; sırf rutin işler vardı.

18 Şubat Pazartesi

Çocuklarımın hiçbiri bana benzemiyor. Her şeyden önce, hepsi benden daha enerjik. Hepsi benden daha kararlı gözüküyor, bir yerde sabit durmaya alışkın değiller. Esteban içlerinde en içe kapanık olanı. Bu dargınlığı kime bilmiyorum ama dargın bir hâli olduğu kesin. Bence bana saygı duyuyor ama yine de bilinmez. Neredeyse hiç geçinemesek de Jaime galiba benim aralarında en sevdiğim. Hassas ve zeki olduğunu düşünüyorum ama tamamen dürüst gelmiyor bana. Aramızda bir bariyer olduğu açık. Bazen benden nefret ettiğini, bazense bana hayranlık duyduğunu düşünüyorum. Blanca'yla en azından ortak bir noktamız var: O da neşeli anlar yakalayabilen hüzünlü biri. Onun dışında kendi hayatını fazla sahipleniyor, en derin dertlerini benimle paylaşabilecek biri değil. Evde en çok vakit geçiren o; belki de bizim dağınıklığımıza, masraflarımıza, kirli çamaşırlarımıza biraz köle olmuş hissediyordur kendini. Kardeşleriyle ilişkisi histeri sınırlarında dolanıyor ama kendine hâkim olmayı biliyor, hatta öbürlerine de. Belki içten içe birbirlerini pek seviyorlardır ama kardeşler arasındaki sevgide alışkanlığın getirdiği belli bir karşılıklı bıkkınlık sınırı oluyor. Hayır, bana benzemiyorlar. Fiziksel olarak

bile benzemiyorlar. Esteban ile Blanca, Isabel'in gözlerini almışlar. Jaime yine onun alnını ve ağzını almış. Acaba Isabel onları bugün böyle endişeli, hareketli, olgunlaşmış görebilseydi ne düşünürdü? Daha iyi bir sorum var aslında: Ben bugün Isabel'i görebilseydim ne düşünürdüm? Ölüm, yıldırıcı bir tecrübe; geride kalanlar için yıldırıcı, bilhassa geride kalanlar için. Üç çocuğumla dul kaldıktan sonra hayatımı idame ettirebildiğim için kendimle gurur duymam gerekir. Ama gururlu değil, yorgun hissediyorum. Gurur, yirmili otuzlu yaşlarda olur. Çocuklarımla birlikte yola devam etmek benim için bir mecburiyetti, toplum karşıma dikilmesin diye, sadece kalpsiz babalara atılan o merhametsiz bakışlara maruz kalmayayım diye elimdeki tek kaçış yoluydu. Başka bir çare yoktu, ben de yola devam ettim. Ama her şey kendimi mutlu hissedemeyeceğim kadar mecburiyettendi her zaman.

19 Şubat Salı

Akşamüstü dörtte kendimi birdenbire dayanılmayacak derecede boş hissettim. İpek gömleğimi asıp, bir para transferi için Banco República'ya gitmem gerektiğini söylemek zorunda kaldım. Yalandı. Esas tahammül edemediğim karşımdaki duvardı. Goya'ya adanmış şubat ayının yer aldığı kocaman bir takvime boğulmuş o korkunç duvar. Bu oto yedek parçası ithal eden eski şirkette Goya'nın ne işi var? Öylece durup, takvime bön bön bakmaya devam etseydim ne olurdu bilmiyorum. Belki çığlık atardım ya da tipik alerji hapşırıklarımdan birine tutulurdum yahut da Büyük Defter'in muntazam sayfalarına gömülüverirdim. Çünkü artık öğrendim ki patlama öncesi anlarım her zaman patlamayla sonuçlanmıyor. Bazen muazzam bir şekilde küçük düşmemle, koşulların ve bu koşulların yarattığı çeşitli, utanç verici baskıları

geri dönüşü olmamacasına kabullenmemle sonuçlanıyor. Ne var ki ben yine de kendime bu patlamalara müsaade etmemem, bunları başlamadan durdurmam gerektiğini, yoksa maazallah dengemi kaybedeceğimi salık vermeyi seviyorum. Dolayısıyla bugün de yaptığım gibi temiz hava almak, ufuk çizgisini ve kim bilir daha neleri görmek isteyen birinin o fevri ihtiyacıyla dışarı çıkıyorum. Eh, her zaman ufuk çizgisine varamıyorum da bazen bir kafe penceresinin önüne oturup, birkaç çift güzel bacak manzarası izlemekle yetiniyorum.

Ofis saatlerinde kentin bambaşka bir yere dönüştüğüne eminim. Belirli saatlerde çalışanların, yani sabah sekizde başlayıp, on ikide çıkan, sonra iki buçukta geri dönen ve yedide günü bitirmek üzere son kez işten çıkanların Montevideo'sunu biliyorum. Yüzleri ürkek ve terlemiş, adımları aceleci ve aksak, biz onlarla eski dostlarız. Ama bir de diğer şehir var ki o şehir yeni banyo yapmış, parfümünü sürmüş, öğleden sonraları dışarı çıkan, alaycı, iyimser, şakacı genç kadınların şehri; öğleye kadar uyuyan, ithal ipek gömleklerinin kar beyazı yakaları akşam altıya kadar bozulmayan ana kuzusu oğlanların; otobüsle Gümrük İdaresi'ne kadar gidip, inmeden aynı otobüsle gerisingeri dönen ve böylelikle nostaljik hatıralarının kahramanı Eski Kent'i dolaşırken yüzlerine kondurdukları teselli edici bakıştan ibaret ölçülü bir eğlenceye iştirak eden ihtiyarların; geceleri hiç dışarı çıkmayıp, gündüzleri suratlarında okunan suçlulukla üç buçuk matinesinden çıkan genç annelerin; çocukların her yanını sinekler basarken oralı olmayıp anneleri çekiştiren bebek bakıcılarının; meydandaki güvercinlere ekmek kırıntısı atınca sonunda cennetten mekân kapacaklarını düşünen, canı sıkılmış emeklilerin şehridir. Bunlar benim tanımadığım insanlar, en azından şimdilik. Onlar hayattaki konforlarına ziyadesiyle tutunup yerleşmişken ben, karşımda şubat ayı Goya'ya adanmış takvime baka baka sinirli ve zayıf hissediyorum.

21 Şubat Perşembe

Bu akşamüstü ofisten gelirken sarhoşun biri tarafından durduruldum. Ne hükümetten şikâyet etti ne ikimizin kardeş olduğunu söyledi ne de saymakla bitmeyecek evrensel sarhoşluk temalarından birini açtı. Gözlerinde özel bir ışığın parıldadığı, bir acayip sarhoştu. Bir kolumu yakaladı, neredeyse üzerime dayanır gibi yanaştıktan sonra dedi ki: "Senin derdin ne biliyor musun? Hiçbir yere gittiğin yok." Tam o sırada yoldan geçen başka bir adam bana bir parça neşeli bir anlayışla baktı ve hatta dayanışma nişanesi niyetine göz de kırptı. Ama dört saat oldu hâlâ içimde bir huzursuzluk var, sanki gerçekten hiçbir yere gitmiyormuşum da daha şimdi fark etmişim gibi.

22 Şubat Cuma

Emekli olduktan sonra bu günlüğü artık yazmam herhalde, çünkü o zaman başıma şimdi olduğundan çok daha az şey gelecek kuşkusuz. Kendimi o kadar başıboş hissetmek bana dayanılmaz gelecek, bir de bunun kaydını tutacak değilim. Emekli olduğum zaman belki de sinirlerimin, kaslarımın ve irademin gevşeyip, güzel güzel ölmeye alışabilmesi için kendimi başıboşluğun ve mayışıklığın kollarına bırakmalıyım. Ama yok. Bazen öyle anlar oluyor ki bu başıboşluğun doygun, zengin bir his olacağına, bununla kendimi bulmak için son bir şans elde edeceğime dair içimde bir umut duyuyor ve bu umudu sürdürüyorum. Bu da kayda geçirmeye değer bir şey olurdu işte.

23 Şubat Cumartesi

Bugün şehirde yalnız başıma öğle yemeği yedim. Mercedes boyunca yürürken kahverengiler giymiş bir adamla karşılaştım. Önce selam verecekmiş gibi yaptı. Adama merakla bakmış olmalıyım ki durup tereddütle elini uzattı. Yüzü yabancı gelmiyordu. Sanki başka bir dönemde sık sık görüştüğüm birinin karikatürü gibiydi. Elimi uzattım ve şaşkınlığımı açıklamaya çalışır gibi birkaç özür geveledim. "Martín Santomé?" diye sordu mahvolmuş dişlerini göstere göstere gülümseyerek. Martín Santomé'ydim elbet ama şaşkınlığım anbean artmaktaydı. "Brandzen Sokağı'nı hatırlamıyor musun?" Vallahi pek hatırlamıyorum. Nereden baksan otuz yıl oluyor, ben de hafızasıyla ünlü biri sayılmam. Bekârken Brandzen Sokağı'nda yaşıyordum tabii ama şimdi evin önü nasıldı, kaç balkonu vardı, komşular kimdi, hiçbirini hayatta söyleyemem. "Peki ya Defensa Sokağı'ndaki kafe?" Hah, şimdi sisler biraz dağıldı da bir an Galiçyalı Álvarez'in kocaman karnı gözümün önüne geldi. "Tabii, tabii," dedim coşkuyla, yüzüm aydınlanmıştı. "Tamam işte, ben Mario Vignale'yim." Mario Vignale mi? Hatırlamıyorum, yemin ederim ki hatırlamıyorum. Ama itiraf edecek cesaretim de yok. Adam karşılaştığımıza o kadar sevinmiş ki... Tamam dedim, hatırlıyorum, özür dilerim. Yüzleri hatırlamak konusunda rezalet biriyim. Geçen hafta bir kuzenimle karşılaştım, onu bile tanıyamadım (yalan). Tabii ki bir kahve içmek icap ediyordu, böylece cumartesi öğle uykumdan oldum. Tam iki saat on beş dakika. Başladı ısrarla bütün ayrıntıları anlatmaya, hayatımda yer almış olduğuna beni inandırmaya çalışmaya. "Annenin yaptığı enginarlı *tortilla*yı[1] bile hatırlıyorum. Enfesti. Her zaman saat on birde gelirdim acaba beni yemeğe

1. Tortilla: İspanya mutfağına özgü, yumurta, patates, soğan ve sarımsağın karıştırılıp yağda kızartılmasıyla hazırlanan bir tür kalın omlet türü. İspanyol omleti olarak da bilinir. (ç.n.)

davet edecek mi diye." Ardından dev bir kahkaha koyuverdi. "Her zaman mı?" diye sordum hâlâ şüpheli bir tavırla. Bunun üzerine utanıp bozuldu: "Tamam, üç dört defa gelmişimdir." Dediklerinden hangileri doğruydu o zaman? "Ee, annen nasıl?" "On beş sene önce öldü." "Hassiktir be! Baban?" "O da iki sene önce öldü, Tacuarembó Hastanesi'nde. Leonor Teyzemin evinde kalıyordu." "Yaşlanmıştır." Herhalde yaşlanmıştır. Aman Yarabbi, bu nasıl bir sıkıcılıktı. Tam o sırada esas sorulacak makul soruyu sordu: "Baksana, Isabel'le evlendin mi sonunda?" "Evet, üç çocuğum da var," dedim yolu kısaltmış olmak niyetiyle. Onunkiler beş taneymiş. İyi bari. "Isabel nasıl peki? Güzel mi her zamanki gibi?" "Öldü," dedim, repertuarımdaki en muğlak yüz ifademi takınmaya çalışarak. Neyse ki bu kelime aramıza kurşun gibi düştü de afalladı. Üçüncü kahvesini çabuk çabuk yudumladıktan sonra hemen saatine baktı. Ölümden konuşmakla saate bakmak arasında böyle refleks benzeri bir ilişki var.

24 Şubat Pazar

Çare yok. Vignale ile görüşmemizin sonucunda bir takıntı başladı bende: Isabel'i hatırlamak. Artık aile hikâyelerinde, fotoğraflarda yahut Estaban'ın veya Blanca'nın yüzünde onun yüz hatlarını arayıp, gözümün önüne getirmekten çıkmıştı iş. Zaten tüm özelliklerini biliyorum ama ikinci elden bilmek istemiyorum. Doğrudan, şimdi kendi yüzümü aynada nasıl görüyorsam onu da öyle bütün detaylarıyla görmek istiyorum. Ama beceremiyorum. Yeşil gözleri vardı, biliyorum ama bakışlarını gözlerimin önüne getiremiyorum.

25 Şubat Pazartesi

Çocuklarımla çok görüşmüyorum. Çakışan programımız pek yok; ortak planlarımız ve ilgi alanlarımız daha da az. Bana karşı saygılılar ama bir yandan da olağanüstü ketum olduklarından gösterdikleri saygı da yalnızca görev bilinciyle yapılmış gibi geliyor. Mesela Esteban benimle münakaşaya girmemek için kendini tutuyor. Aramızda yalnızca kuşak farkı mı var, yoksa onlara ulaşabilmek için fazladan yapabileceğim bir şeyler var mı? Genelde benim gözüme ahmaktan çok kuşkucu gözüküyorlar, ben onların yaşındayken o kadar düşüncelere dalmıyordum sanki.

Bugün akşam yemeğini beraber yedik. Şöyle bir ailecek yemek yemeyeli bir iki ay oluyordu. Şaka olsun diye neyi kutluyoruz dedim ama kimseden ses çıkmadı. Blanca niyetimin iyi olduğunu anladığını göstermek ister gibi bana bakıp gülümsedi, o kadar. Sonra da bu mukaddes sükûnetin yer yer bozulduğu anları dinlemeye başladım. Jaime çorbanın tatsız tutsuz olduğunu söyledi. "Tuz orada işte, sağ elinin on santimetre uzağında," dedi Blanca. Ardından da incitici bir tonla ekledi: "Ben mi uzatayım?" Çorbanın tadı yoktu, doğruydu ama ne gereği vardı bunun şimdi? Esteban bir sonraki dönemden itibaren kiramızın seksen peso artacağını bildirdi. Hepimiz ortak ödediğimiz için çok büyük bir mesele değildi. Jaime gazeteyi okumaya başladı. Ailecek yemek yenirken birinin gazeteyi okuması bana kaba geliyor. Söyledim de. Jaime gazeteyi bıraktı ama ha bırakmış ha bırakmamış, aynı şeydi, zira aynı suratsız, nemrut hâliyle oturmaya devam etti. Vignale'yle yaşadığım karşılaşmayı anlattım; yemeğe birazcık hareket gelsin diye de her şeyi büsbütün komik bir olaya indirgemeye çalıştım. Ama Jaime sordu bu sefer: "Hangi Vignale bu?" "Mario Vignale." "Hafif kel bir tip mi, bıyıklı?" Ta kendisi. "Tanıyorum ben, sağlam ayakkabı değil. Ferreira'nın arkadaşı, rüşveti gırla." İçten içe Vignale'nin işe yaramazın teki olması hoşu-

ma gitti, başımdan defederken suçluluk duymam. Ama bu sefer Blanca sordu soruyu: "Demek annemi hatırlıyormuş, ha?" Jaime bir şey diyecek gibi oldu, galiba dudaklarını oynattı ama sonra sessiz kalmayı tercih etti. "Ne mutlu ona," diye ekledi Blanca, "ben hatırlamıyorum." "Ben hatırlıyorum," dedi Esteban. Nasıl hatırlıyordur acaba? Benim gibi hatıraların hatıraları şeklinde mi yoksa aynada kendi yüzünü görür gibi doğrudan mı hatırlıyordur? Onun daha dört yaşında olmasına rağmen bütün yüzünü hatırlıyor olması, buna mukabil benim geçirdiğimiz nice, nice, nice geceye rağmen hiçbir şeyini hatırlamıyor olmam mümkün mü? Karanlıkta sevişirdik. Ondan olacak. Muhakkak ondan olacak. O gecelere ait somut hatıralarım var ve o hatıralar pekâlâ doğrudan. Peki ya gündüzler? Gündüzleri karanlıkta geçirmiyorduk ki. Eve yorgun, bir dolu dertle gelirdim. Belki o haftanın yahut ayın haksızlıklarına öfkelenmiş olurdum.

Bazen hesap yapardık. Çıkışmazdı. Belki de sayılara, toplamlara, kalanlara o kadar çok bakıyorduk ki birbirimize bakacak vaktimiz kalmıyordu. O şimdi olduğu yerde, eğer bir yerdeyse tabii, beni nasıl hatırlıyordur acaba?

Nihayetinde hafızanın bir önemi var mı ki? "Bazen kendimi ne bahtsız hissediyorum, o da sırf özlediğim şeyin ne olduğunu bile bilmediğimden," diye mırıldandı Blanca kayısı kompostosunu bölüştürürken. Her birimize üç buçuk kayısı düştü.

27 Şubat Çarşamba

Bugün ofise yedi çalışan daha aldılar: Dört erkek, üç kadın. Yüzlerinde müthiş bir korku ifadesi vardı, arada bir de eskilere dönüp imrenmeyle dolu hürmet eder bakışlar atıyorlardı. Bana ganimetlerden ikisini (biri on sekiz, öbürü yirmi iki yaşında), bir

de yirmi dört yaşında genç bir kız verdiler. İyice patron oldum çıktım; emrimde altı çalışanım var bugüne bugün. İlk defa içlerinden biri kadın. Sayılar konusunda kadınlara hiç güvenmemişimdir. Ayrıca bir sıkıntı daha var: Âdet dönemlerinde, hatta önceki günlerinde, normalde uyanık olsalar bile biraz aptallaşıyor, normalde biraz aptallarsa bu sefer büsbütün embesile dönüyorlar. "Yeni" çocuklar fena gözükmüyor. On sekiz yaşında olanı öbürü kadar tutmadı gözüm. Zayıf, kırılgan bir yüzü var, kaçamak bakışları aynı zamanda yaltakçı gibi de. Diğeri iflah olmaz kılıksızın teki ama sempatik bir duruşu, bir de belli ki çalışmaya hevesi var (en azından şimdilik). Kız o kadar hevesli değil ama hiç olmazsa söyleneni anlıyor. Ayrıca alnı geniş, ağzı büyük. Bu iki özellik de hep iyi bir izlenim uyandırmıştır bende. Adları Alfreno Santini, Rodolfo Sierra ve Laura Avellaneda. Oğlanları envanter defteri kısmına vereceğim, kızı da Ürün Asistanlığı'na.

28 Şubat Perşembe

Bu gece neredeyse hiç tanımadığım bir Blanca'yla sohbet ettim. Akşam yemeğinden sonra ikimiz kalmıştık. Ben gazete okuyordum, o da kendine iskambil kâğıdından fal açıyordu. Birdenbire bir kartı havaya kaldırdı, öylece hareketsiz kaldı. Yüzünde hem kaybolmuş hem melankolik bir ifadeyle. Birkaç saniye durdum, izledim. Sonra ne düşündüğünü sordum. Kendine gelir gibi oldu, bana mahzun bir ifadeyle baktı ve ardından kendine hâkim olamayarak, sanki kimse ağlamasının kutsallığını bozmasın ister gibi yüzünü ellerine gömdü. Bir kadın karşımda ağladığı vakit savunmasızlaşır, hatta aptallaşırım. Elim ayağıma dolanır, ne yapacağımı bilemem. Bu sefer doğal bir içgüdünün peşinden gidip ayağa kalktım, yanına gittim, tek bir söz söylemeden başını okşamaya

başladım. Yavaş yavaş sakinleşti, ağlamaklı sarsıntıları seyrekleşti. Nihayet ellerini yüzünden indirince mendilimin kullanmadığım yarısıyla gözlerinin yaşını ve burnunu sildim. O an sanki yirmi üç yaşında bir kadın değildi de oyuncak bebeği kırılmış ya da hayvanat bahçesine götürmüyorlar diye sadece bir anlığına üzülen küçük bir kız çocuğuydu. Mutsuz olup olmadığını sordum, evet dedi. Sebebini sordum, bilmediğini söyledi. Bana pek tuhaf gelmedi. Ben de bazen ortada belli bir sebep yokken kendimi mutsuz hissediyorum. Kendi tecrübemle çelişecek de olsam dedim ki: "Bir şey olmuştur. İnsan hiç yoktan ağlamaz." Bunun üzerine birdenbire ortaya çıkan bir dürüstlük arzusuyla durmadan çabuk çabuk konuşmaya başladı: "Sanki zaman geçiyor ve ben hiçbir şey yapmıyorum, hiçbir şey olmuyormuş gibi korkunç bir hisse kapılıyorum. Hiçbir şey ama hiçbir şey beni heyecanlandırmıyor. Estaban'a bakıyorum, Jaime'ye bakıyorum, onların da aynı şekilde mutsuz olduklarından hiç şüphem yok. Bazen (sakın kızma, baba) sana bakıyorum ve ben elli yaşıma geldiğimde senin istikrarlılığına, senin dinginliğine sahip olmak istemezdim diye düşünüyorum, çünkü düpedüz sıkıcı, kıt buluyorum. İçimde kocaman bir enerji var ama nereye harcayacağımı, bu enerjiyle ne yapacağımı bilmiyorum. Sen hüzne bıraktın kendini ama bu benim gözüme korkunç geliyor, çünkü senin hüzünlü biri olmadığını biliyorum; eskiden öyle değildin en azından." "Haklısın," dedim (başka ne diyebilirdim ki zaten?). Bundan sonra kendi ortamımızdan, yörüngemizden dışarı çıkacağımı, bu rahatsızlığını haykırdığını duymaktan çok memnun olduğumu, yıllardır içimde saklı duran kendi çığlığımı duyar gibi olduğumu söyledim. Hemen yüzü güldü, ne kadar iyi olduğumu söyledi ve kollarını boynuma doladı eskiden yaptığı gibi. O hâlâ küçük bir kız çocuğu.

1 Mart Cuma

Müdür beş bölüm şefini yanına çağırdı. Kırk beş dakikalık zaman dilimi boyunca personelin düşük performansından konuştu durdu. Yönetimden kendisine bu yönde bir uyarıda bulunulduğunu ve ileride bizim miskinliğimiz yüzünden (miskinlik lafını vurgulamaya nasıl da bayılıyor) kendi konumunu riske atacak bir duruma müsamaha gösterilmeyeceğini söyledi. İşte bu nedenle bugünden itibaren, falan filan, falan filan.

"Personelin düşük performansı" demekle ne kastediyorlar acaba? Ben kendi bölümümdekilerin çalıştığını söyleyebilirim en azından. Yalnızca yeniler de değil, kıdemliler de aynı şekilde. Doğru, Méndez sağ elinde bir kalemle her an üstlerinden biri içeri girecek diye tetikte beklerken bir yandan çalışma masasının orta çekmecesine itinayla yerleştirdiği polisiye romanları okuyor. Muñoz desen onun da şirketten yirmi dakikalık bir bira molası aşırabilmek için Kâr Fazlası Departmanı'na yaptığı ziyaretlerden istifade ettiği bir gerçek. Robledo'nun tuvalete giderken (saat tam onu çeyrek geçe) önlüğünün altına gizlediği renkli gazete ekini ya da spor sayfasını götürdüğü de doğru. Ama aynı zamanda işlerin hep zamanında yetiştiği de doğru. Kasanın durmaksızın işlediği, etrafın fişlerle dolu olduğu anlarda herkes kendini işe verip gerçek bir ekip ruhuyla çalışıyor. Herkes kendi küçük ihtisas alanında uzman. Ben her şeyin doğru düzgün yapıldığına gerçekten inanıyorum.

Aslında müdürün değneğinin ucunu kime yönelttiğini çok iyi biliyorum. "Nakliye" bölümü gönülsüz çalışıyor, üstelik işini de kötü yapıyor. Bugünkü ekip konuşmasının aslında Suárez'e yöneltildiğini hepimiz biliyorduk. Peki o zaman neden hepimiz birden çağrılıyoruz? Suárez'in bizi kendi kabahatine ortak etmeye ne hakkı var? Acaba hepimiz gibi müdür de Suárez'in patronun kızıyla yattığını biliyor mu? Lidia Valverde de hiç fena değil hani.

2 Mart Cumartesi

Dün gece, otuz senenin ardından, yine benim kapüşonluları gördüm rüyamda. Ben dört yaşımdayken, belki daha bile küçükken, yemek yemek tam bir kâbustu benim için. Anneannem de patates parçalarını rahat rahat yutabilmem için gerçekten çok özgün bir yöntem icat etmişti. Dayımın kocaman yağmurluğunu giyiyor, kapüşonunu başına geçiriyor, bir de siyah gözlük takıyordu. Sonra o kılıkla beni korkutmak için penceremi tıklatmaya geliyordu. Hizmetçi kadın, annem, bazen teyzelerim hep bir ağızdan: "Hah, Don Polikarp da geldi işte!" diyorlardı. Don Polikarp, yemek yemeyen çocukları cezalandıran bir tür canavardı. Kendi korkumun esiri olduktan sonra geriye kalan bütün kuvvetimi toplar, çenemi inanılmaz bir hızla hareket ettirmeyi başarır ve bir tabak dolusu tatsız tuzsuz püreyi bitirirdim. Herkesin işine gelirdi böylesi. Beni Don Polikarp ile tehdit etmek neredeyse sihirli bir düğmeye basmakla aynı hesaba çıkıyordu. Sonunda herkese mal olan bir eğlenceye dönüştü. Birisi ziyarete geldiğinde, yaşadığım paniğin eğlenceli ayrıntılarını görsün diye benim odama getirirlerdi. Bazen zalimlik noktasına ne kadar masumca gelinebiliyor, ne tuhaf. Çünkü korkularımın yanında sessiz kapüşonlularla dolu gecelerim de vardı; bunlar değişik bir Polikarp türüydü ve her zaman yoğun bir sisin içerisinde, sırtları bana dönük şekilde dururlardı. Hep sıraya girmiş hâlde görünürler, sanki korkularıma sirayet etmek için sıralarını beklerlerdi. Hiçbir zaman tek kelime etmezler ama hepsi birbirinin aynı olan koyu renkli tuniklerini –yani dayımın yağmurluğunu– sürükleye sürükleye, kesik kesik ve ağır ağır sallanırlardı. Tuhaf şeydi; rüyalarımda gerçekte olduğu kadar korku duymazdım. Yıllar geçtikçe de korkum yerini yavaş yavaş büyülenmeye bıraktı. Bu tekrar eden sahneye hipnotize olmuş hâlde, insanın göz kapaklarının altında uykunun o şaşkın bakışıyla tanık olurdum. Bazen herhangi bir alakasız rüya görecek ol-

sam aslında Polikarpları görmeyi yeğlediğimi bilincimin karanlık bir dehlizinde bilirdim. Bir gece son defaya mahsus olarak geldiler. Yine sıra oldular, sallandılar, sessizce beklediler ve âdetleri olduğu üzere ortadan kayboldular. Yıllarca engel olamadığım bir huzursuzlukla, neredeyse hastalıklı bir beklenti içinde uyudum. Bazen onları bulmaya karar vererek uyur fakat sadece birtakım sis bulutları meydana getirebilir, çok nadiren de o eski korkumun titreşimlerini duyabilirdim ancak. O kadar. Sonradan bu beklentiyi de yavaş yavaş yitirdim ve artık düşümün altında yatan kolay açıklamayı yabancılara anlatmaya başladığım bir döneme girdim fark etmeden. Sonunda bir noktada unuttum da. Ta ki dün geceye dek. Dün gece günahkârdan çok kaba denebilecek bir rüyanın tam ortasındayken birdenbire tüm görüntüler siliniverdi, onun yerine sis geçti ve sisin ortasına da Polikarplarımın hepsi gelip yerleşti. Tarif edilemez biçimde aynı anda hem mutluydum hem de deli gibi korkmuştum. Şimdi bile kendimi biraz zorlasam aynı duygunun bir kısmını yeniden yaratabilirim. Polikarplar, çocukluğumun bozulmaz, sonsuz ve zararsız Polikarpları sallandılar ve apansızın hiç beklenmedik bir şey yaptılar. İlk defa, yalnızca bir anlığına bana döndüler ve hepsinin yüzü anneannemin yüzüydü.

12 Mart Salı

Akıllı bir çalışana sahip olmak iyidir. Bugün Avellaneda'yı denemek için Müfettiş ile ilgili her şeyi bir solukta açıkladım. Ben konuşurken o da not aldı. Bitirdiğimde dedi ki: "Bakın, efendim, sanırım çoğunu anladım ama emin olmadığım bazı noktalar var." Emin olmadığı noktalar varmış... Ondan önce Méndez bu işe bakarken anlamadığı noktaları çözmesi en azından dört senesini almıştı... Sonra sağımdaki masaya koydum kızı. Arada bir de

çaktırmadan dönüp bakıyordum. Güzel bacakları var. Henüz işi kendiliğinden yapamıyor, o yüzden yoruluyor. Ayrıca biraz heyecanlı, huzursuz. Sanıyorum benim üstü oluşumdan çekiniyor (yazık, acemi). "Santomé Bey," derken gözlerini kırpıştırıyor. Öyle güzellik abidesi denemez. Gülümseyişi fena değil. Hiç yoktan iyidir.

13 Mart Çarşamba

Bugün akşamüstü Merkez'den eve döndüğümde Esteban ile Jaime mutfakta bağrışıyorlardı. Esteban'ın "arkadaşlarından bıktım" gibi şeyler dediği yere yetiştim. Benim adımlarımı duyunca atışmayı bırakıp normal konuşmaya çalıştılar. Ama Jaime dudaklarını sıkı sıkıya kapamıştı. Esteban'ın gözleri ise çakmak çakmaktı. "Ne oldu?" diye sordum. Jaime omuzlarını silkti. Öbürü "Seni ilgilendirmez," dedi. Ağzının ortasına bir tane çakasım geldi. Benim oğlum o; hiçbir şeyin ve hiç kimsenin yumuşatamayacağı o sert suratlı kişi. Beni ilgilendirmezmiş. Buzdolabına gidip süt şişesiyle tereyağını çıkardım. Kendimi değersiz ve utanmış hissettim. O bana "seni ilgilendirmez" diyecek de ben hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey demeden sakin sakin oturacağım, olacak iş değildi. Koca bir bardak doldurdum kendime. Onun bana esas benim ona bağırmam gereken tonda bağırması olacak iş değildi ama ne hikmetse bağırmıyordum. Beni ilgilendirmezmiş. Sütten aldığım her yudumda şakaklarım ağrıyordu. Birdenbire arkamı dönüp kolundan yakaladım: "Babanla daha saygılı konuşacaksın, anladın mı, daha saygılı!" İş işten geçtikten sonra söylemek aptallıktı. Kolu gergin ve sertti, sanki bir anda çeliğe kesmişti. Ya da kurşuna. Gözlerinin içine bakmak için başımı kaldırınca enseme bir ağrı girdi. En azından bunu yapabilmiştim. Ama yok, kork-

mamıştı. Yalnızca kolunu silkeleyip elimden kurtardı ve burun delikleri oynaya oynaya dedi ki: "Yahu sen ne zaman büyüyeceksin?" Sonra da kapıyı çarpıp gitti. Jaime'ye bakmak için geriye döndüğümde yüzümdeki ifade pek sakin değildi anlaşılan. Hâlâ duvara yaslanmış duruyordu. Doğal bir şekilde gülümseyiverdi ve sadece "Bu ne öfke, ihtiyar, bu ne öfke!" dedi. İnanılacak şey değil ama o anda öfkemin soğuyuverdiğini hissettim. "Ama senin kardeşin de..." diyecek oldum ne dediğimi bilmeden. "Bırak," diye karşılık verdi, "şu saatten sonra ikimiz de iflah olmayız."

15 Mart Cuma

Mario Vignale beni görmeye ofise geldi. Gelecek hafta evine gelmemi istiyor. Hepimizin eski fotoğraflarını bulmuş ama yanında getirmemiş aptal. Teklifi kabul etmemin bedeli olacak hâliyle. Kabul ettim, elbet. Kendi geçmişinin cazibesine kim kapılmaz?

16 Mart Cumartesi

Bu sabah yeni oğlan, Santini, bana açılmaya kalktı. Benim yüzümde de ne varsa herkese güven veriyor. Bakıyorlar, gülümsüyorlar, hatta kimisi gelip ağlayacakmış gibi yüzünü bile buruşturuyor. Ondan sonra da kalplerini açmaya karar veriyorlar. Ne yalan söyleyeyim, bazı kalpler beni hiç cezbetmiyor. Utanmadan rahat rahat konuşmaları, kimilerinin esrarlı bir ses tonu takınıp, kendi sırlarını açabilmeleri akıl alır şey değil. "Çünkü beyefendi, ben yetimim, biliyorsunuz," dedi daha konuşmanın başında, sırf bende merhamet uyandırabilmek için. "Memnun oldum, ben de

dulum," diye karşılık verdim törensel bir jestle. Yolladığı paketi olduğu gibi dağıtıp, paramparça etmekti niyetim ama benim dulluğum onun kendi yetimliği kadar dokunaklı bir etki yaratmıyor.

"Küçük bir kız kardeşim var, biliyorsunuz?" Masamın dibinde ayakta durmuş, konuşurken ince ve nazenin parmaklarını günlük defterimin üstüne pıt pıt vuruyordu. "Şu elini vurmadan duramaz mısın?" diye çıkıştım ama dediğimi yapmadan evvel tatlı tatlı gülümsedi. Bileğinde altın bir zincir var, üstünde küçük bir madalyon asılı. "Kız kardeşim on yedi yaşında, biliyorsunuz?" Şu "biliyorsunuz?" lafı bir tür tik. "Yapma ya. Güzel mi bari?" Sahte tereddüt pozlarının son kalesi de yıkılıp, beni mahrem hayatının sularında boğmadan önce yapabildiğim tek umutsuz savunma bu olmuştu. "Siz beni ciddiye almıyorsunuz," dedi dişlerini sıkıp. Sonra da müthiş rencide olmuş bir hâlde masasına gitti. Pek hızlı çalışmıyor. Bana şubat ayının özetini vermesi tam iki saat sürdü.

17 Mart Pazar

Bir gün intihar edersem eğer bu bir pazar günü olacak. En iç karartıcı, en yavan gün o. Geç saatlere kadar ya da en azından dokuza, ona kadar yatakta kalmak isterdim ama saat altı buçukta uyanıyorum, bir daha da gözlerimi kapatamıyorum. Bazen bütün hayatım pazar gününden ibaret olunca ne yaparım diye düşünüyorum. Kim bilir, belki saat onda uyanmaya alışırım. Öğle yemeği yemeye Merkez'e indim, çünkü çocuklar hafta sonu dışarı gittiler, her biri kendi yoluna. Yalnız başıma yemek yedim. Garsonla hava durumu ve turistler konusunda yapacağımız dünyanın en basit fikir teatisine bile girişecek gücü bulamadım kendimde. İki masa ötemde yalnız başına oturan başka bir adam vardı. Kaşları çatıktı, ekmekleri yumruklaya yumruklaya bölüyordu. İki üç

defa baktım, bir defasında gözlerine de bakma fırsatım oldu. Bakışları öfkeli gibiydi. O bana bakınca bende ne görüyordur acaba? Dünyada yalnızların birbirleriyle anlaşamaması gibi genel bir kural olsa gerek. Ya da yalnızlar olarak hepimiz antipatik miyiz yoksa?

Eve döndüm, öğle uykumu uyudum. Kötü, keyifsiz uyandım. Biraz *mate* içtim, tadı acı geldi diye canım sıkıldı. Bunun üzerine üstümü giyinip yine Merkez'e indim. Bu sefer bir kafeye girdim, pencereye yakın bir masa buldum. Bir saat on beş dakikalık süre boyunca tam otuz beş ilgi çekici kadın geçti. Vakit öldürmek için her birinde en çok neyin hoşuma gittiğine dair bir istatistik çıkardım. Peçetenin üzerine yazdım. Sonuç şöyle: İkisinin yüzünü beğendim, dördünün saçlarını, altısının göğüslerini, sekizinin bacaklarını, on beşinin kalçalarını. Kalçalar için büyük bir zafer.

18 Mart Pazartesi

Dün gece Esteban saat on ikide döndü. Jaime on iki buçukta, Blanca birde. Hepsinin gelişini duydum; her sesi, her adımı, her küfrü en ufak detayına kadar işittim. Jaime biraz sarhoştu galiba. Yani mobilyalara çarpıyordu en azından, lavabo musluğunu da bir yarım saat açık bıraktı. Ama küfürleri Esteban ediyordu ki o hiç içki içmez aslında. Blanca eve geldiğinde Esteban ona odasından seslenip bir şeyler dedi, Blanca da cevap olarak kendi işine bakmasını söyledi. Ondan sonrası sessizlik. Üç saat boyunca sessizlik. Uykusuzluk, hafta sonlarımın vebası benim. Emekli olduğumda acaba hiç mi uyuyamayacağım?

Bu sabah sadece Blanca ile konuştum. Eve o vakitlerde dönmesinden hoşlanmadığımı söyledim. Arsız değildir, onu böyle

azarlamamı hak etmiyordu. Ama işte bir yandan da anne baba olmanın getirdiği bir görev var. Ben aynı anda iki rolü de üstlenmek zorundayım ama galiba ikisi de değilim. İkaz eder bir tonda sorguya çekmeye başladığım an biraz fazla ileri gittiğimi hissettim: "Ne yapıyordun? Neredeydin?" Ekmeğine tereyağı sürerken cevap verdi: "Neden kötüyü oynamaya mecbur hissediyorsun kendini? İki şeyden eminiz: Birbirimizi seviyoruz ve ben yanlış bir şey yapmıyorum." Yenilmiştim. Yine de sırf kuyruğu dik tutmak adına ekledim: "Yanlıştan ne anladığına göre değişir."

19 Mart Salı

Bütün öğleden sonrayı Avellaneda'yla çalışarak geçirdim. Hesap açıklarını aradık. En sıkıcı şey. Yedi tane yüzde birlik fark çıktı. Ama aslında birbirine zıt iki farktan meydana geliyordu: Biri on sekiz adet yüzde birlik, diğeri yirmi beş. Zavallı kızcağız hâlâ işi kapamadı. Böyle tamamen mekanik işlerde de, düşünmesini ve kendi çözümlerini bulmasını gerektiren diğer işlerde de zorlanıyor. Bense böyle işler için öyle biçilmiş kaftanım ki bazen bunları diğer işlere yeğliyorum. Mesela bugün o bana sayıları söylerken ben hesap fişine tik atıyordum ve bir yandan sol önkolundaki benleri saymaya başladım. İki kategoriye ayrılıyorlar: Beş tane küçük ben, üç tane de büyük ben var. Büyüklerin ikisi şişkince olanlardan. Kasım ayını saymayı bitirdiğinde sırf nasıl tepki vereceğini görmek için dedim ki: "Şu beni yakın. Genelde bir sorun çıkmaz ama yüzde bir tehlikeli olma ihtimali var." Yüzü kızardı, kolunu nereye koyacağını bilemedi. "Teşekkür ederim, efendim," dedi ama saymaya devam ederken müthiş huzursuz oldu. Ocak ayına geldiğimizde bu sefer ben saymaya başladım, o da tikleri attı. Nedense bir an tuhaf bir şey olduğunu fark ettim ve bir sa-

yının tam orta yerinde başımı kaldırıp baktım. Elime bakıyordu. Ben mi arıyordu acaba? Belki de. Gülümsedim, yine utancından yerin dibine girdi. Zavallı Avellaneda. Bilmiyor ki ben bir beyefendiyim ve çalışanlarımdan birine hayatta asılmam.

21 Mar Perşembe

Akşam yemeğini Vignale'nin evinde yedim. İnsanı boğan, karanlık, tıkış tıkış bir evi var. Oturma odasında hangi ülkeden olduğu belli olmayan iki koltuk duruyor; iki kıllı cüceye benziyorlar daha çok. Bunlardan birine çöktüm. Oturduğum koltuktan öyle bir sıcak yükseliyordu ki göğsüme kadar çıkıyordu. Rengi atmış, evde kalmış kadınlar gibi bakan küçük bir köpek geldi beni karşılamaya. Koklamadan öylece dikti bakışlarını, sonra da bacaklarını ayırıp zavallı halıyı suçların en klasiğine kurban etti. Lekesi kaldı orada, o korkunç tasarımın başat yıldızı olan tavuskuşunun kafasında. Ama o kadar çok sayıda leke vardı ki artık insan hepsinin dekorasyonun bir parçası olduğunu düşünmeye başlıyordu.

Vignale'nin ailesi kalabalık, gürültücü, sinir bozucu. Karısı, kaynanası, kayınbabası, enişteci, bacanağı ve –en en korkuncu– beş çocuğu. Çocuklara aşağı yukarı canavar tanımı yapılması pekâlâ mümkün. Fiziksel olarak normaller, hatta fazla normaller: Hepsi al yanaklı, sağlıklı. Canavarlıkları gıcıklıklarından ileri geliyor. En büyüğü on üç yaşında (Vignale geç yaşta evlendi), en küçüğü ise altı. Durmaksızın hareket ediyor, durmaksızın gürültü çıkarıyor, durmaksızın bağırıp kavga ediyorlar. İnsan omuzlarına basılıp, üstüne tırmanılıyormuş gibi bir hisse kapılıyor, zira ne zaman baksan sürekli ya kulağına parmaklarını sokmak yahut da saçını çekmek üzere oluyorlar. Tabii bunların hiçbirini gerçekten yapmıyorlar ama herkes Vignale'nin evinde bu tazı sürüsünün in-

safına kaldığının bilincinde. Ailenin yetişkin üyeleri imrenilecek bir umursamazlık hâline sığınmış. Yumruklar tekmeler havada uçuşuyor, sonra da gelip bu minik meleklerden birinin burnuna, şakağına yahut da gözüne iniveriyor. Sözgelimi annenin yöntemi şu şekilde tarif edilebilir: Ziyaretçiler de dahil olmak üzere diğer herkesi rahatsız eden çocuğun tavrına ya da arsızlığına tamamen müsamaha göstermek ama kendisini rahatsız eden çocuğun her hareketini ve kelimesini cezalandırmak. Akşam yemeğinin şahikası tatlı servisi sırasında yaşandı. Çocuklardan biri sütlacı beğenmediğini beyan etmek istedi. Beyanını da kendi sütlacını en küçük kardeşinin pantolonunun üzerine olduğu gibi boca etmek suretiyle dile getirdi. Bu jest bol miktarda gürültüyle kutlanırken kurbanın ağlayıp zırlaması benim bütün sınırlarımı herhangi bir tanımlamaya yer bırakmayacak şekilde aştı gitti.

Yemekten sonra çocuklar ortadan kayboldu; artık yatağa mı gittiler, yarına yeni bir ağı otu hazırlamaya mı, bilmiyorum. "Ne çocuklar yahu!" dedi Vignale'nin kaynanası. "Eh, hayat var içlerinde." "Çocukluk bundan ibaret zaten: Safi hayat!" diye gerekli açıklamayı yaptı enişte. Baldız sormadığım bir soruya cevaben ekledi: "Bizim çocuğumuz yok." Ardından kocası hain bir kahkaha patlatırken "Yedi senedir de evliyiz," dedi. "Bana kalsa ben istiyorum," diye açıkladı kadın, "ama bu çekiniyor." Aile kütüğü ve doğum korunma yöntemleri konusundaki bu abes konuşmadan bizi kurtaran kişi Vignale oldu, zira gecenin en cazip bahsine geçilmişti, yani şu meşhur müzelik fotoğrafların sergilenmesine. Fotoğrafları evde ambalaj kâğıdından yapılmış yeşil bir zarfın içinde saklıyordu. Üzerinde ise matbaa harfleriyle "Martín Santomé'nin Fotoğrafları" yazılıydı. Belli ki zarf eskiydi ama üzerindeki yazılar yeniydi. İlk fotoğrafta Brandzen Sokağı'ndaki evin önünde dört kişi gözüküyor. Vignale'nin bana bir şey söylemesine lüzum yok, fotoğrafı görünce hafızam silkinip, kendine gelir gibi oldu ve adına sepya denen o sarı imgenin kayda alındığını

bildirdi. Kapının önündekiler annem, daha sonra İspanya'ya yerleşen bir komşu kadın, babam ve bendik. Hantal ve komik gözüküyordum. "Bu fotoğrafı sen mi çektin?" diye sordum Vignale'ye. "Delirmişsin. Ben hayatımda ne bir fotoğraf makinesinin ne de bir tabancanın tetiğine basacak kadar cesaret toplayabildim. Bu fotoğrafı Falero çekti. Falero'yu hatırlıyor musun?" Şöyle böyle. Babasının bir kitabevi vardı mesela; oradan porno dergiler aşırır, sonra Fransız kültürünün bu en temel unsurunu aramızda paylaştırmaya koyulurdu. "Şuna bak şuna," dedi Vignale heyecanlı heyecanlı. Bu fotoğrafta ben ve Betonkafa vardık. Betonkafa'yı hatırlıyorum. Sürekli bize yapışan gerizekâlının tekiydi. En sıkıcı şakalarımıza bile güler, sabah akşam dibimizden ayrılmazdı.

Adını çıkaramadım ama bizim Betonkafa olduğundan emindim. Yüzünde o her zamanki ahmak ifade, aynı basiretsizlik, aynı briyantinli saçlar. Kahkahayı patlattım. Bu seneki en sağlam kahkahalarımdan biriydi. "Ne gülüyorsun?" diye sordu Vignale. "Betonkafa'ya. Baksana tipine." Bunun üzerine Vignale başını öne eğdi ve bakışlarını karısının, kayınpederiyle kaynanasının, eniştesinin ve baldızının yüzlerinde utançla gezdirdikten sonra boğuk bir sesle dedi ki: "O lakabı artık hatırlamazsın sanıyordum. Hiçbir zaman sevmedim bana öyle denmesini." Hiç mi hiç beklemiyordum. Ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemedim. Demek Mario Vignale ile Betonkafa aynı kişilerdi ha? Dönüp baktım, bir daha baktım ve aptal, yapışkan ve basiretsiz olduğunu tasdikledim. Ama belli ki artık aptallığı da yapışkanlığı da basiretsizliği de başka türlüydü. O zamankinden farklıydı elbet, daha ne olacaktı ya? Şimdi böyle tuhaf, iflah olmaz bir hâli vardı. Konuşurken kekeledim galiba: "Olur mu, canım, kimse kötü niyetle söylemiyordu ki. Prado'ya da "Tavşan" diyorlardı hatırlarsan." "Keşke bana da Tavşan deselerdi," dedi hüzünlü bir sesle Betonkafa Vignale. Başka da fotoğraf bakmadık.

22 Mart Cuma

Otobüse yetişmek için yirmi metre koştum ve nefes nefese kaldım. Koltuğa oturduğumda bayılacağım sandım. Ceketimi çıkarmak, gömleğimin üst düğmesini açmak ve daha iyi nefes alayım diye biraz kımıldanmak gibi eylemlerim sırasında yanımda oturan yol arkadaşımın koluna iki üç defa sürtündüm. Kayıtsız bir koldu bu, fazla ince değildi. Sürtünürken kadifemsi bir tüy hisseder gibi oldum, ama onunkiler mi, benimkiler mi, yoksa ikimizinki birden miydi onu anlayamadım. Gazeteyi açıp okumaya koyuldum. Kadın Avusturya ile ilgili bir broşür okuyordu. Nefesim yavaş yavaş düzeldi ama çarpıntılarım on beş dakika boyunca devam etti. Kolunu üç dört defa oynattı ama benim kolumdan da tamamen ayrılmak istemiyor gibiydi. Gidip gidip geri geliyordu. Bazen aradaki temas yalnızca benim tüylerimin ucuna kadar varan belli belirsiz bir histen ibaretti. Birkaç defa sokağa baktım, bakarken de kadını iyice süzdüm. Suratı köşeli, dudakları ince, saçları uzun, makyajı hafif, elleri geniş ve cansızdı. Birden elindeki broşürü yere düşürdü, ben de eğilip aldım. Tabii bu sırada bacaklarına da bir göz attım. Fena değildi, ayak bileğinde bir yara bandı vardı. Teşekkür etmedi. Sierra Sokağı'nı geçerken inmeye hazırlandı. Broşürü kaldırdı, saçını düzeltti, çantasını kapattı ve müsaade istedi. "Ben de iniyorum," dedim, bedenime gelen ilhama itaat ederek. Pablo de María Sokağı'ndan hızlı hızlı yürümeye başladı ama dört adımda yanına yetiştim. Bir buçuk blok boyunca yan yana yürüdük. Ben hâlâ hangi cümleyle giriş yapacağımı kafamda döndürüyordum ki başını bana çevirip şöyle dedi: "Konuşacaksanız konuşun artık."

24 Mart Pazar

Düşününce cuma günkü hadise ne acayipti aslında. Birbirimize ne adımızı ne telefon numaralarımızı ne de başka kişisel bir bilgi verdik. Ama yemin ederim ki seks bu kadının o anki önceliği değildi. Daha ziyade bir şeylerden usanmış gibiydi; sanki kendini bana teslim ederken bir şeylerden tuhaf bir intikam alıyordu. İtiraf etmem gerekir ki hayatımda ilk defa bir kadını sadece dirseğimle elde ettim ve yine ilk defa bir kadının otele girer girmez bu kadar çabuk ve apaydınlık ışık altında soyunduğunu gördüm. Kendini hiç çekinmeden öylece yatağa atıvermesi neyin göstergesiydi? Çırılçıplak kalmak için öyle büyük bir uğraş verdi ki az kalsın hayatında ilk defa bir erkeğin karşısına çıplak çıkıyor diyecektim. Ama acemi değildi. Ciddi yüzü, makyajsız ağzının yanında o cansız elleriyle bile zevk alıyordu. Bir ara tahrik edici sözler söylemem için yalvardı. Uzmanlık alanım değildir ama sanıyorum yine de onu tatmin edebildim.

25 Mart Pazartesi

Esteban'a devlette bir iş çıkmış. Siyasi kulübünde yaptığı işlerin neticesi bu. Patron olarak atanmasından mutlu muyum bilemiyorum. Ne de olsa dışarıdan gelerek orada şimdi astı olacak diğer herkesin önüne geçmiş oluyor. Hayatını cehenneme çevirecekler. Haklı olarak.

27 Mart Çarşamba

Bugün gece on bire kadar ofisteydim. Müdürün emri. Saat altıyı çeyrek geçe beni arayıp bu zırvalığı yarın sabahın ilk saatinlerinde istediğini söyledi. Üç kişinin yapacağı bir işti. Zavallı Avellaneda kalmayı kendisi teklif etti. Ama onun için üzüldüm.

Nakliyeden de üç kişi kaldı. Aslında bir tek onlar gerekliydi. Ama tabii müdür, Valverde'nin kırığına ekstra iş verirken yanında masum birilerini de cezalandırmasa olmazdı. Bu sefer o masum biri bendim. Ya sabır. Valverde şu jigolodan bir sıkılsa artık.

İş saatlerinin dışında çalışmak içimi feci karartıyor. Bütün ofis sessizliğe bürünmüş, gelen giden yok. Masalar pislik içinde, üstleri dosyalarla, klasörlerle kaplı. İnsanda hepten bir çöp, bir atık hissi uyandırıyor. Ve bu sessizliğin ve karanlığın ortasında, sağda solda üç beş tip isteksizce ve bir önceki sekiz saatin yorgunluğunu taşıyarak çalışıyorlar.

Robledo ile Santini bana sayıları okuyor, ben de daktiloda yazıyordum. Saat sekizde sırtım ağrımaya başladı, tam sol omzumun yanı. Saat dokuzda ağrı mağrı umurumda değildi artık, onların bana dikte ettiği koca koca sayıları mekanik bir şekilde yazmaya devam ediyordum. Bitirdiğimizde kimseden ses çıkmadı. Nakliye bölümündekiler çoktan gitmişti. Üçümüz Meydan'a kadar gittik, Sorocaba Restoranı'nın barında birer kahve ısmarladım ikisine, sonra vedalaştık. Onları seçtiğim için bana biraz alınmışlardı galiba.

28 Mart Perşembe

Esteban'la uzun uzun konuştuk. Aldığı işin adilliği konusundaki şüphelerimi açtım kendisine. İstifa etmesini falan beklemiyor-

dum; herhalde biliyorum artık öyle şeylerin moda olmadığını. Biraz rahatsız olduğunu duysam bana yetecekti. Ama hiç. "Öyle şey mi olur, peder, sen başka çağda yaşıyorsun." Aynen böyle dedi. "Artık herhangi birisi geldi de öbürünün önüne geçti diye kimse sorun yaratmıyor. Neden biliyor musun? Çünkü koşulları elverse hepsi aynısını yapar da ondan. Kimsenin bana öfkeyle bakmayacağından eminim, imrenecekler asıl."

Ben de dedim ki... Neyse, benim ona ne dediğimin ne önemi var?

29 Mart Cuma

Berbat bir rüzgâr var. Hisar'dan geçip, Colonia Caddesi'nden Meydan'a inmek ömrümü aldı. Rüzgâr bir kızın eteğini havaya kaldırdı. Bir rahibin ise cübbesini. Birbirinden ne kadar farklı manzaralar ama. Bazen rahip olsaydım ne olurdu diye düşünüyorum. Muhtemelen hiçbir şey olmazdı. Yılda dört veya beş defa tekrarladığım bir cümlem var: "En ufacık bir isteğimin bile olmadığı iki meslek türü var: Biri askerlik, diğeri din adamlığı." Ama galiba alışkanlıktan söylüyorum, gerçekten inandığımdan değil.

Eve saçım başım dağılmış, boğazım yanar, gözlerime toz dolmuş hâlde geldim. Soyundum, dökündüm, pencere önünde *mate* içmeye oturdum. Kendimi güvende hissediyordum. Ama aynı zamanda müthiş bencil. Adamların, kadınların, yaşlıların, çocukların, herkesin rüzgârla boğuşa boğuşa geçtiğini görüyordum; şimdi bir de yağmur başlamıştı. Ama kapıyı açıp da içeri sığınmaya, benimle sıcak bir *mate*yi paylaşmaya davet edesim de gelmedi. Aklıma gelmediğinden de değil. Fikir zihnimden geçti aslında ama kendimi çok abes hissettim, sonra onca rüzgâra ve yağmura rağmen yüzlerinin nasıl şaşkın bir ifade alacağını gözü-

mün önüne getirdim.

Yirmi otuz yıl önce rahip olmaya karar verseydim tam bugün nasıl olurdu hâlim? Evet, evet, biliyorum, rüzgâr cüppemi kaldırırdı, kaba saba erkek pantolonum gözler önüne serilirdi. Ama ya gerisi? Kazanmış mı olurdum, kaybetmiş mi? Çocuklarım olmazdı (düzgün bir rahip olur, yüzde yüz bekârlıktan şaşmazdım sanırım), ofisim olmazdı, iş saatlerim olmazdı, emekliliğim olmazdı. Tanrım olurdu ama, dinim olurdu. Peki ama şimdi yok mu? Doğrusu Tanrı'ya inanıp inanmadığımı bilmiyorum. Bazen düşünüyorum da eğer Tanrı varsa bu şüpheye soğuk bakmazdı. Nitekim onun (ya da O'nun?) bize kendi verdiği özellikler – akıl, anlayış, içgüdü– bizim açımızdan onun varlığından da yokluğundan da emin olmak için kâfi değil kesinlikle. İçimdeki bir sezgiye göre Tanrı'ya inanabilir ve haklı çıkabilirim ya da inanmayabilir ve yine haklı çıkabilirim. E ne yani? Belki de Tanrı bir krupiyenin ifadesiyle izlerken, ben kazanan kırmızıyken siyaha oynayan zavallı bir aptalımdır.

30 Mart Cumartesi

Robledo geçen çarşamba günü geç saatlere kadar çalıştığımız için hâlâ bana bozuk. Zavallı herif. Bu sabah Muñoz'dan öğrendiğime göre kız arkadaşı korkutucu derecede kıskançmış. Çarşamba günü saat sekizde onunla buluşacakmış ama ben kalacaklar arasında onu da seçtiğim için gidememiş. Telefonla haber vermiş ama yararı yokmuş. Kadın ona inanmamış, artık ondan tek kelime haber almak istemediğini söylemiş. Muñoz karşı tarafın bu tür tatsız huylarından evlenmeden önce haberdar olmanın iyi olduğunu söyleyerek onu avutmaya çalışıyormuş ama Robledo'nun kafası fena bozuk. Bugün telefon açıp kız arkadaşıyla ilgili du-

rumu bilmediğimi söyledim. Neden bana söylemediğini sordum. Yüzüme kıvılcımlar püskürten gözlerle bakıp mırıldandı: "Gayet iyi biliyordunuz. Bu şakalardan iyice sıkıldım artık." Sırf sinirinden hapşıracağı tuttu üstüne. Sonra büyük bir hüsrana uğradığını belli eder bir tavırla ekledi: "Hadi onlar it sürüsü, yapsınlar bu şakaları, anlıyorum. Fakat bu kadar ağırbaşlı bir adam olan sizin onlara arka çıkmanız doğrusu beni biraz hayal kırıklığına uğratıyor. Daha önce hiç söylemedim ama hakkınızda düzgün biri olduğunuza dair bir fikir edinmiştim." Kendisinin hakkımdaki düzgün biri olduğuma dair fikrini savunmaya geçmem biraz ağır kaçacaktı ama hiç alaya girmeden şöyle dedim: "Bakın isterseniz bana inanırsınız, istemezseniz de biraz sabırlı olacaksınız. Benim durumdan hiç haberim yoktu. Mesele burada kapanmıştır. Şimdi siz de benim hayal kırıklığına uğramamı istemiyorsanız işinizin başına geçin."

31 Mart Pazar

Bugün ikindi vakti California sinemasından çıkarken otobüsteki kadını gördüm, hani şu "dirsek kadın" Yanında sporcu görünümlü, iri kıyım biri vardı; zeki bir tipe benzemiyordu. Güldüğü zaman oluşan manzara ise görenlere insan embesilliğinin bilinmedik tüm varyasyonlarını düşündürmeye yetiyordu. Kadın da gülerken başını geriye doğru atıyor ve adama sevgiyle sokuluyordu. Önümden geçtiler, kadın beni tam attığı kahkahanın ortasında gördü ama bölmedi. Beni tanıyıp tanımadığından emin değilim. Bu sırada santrfora dönüp "Ah canım benim," dedi ve başını adamın zürafalı kravatına gömdü. Sonra Ejido Sokağı'ndan döndüler. Esas soru şu: Bu kadının geçen akşamüstü rekor sürede soyunan kadınla ne ilgisi var?

1 Nisan Pazartesi

"İş istemek için gelen Yahudi" ile ilgileneyim diye bugün beni gönderdiler. Her iki üç ayda bir buraya uğruyor. Müdür başından nasıl atacağını bilmiyor. Uzun boylu, çilli bir adam, elli yaşlarında. Berbat bir İspanyolca konuşuyor, muhtemelen ondan da beter yazıyordur. Dilinde hep aynı hikâye: Uzmanlık alanı üç dört dilde yazışma yürütebilmek, Almanca stenografi, maliyet muhasebesi. Cebinden acınacak hâlde bir tavsiye mektubu çıkarıyor. Bolivya'nın La Paz şehrindeki bilmem ne kurumunun personel şefinin yazdığına göre Sayın Franz Heinrich Wolff tüm görev ve hizmetlerini kusursuz şekilde yerine getirmiş ve işyerinden kendi iradesiyle ayrılmış. Ama adamın suratında öyle bir ifade var ki ister kendininki olsun ister başkasınınki her türlü iradeden enikonu uzaklaşmış gözüküyor. Artık bütün tiklerini, argümanlarını, yenilmişlik hâllerini ezbere biliyoruz. Çünkü her seferinde bir sınava tabi tutalım istiyor ama makinanın başına geçirdik mi yazdığı mektuplar hep çok kötü oluyor. Sorulan sorulara verdiği karşılık da hep huzurlu bir sessizlik. Neyle geçindiğini tahmin bile edemiyorum. Hem temiz hem zavallı bir görüntüsü var. Sanki mağlubiyetine şaşmaz bir şekilde ikna olmuş, kendisine herhangi bir başarı ihtimali tanımıyor kesinlikle. Ama kaç tane olumsuz yanıt alacağı pek umurunda olmaksızın ısrarcılığına durmadan devam etmesi gerektiğine inanıyor. Ortaya çıkan manzara acınası mı, tiksindirici mi, yoksa olağanüstü mü tam olarak söyleyemem ama sanırım sınavın olumsuz yanıtını aldığında yüzünün girdiği şekli de veda ederken hafiften eğilip, selam verişini de hiç unutamayacağım. Arada bir sokakta görüyorum. Ya yavaş yavaş yürüyor ya da yanından geçen ve belki de onda birtakım düşünceler uyandıran insan seline bakıyor oluyor genelde. Bence gülümsemeyi hayatı boyunca başaramayacak. Bakışları bir deliye de, bir ermişe de, ikiyüzlü bir numaracıya da

yahut çok acı çekmiş birine de ait olabilir. Ama kesin olan bir şey var ki o da onu her gördüğümde sanki hâlinden, sefaletinden bir parça ben sorumluymuşum ve –en kötüsü de bu– sanki suçlu olduğumu o da biliyormuş gibi huzursuz olduğum. Saçmaladığımın da farkındayım. Bizim ofiste ona iş bulamam; hem zaten bir işe de yaramıyor.

E, o zaman? Belki de böyle birine yardım etmenin başka yollarını da biliyorumdur. Hangi yollar peki onlar? Öğüt mü vereyim mesela? Artık bunları nasıl bir yüzle dinler, düşünmek bile istemiyorum. Bugün ona onuncu defa hayır cevabını verdikten sonra üzerime bir acıma hissi çöktü, bir kâğıt 10 peso uzattım. Elimi öylece havada bıraktı, yüzüme dikkatle baktı (epey karmaşık bir ifadeydi yüzündeki ama sanıyorum onda da acıma hissi baskındı) ve "r" harflerini daha çok "h" gibi çıkardığı o berbat aksanıyla bana dedi ki: "Siz anlamıyohsunuz." Ki sonuna kadar doğru. Anlamıyorum, o kadar. Bunu da daha fazla düşünmek istemiyorum artık.

2 Nisan Salı

Çocuklarımla çok az görüşüyorum. Özellikle de Jaime ile. Tuhaf iş, çünkü bana kalsa esas Jaime'yi daha sık görmek isterdim. Üçü arasından biraz mizah anlayışı olan biri varsa o da Jaime. Baba ile çocuk ilişkisinde duygusal yakınlığın ne gibi bir önemi var bilmiyorum ama üçü arasından bana en yakın gelenin Jaime olduğu kesin. Ama buna mukabil içlerinde en az şeffaf davranan da yine o.

Bugün onu gördüm ama o beni görmedi. İlginç bir deneyimdi. Ben tam Colonia ile Convención Sokakları'nın kesiştiği yerde, bana oraya kadar eşlik etmiş olan Muñoz'la vedalaşıyordum. Jai-

me karşı tarafın kaldırımından geçti. Yanında iki kişi daha vardı. Ötekilerde hoşuma gitmeyen bir şey vardı ama tavırları mı, kıyafetleri mi orasını tam hatırlamıyorum, çünkü ben dikkatimi özellikle Jaime'ye vermiştim. Diğerlerine ne söylediğini bilmiyorum ama öbür ikisi kahkahadan kırılıyordu. Jaime ise ciddiydi ama ifadesinden diğerlerine olan üstünlüğünden, tam o sırada arkadaşlarının üzerinde kurduğu hâkimiyetten emin oluşunun verdiği bir tatmin hissi okunuyordu. Ya da belki de başka bir şeydi.

Akşam evde dedim ki: "Bugün seni Colonia'da gördüm. İki kişiyle birlikte yürüyordun." Yüzü kızardı sanki bir an. Belki bana öyle gelmiştir. "Ofisten bir arkadaşım, diğeri de onun kuzeniydi," dedi. "Onları epey güldürüyor gibiydin," diye ekledim. "Aman, onlar her türlü saçmalığa güler."

Bunun üzerine ömründe ilk defa bana kişisel bir soru, benim şahsi dertlerimle alakalı bir soru sordu: "Eee... Emekliliğin ne zamana gelecek dersin?" Jaime bana emekliliğimi soruyordu! Esteban'ın işler hızlansın diye bir arkadaşıyla konuştuğunu söyledim. Ama çok da hızlandırabileceği bir şey değil. Her şeyden önce benim ellimi doldurmam gerekecek illa ki. "Peki nasıl hissediyorsun?" diye sordu. Güldüm, omuzlarımı silkmekle yetindim. İki sebepten ötürü hiçbir şey söylemedim. Birincisi elime kalan boş zamanla ne yapacağımı hâlâ bilmiyorum. İkincisi de bu ani ilgi karşısında duygulanmıştım. Bugün güzel bir gün oldu.

4 Nisan Perşembe

Yine geç saatlere kadar çalışmak zorunda kaldık. Bu sefer kabahat bizdeydi, çıkan bir açığı bulmak gerekiyordu. İnsan seçmek hep dert. Zavallı Robledo meydan okurcasına bakıyordu yüzüme ama onu seçmedim; benim üzerimde hâkimiyet kurduğunu

zannetmesini yeğliyorum. Santini bir doğum günü partisine gidecekti. Muñoz da batık tırnak çıkarmıştı ve canı acayip sıkkındı. Sierra desen iki gündür gelmiyor. Sonunda Méndez ile Avellaneda kaldı. Saat sekize çeyrek kala Méndez esrarengiz bir şekilde yanıma gelip daha kaça kadar duracağımızı sordu. En azından dokuza kadar dedim. Bunun üzerine daha da gizemli bir tavır takınıp, Avellaneda duymasın diye daha çok dikkat göstermeye gayret ederek saat dokuzda bir programı olduğunu ve öncesinde eve gidip banyo yapmak, tıraş olmak, üzerini değiştirmek falan istediğini söyledi. Biraz daha uğraştırdım. "Güzel mi bari?" diye sordum. "Şiir gibi, patron, şiir." Beni elde etmenin tek yolunun dürüstlükten geçtiğini gayet iyi biliyorlar. Sonra da dürüstlüğü abartıyorlar. İzin verdim, elbette.

Zavallı Avellaneda. İkimiz koca ofiste baş başa kalır kalmaz normalde olduğundan daha da heyecanlandı. Bir maliyet cetveli uzatırken elinin titrediğini görünce pat diye sordum: "O kadar tehditkâr bir hâlim mi var? Böyle davranmayın, Avellaneda." Güldü ve o andan itibaren daha rahat çalışmaya başladı. Onunla konuşmak hep bir dert. Her zaman katı ve güven verici arasında bir yerde durmam gerekiyor. Üç dört defa yan gözle baktım. İyi bir kız olduğu belli. Hatları belirgin, sadık birinin hatları. İş yaparken iki ayağı bir pabuca girdiğinde hep saçları darmadağın oluyor ve yüzüne çok yakışıyor. Hesaptaki açığı bulana kadar saat dokuz buçuk oldu. Kendisine eve kadar eşlik etmemi isteyip istemediğini sordum. "Hayır, Bay Santomé, kesinlikle." Ama meydana kadar yürürken işten konuştuk. Kahve içmeyi de kabul etmedi. Nerede ve kiminle yaşadığını sordum. Ana babasıyla. Erkek arkadaşı var mıydı? Herhalde ofis dışında kendisinde daha az saygı uyandırıyorum ki olumlu ve normal tonda bir yanıt verdi. "Ne zaman tanışacağız peki?" diye sordum bu gibi durumlarda âdet olduğu üzere. "Görüşmeye başlayalı daha bir sene oldu sadece." Galiba erkek arkadaşı olduğunu söyledikten sonra kendi-

ni daha güvende hissetti ve sorularımı daha babacan bir ilgiyle sorduğumu düşünmeye başladı. Sonra bütün cesaretini toplayıp o da bana evli miyim, çocuklarım var mı falan diye sordu. Dul olduğumu öğrendikten sonra ciddileşti ve sanırım hemen konuyu mu değiştirsin, yoksa hislerime yirmi sene gecikmeyle eşlik mi etsin diye düşünüp bir kararsızlık yaşadı. Korkaklığı galip geldi ve erkek arkadaşından bahsetmeye geçti. Belediyede çalıştığından bahsettiği sırada tramvay geldi. El falan sıkıştık sonra, ne korkunç.

5 Nisan Cuma

Aníbal'den mektup. São Paulo'da sıkılmış, ay sonunda geri dönüyor. Benim için iyi bir haber bu. Çok az sayıda arkadaşım var ve Aníbal içlerinde en iyisi. En azından bazı konuları kendimi aptal gibi hissetmeden konuşabileceğim tek kişi. Bir gün oturup, bu yakınlığımızın temelinin ne olduğunu bulmak lazım. O Katolik, ben hiçbir şeyim. O kadın düşkünü, ben çok elzem olmadıkça bulaşmıyorum. O aktif, yaratıcı, azimli. Bense rutinlere bağlı ve kararsızım. Ama şu bir gerçek ki o çoğu zaman beni karar almaya zorluyorken geri kalan zamanlarda bu sefer de ben aklımdaki birkaç şüpheyle onu durduruyorum. Annem öldüğü zaman –ağustosta on beş sene olacak– ben yıkılmış vaziyetteydim. Ayakta kalmamı sağlayan tek şey Tanrı'ya, akrabalarıma ve komşularıma karşı duyduğum hararetli bir öfke duygusuydu. O bitmek tükenmek bilmez cenazeyi her anımsadığımda içim tiksintiyle doluyor. Koltuklar iki kısma ayrılmıştı: Bir tarafta daha kapıdan girer girmez ağlamaya ve beni kollarının arasına alıp sarsmaya başlayanlar, öbür tarafta sırf gelmiş olmak için gelen, yapış yapış bir suçlulukla elimi sıkanlar, on dakika sonra da bayağı espriler

yapmaya başlayanlar vardı. Sonra Aníbal gelmişti. Yanıma geldi, elini bile uzatmadı ve sonra gayet tabii bir tavırla konuşmaya başladı; benden, kendinden, kendi ailesinden, hatta annemden bahsetti. Bu doğallık bana bir tür merhem, gerçek bir teselli oldu. Hem anneme hem de benim anneme duyduğum şefkatten dolayı bana karşı duyulan saygıyı göstermenin en güzel yolu budur diye düşünmüştüm. Ufacık bir detay, neredeyse hiçbir anlamı olmayan bir sahne bu, gayet iyi farkındayım ama acının insanı aşırı hassas kıldığı bir dönemde başıma gelmişti.

6 Nisan Cumartesi

Saçma sapan bir rüya gördüm. Pijamalarımla Aliadas Parkı'ndan geçiyorum. Birdenbire iki katlı lüks bir evin önündeki kaldırımda Avellaneda'nın durduğunu görüyor, hiç beklemeden yanına yaklaşıyorum. Düz bir elbise giymiş. Ne bir süsü ne de kemeri var, doğrudan teninin üzerinde. Bir okaliptüs ağacının dibindeki mutfak taburesinde oturmuş, patates soyuyor. Bir anda zamanın gece olduğunu anlıyorum ve yanına yaklaşıp diyorum ki: "Mis gibi kır kokuyor." Görünüşe bakılırsa söylediğimde kararlı bir tavrım var ki bana karşı koymasına fırsat bile vermeden hemen atılıp ona sahip oluyorum.

Bu sabah Avellaneda üzerinde süssüz ve kemersiz düz bir elbiseyle gelince kendimi tutamayıp "Mis gibi kır kokuyor," dedim. Bir deliye ya da sarhoşa bakar gibi gerçek bir panikle baktı yüzüme. Bu da yetmiyormuş gibi kendi kendime konuştuğumu söyleyerek açıklama yapmaya çalıştım. İkna olmadı. Öğle vakti geldiğinde bana hâlâ belli bir tereddütle bakıyordu. Rüyalarda gerçeğe nazaran daha ikna edici olunduğunun bir kanıtı daha.

7 Nisan Pazar

Neredeyse her pazar günü öğle ve akşam yemeklerini yalnız başıma yiyorum ve ister istemez melankolik oluyorum. "Ne yaptım şu hayatımda?" Bu soru daha çok Gardel'in[2], *La Mañana*'nın Kadın Eki'nin yahut *Readers Digest*'te çıkacak bir yazının soracağı türden bir soru. Önemli değil. Bugün pazar, kendimi gülünçten de öte hissediyorum, o yüzden böyle sorular sorabilirim kendime. Benim şahsi hikâyemde mantıksız değişimlere, abuk sabuk ani dönüşlere yer olmadı. En ani olanı Isabel'in ölümüydü. Benim hayattaki en büyük hüsranım olarak gördüğüm şeyin kilit noktası bu ölümde mi yatıyor acaba? Zannetmiyorum. Hatta kendi içimde sorgulamayı derinleştirdikçe, bu genç ölümün talihsizliği bir yana, bir anlamda iyi bir hadise olduğuna daha çok kani oluyorum. (Aman Tanrım, kulağa ne kaba ne rezil geliyor. Kendi kendimden dehşete düşüyorum.) Yani demek istediğim, Isabel yok olduğu zaman ben yirmi sekizdim, o ise yirmi beş yaşındaydı. Arzularımızın doruğundaydık. Sanıyorum fiziksel arzularımın en ateşlilerinin ilham kaynağı o oldu. Belki de bu yüzden Isabel'in yüzünü gözümde canlandıramıyor olmama rağmen (fotoğraflar veya hatıraların hatırlattıkları değil de kendi kendime oluşturamıyor oluşum) belinin, karnının, baldırlarının, göğüslerinin verdiği hissi ne zaman istersem ellerimde duyabiliyorum. Neden avuç içlerimin hafızası kendi hafızamdan daha sadık bana? Bütün bunlardan çıkarabileceğim tek bir sonuç var: Isabel vücudunun kendini bırakacağı yaşa kadar yaşasaydı (o konuda iyiydi; teni vücudunun her yerinde dümdüz ve gergindi) bunun sonucunda benim ona karşı arzu duyma becerim de kendini salıverecekti. O zaman aramızdaki mükemmel bağın neye dönüşeceğini kesin olarak bilemiyorum. Çünkü aramızdaki mutlak uyum yatakta

2. Carlos Gardel: Uruguay doğumlu tango sanatçısı. Benedetti, tangonun melankolik ve nostaljik yanına gönderme yapıyor. (ç.n.)

yaşananlarla, ikimizin yatakta yaşadıklarıyla sıkı sıkıya bağlıydı. Gündüzleri kedi köpek gibi didişiyorduk demeye çalışmıyorum elbette; bilakis gündelik hayatımızda da yeter seviyede bir ahengimiz vardı. Peki ama birbirimize patlamamıza, taşkınlık yaratmamıza engel olan neydi? Gecelerin zevkiydi elbet, günün tatsızlıklarının ortasında duran, onun o koruyucu varlığıydı. Arada bir nefret kanımıza girer ve dişlerimizi bilemeye başlarsak gecenin cazibesi –ister geçmiş ister gelecek olsun– gözlerimizin önünden geçer ve her türlü öfke patlamasını yatıştıracak bir şefkat dalgasıyla muhakkak sarardı bizi. O konuda hoşnutsuz değilim. Evliliğim iyi bir şeydi ve hayatımın mutlu bir dönemiydi.

Peki ya gerisi? Çünkü bir de insanın kendiyle ilgili sahip olduğu ve kendini beğenmişlikten uzak başka bir fikri daha bulunuyor. Yüzde yüz samimi ve dürüst olan, insanın karşısında tıraş olduğu aynaya bile hayatta itiraf edemeyeceği fikrinden bahsediyorum. Hatırlıyorum da bir zamanlar (on altı ile yirmi yaşlarım arasındaki bir dönemde) kendimle ilgili iyi, hatta mükemmel bir fikre sahiptim. İçimde "büyük bir şeyi" başlatıp, gerçekleştirmeye, pek çok insan için yararlı olmaya, bir şeyleri düzeltmeye dair bir dürtü duyuyordum. Bu fikrimin aptallık seviyesinde bencil bir fikir olduğu söylenemez. Her ne kadar kabul görmek ve tanımadığım kişiler tarafından alkışa tutulmak hoşuma gidecek olsa da sanırım öncelikli amacım başkalarından yararlanmak değil, onlara yararlı olmaktı. Bunun saf ve Hıristiyan bir hayırseverlik duygusu olmadığını biliyorum, hayırseverliğin Hıristiyanlıktaki anlamı pek umurumda da değil. Hatırlıyorum da muhtaç durumda olanlara, yoksullara, sefalet içinde olanlara yardım etmek değildi niyetim (kaotik bir şekilde dağıtılan yardımlara olan inancım da gitgide azalıyor nitekim). Benim isteğim daha mütevazıydı; yalnızca kendi dengim olanlara, bana ihtiyaç duyma hakları daha anlaşılır olan kişilere bir faydam dokunsun istiyordum.

Doğrusu kendime dair sahip olduğum bu mükemmel fikrin

etkisi epey azaldı. Bugün kendimi bayağı ve bazı konularda da savunmasız hissediyorum. Eğer aslında bu bayağılık seviyesinin üzerinde bulunduğumun farkında olmasam (sadece zihinsel düzeyde elbette) yaşam şeklime daha rahat tahammül edebilirdim. Başka bir ihtimalin seviyesine yükselebilecek özelliklere (bir zamanlar da olsa) sahip olduğumu bilmek; şu dermansız mesleğimin, üç beş ufak eğlencemin, kendi konuşma ritmimin çok değil birazcık daha üstünde biri olduğumu bilmek: Bütün bunları bilmek beni sakinleştirmeye yaramıyor, bilakis daha da canımı sıkıyor, içinde yaşadığım koşullara katlanmamı daha da zorlaştırıyor. İşin en kötüsü de beni içime hapsedecek, içimdeki en güzel dürtülere gem vuracak, kendimi geliştirmeme mâni olacak, beni miskin bir rutine bağlayacak korkunç olaylar da gelmedi başıma (evet, Isabel'in ölümü çok sarsıcı bir olaydı ama korkunç diyemem, sonuçta bu dünyadan göçmekten daha doğal bir şey var mı ki?). Ben kendi rutinimi kendim kurdum ama daha basit bir yol izledim; biriktirdim. Daha iyi bir şeyler yapabileceğime olan kesin inancım beni ertelemenin ellerine bıraktı ki korkunç bir intihar silahıdır bu. Bu yüzden de benim rutinimin hiçbir zaman ne karakteri ne de belli bir tanımı oldu; her zaman geçiciydi, her zaman geçici bir güzergâhı izledi. Sırf erteleme devam ettiği sürece takip edilecek, benim kaderimi elde etmek için harekete geçeceğim âna gelene kadar elzem addettiğim hazırlık süreci boyunca mesai görevime katlanabilmem için izlenecek bir güzergâhtı. Ne büyük saçmalık, değil mi? Şimdi görünen o ki öyle çok kötü alışkanlıklarım yok (çok az sigara içiyorum, zaman zaman sırf can sıkıntısından bir bardak bira içiyorum) ama galiba artık ertelemeyi bırakamam; işte benim de kapanmaz boşluğum bu. Çünkü şimdi sanki geç kalınmış bir yemin eder gibi "Gerçekten tam olarak olmak istediğim şey olacağım," deyip kendimi emniyete almaya kalksam bile hepsinin nafile olacağı anlaşılır. Birincisi hayatımı değiştirmek çabasına girebilecek kadar kuvvetli hissetmiyorum

kendimi. İkincisi ise şu saatten sonra hep olmak istediğim şeyin benim için artık ne geçerliliği var ki? Böyle bir şey yapmak kendimi bile bile erken bir bunaklığa atmak sayılır. Şimdi istediğim, otuz sene evvel istediğim şeye göre çok daha mütevazı. Üstelik elde etmeyi de çok daha az önemsiyorum. Emekliliğim, misal. Elbette ki bu bir istek ama yokuş aşağı bir istek. Geleceğini biliyorum, kendisinin geleceğini biliyorum, gelsin diye benim bir şey yapmam gerekmediğini biliyorum. Böyle olunca kolay, böyle olunca kendini bırakıp, kararlar almak kolay.

9 Nisan Salı

Bu sabah beni Betonkafa Vignale aradı. Ofiste olmadığımı söylettim ama öğleden sonra yine arayınca artık telefona çıkmaya mecbur hissettim kendimi. İşte şu konuda ben de gayet açığım: Eğer böyle bir ilişkim varsa (arkadaşlık demeye dilim varmıyor) belki de hak ediyorumdur.

Eve gelmek istiyor. "Gizli bir iş, arkadaşım. Telefonda söyleyemem, seni bu iş için eve de getiremem." Perşembe gecesi için sözleştik. Akşam yemeğinden sonra gelecek.

10 Nisan Çarşamba

Avellaneda'da beni çeken bir şey var. Orası kesin ama ne?

11 Nisan Perşembe

Akşam yemeğine yarım saat var. Bu gece Vignale geliyor. Blanca ile yalnız olacağım. Oğlanlar ziyaretin haberini alır almaz tüydüler. Onları suçlamıyorum. Ben de olsam kaçardım.

Blanca'ya bir şeyler olmuş. Yanakları al al, makyaj da değil; yüzünü yıkadıktan sonra da kalıyor rengi. Bazen evde olduğumu unutup şarkı söylemeye başlıyor. Çok iyi bir sesi yok ama hoş söylüyor. Onu dinlemek benim de hoşuma gidiyor. Çocuklarımın aklından neler geçiyor acaba? Yüksek tutkuların farkına vardıkları bir dönem mi yaşıyorlar?

12 Nisan Cuma

Dün Vignale saat on birde geldi, gecenin ikisinde gitti. Derdi birkaç kelimeye sığıyor: Baldızı buna âşık olmuş. Birebir olmasa da Vignale'nin kendi ağzından çıkan versiyonu yazmaya değer: "Bak, bunlar altı senedir bizimle oturuyor. Altı sene bu, dört gün değil. Bugüne kadar Elvira'ya hiç bakmadım demeyeceğim sana. Sen gördün zaten ne kadar güzel olduğunu. Bir de mayoyla görsen dudağın uçuklar. Ama bakmak başka şey, faydalanmak başka şey şimdi. Benim hatun artık biraz patatese döndü. Hem ev işleri hem çocuklar derken pestili çıkıyor yorgunluktan. Şimdi on beş yıllık evlilikten sonra görüp de hemen hararetlenmek pek mümkün değil. Hem öyle bir âdet oluyor ki nereden baksan on beş gün sürüyor. Benim isteklerimle onun müsaitliğinin kesişmesi epey zor. Vallahi çoğu zaman evde aç aç geziyorum da Elvira'nın baldırlarını gözlerimle yiyorum. Zaten yetmezmiş gibi o da evde hep şortla geziyor. İşin kötüsü kadın benim bakışlarımı yanlış anladı, yani aslında doğru anladı ama onun anladığı kadarlık bir

durum yoktu ortada. Ama açık söyleyeyim, Elvira'nın benden hoşlandığını bilseydim hiç bakmazdım, çünkü hayatta en istemeyeceğim şey kendi evimde ahlaksızlık çıkarmak; her zaman kutsal olmuştur evim benim için. Başka bakışmalar oldu, ben aptala yatıyorum tabii. Ama geçen gün yanımdan geçiverdi öylece şortuyla. Başka çarem yoktu, döndüm: "Dikkatli ol," dedim. Demez mi "Dikkatli olmak istemiyorum," diye. Öyle kaldı. Sonra "Kör müyüm ben?" dedi, benim ona karşı boş olmadığımı gayet iyi biliyormuş falan filan. Hiçbir işe yaramayacağından emin olmama rağmen kocasının, yani eniştemin varlığını hatırlattım. Bana ne dedi biliyor musun? "Kim? O gerizekâlı mı?" İşin en kötüsü de haklı olması. Francisco gerizekâlının teki. İçimi biraz olsun rahatlatan da o. Sen benim yerimde olsan ne yapardın?"

Ben onun yerinde olsam böyle bir derdim olmazdı; birincisi o aptal karısıyla evlenmezdim, ikincisi öbür ihtiyarın pörsümüş derisini de hayatta çekici bulmazdım zaten. Ama genelgeçer laflardan başka bir şey de diyemedim: "Dikkatli ol. Bak sonra başından atamayacaksın. Bütün aile hayatını riske atmak istiyorsan o zaman buyur. Ama o hayat senin için her şeyden önemliyse girme riske."

Canı sıkıldı, huzursuz oldu, kararsız kaldı. Ama yine de Francisco cephesi tehlike altında sanırım.

14 Nisan Pazar

Bu sabah otobüse bindim, Agraciada ile 19 de Abril Kavşağı'nda indim. Yıllardır uğramıyordum oraya. Tanımadığım bir kenti gezecekmişim gibi hayallere daldım. Şimdi fark ediyorum ki ağaçsız sokaklarda yaşamaya alışmışım. Ne amansız bir soğukluk çöküyor üzerlerine.

Hayattaki en hoş şeylerden biri şu: Güneşin yaprakların arasından sızışını görmek.

Bu sabah güzel geçti. Ama öğleden sonra dört saat uyuyunca tersimden kalktım.

16 Nisan Salı

Avellaneda'da beni çeken şeyin ne olduğunu hâlâ bulamadım. Bugün onu biraz gözlemledim. Hareketleri hoş, saçını yukarı toplayışı bir ahenkli, yanaklarının üzerinde hafif, şeftalimsi tüyler var. Erkek arkadaşıyla neler yapıyor acaba? Daha da önemlisi erkek arkadaşı onunla neler yapıyor acaba? Uslu uslu sevgilicilik mi oynuyorlar, yoksa her âdemoğlu gibi işi biraz kızıştırıyorlar mıdır? Can alıcı soru ise şu: Kıskanıyor muyum?

17 Nisan Çarşamba

Esteban diyor ki emekliliği sene sonuna almak istiyorsam süreci şimdiden başlatmak lazımmış. İşi hızlandıracakmış ama yine de vakit alırmış. İşi hızlandırmak birilerine rüşvet vermek demektir belki. Hiç hoşuma gitmez öylesi. En büyük ahlaksızlığı rüşveti alan kişinin yaptığını biliyorum ama öyle bir durumda ben de masum sayılmam. Esteban'ın teorisine göre durumun gerektirdiği şekilde tavır değiştirmek gerekiyor. Bir durumda onurlu olan bir şey de başka bir durumda tamamen ahmakça olabilir. Biraz hakkı var aslında ama hakkı olması da keyfimi kaçırıyor.

18 Nisan Perşembe

Müfettiş geldi; nazik, koca bıyıklı bir adam. Bu kadar kök söktüreceğini kimse tahmin etmemişti. Önce en son tarihli bilançoyu sordu, sonra birinci envanterdeki ürünlerin bölümlere göre dağılımının tablosunu istedi. Sabahtan akşama kadar eski, haşatı çıkmış defterleri taşıyıp durdum. Müfettiş adeta bir melekti; gülümsüyor, özür diliyor, "Çok teşekkürler," diyor. Şeytan tüylü adam. Ne diye ölmüyorsa? İlk başta öfkemi tutuyor, dişlerimin arasından cevap veriyor, içimden küfür ediyordum. Sonra öfke yerini başka bir duyguya bıraktı. Kendimi yaşlı hissetmeye başladım. 1929'un o ilk verilerini kendim girmiştim. Muhasebe defterinin ilk girdileriyle çıktılarını kendi elimle yazmıştım. Kasa defterine kalemle geçirilen kayıtları bizzat yazmıştım. O zamanlar daha yeniyetme bir gençtim ama bana da önemli işler yaptırıyorlardı. Gerçi işin mütevazı da olsa övüncünü yine patron yaşıyordu tabii, tıpkı benim de şu anda Muñoz ile Robledo'nun yaptığı önemli işlerin övgüsünü almam gibi. Kendimi şirketin Heredot'u gibi hissediyorum; şirket tarihini kayda alan kâtip, hayatta kalan şahidi gibi. Tam yirmi beş sene. Beş tane beş yıl eder. Ya da çeyrek asır. Hayır. Bütün çıplaklığıyla, dümdüz yirmi beş sene deyince çok daha korkunç geliyor. Ah, el yazım nasıl da değişmiş ama! 1929'da nasıl dağınık bir yazım varmış; küçük "t"ler sanki hepsi için aynı rüzgârı savurmuyormuşum gibi "d", "h" ve "b"lerle aynı yana yatmıyormuş. 1939'daki "f", "g" ve "j" harflerimin alt kısımları ise karaktersiz, iradesiz, kararsız birer püsküle benziyor. 1945'te artık büyük harf dönemi başlamıştı ve ben son derece abartılı, geniş ve gereksiz kıvrımlarla süslerdim bu büyük harfleri. "M" ve "H" kocaman birer örümcekti, ağları falan her şeyleri tamdı. Şimdilerde ise el yazım sentetik, düz, disiplinli, net bir hâl aldı. Bu da benim bir taklitçi olduğumu kanıtlamaya tek başına yeter, zira kendim aslında karmaşık, yamuk, kaotik, katışık bir

hâl aldım. Birdenbire müfettiş 1930 tarihli bir veriyi isteyince belli bir döneme mahsus olan el yazımı tanıdım. "1930'un ağustos ayında personele ödenen maaş detayları" yazdığım el yazısının aynısıyla ve aynı sene haftada iki defa "Sevgili Isabel" yazıyordum. Çünkü Isabel o zamanlar Melo'da yaşıyordu ve ben her salı ve cuma günü ona mektup yazıyordum. Yani bu benim sevgililik yazımdı aslında. Hatıralarıma kapılıp gülümsedim. Müfettiş de bana gülümsedi. Sonra da başka bir ürün dağılım tablosu istedi.

20 Nisan Cumartesi

Kuruyup kalmış olabilir miyim acaba? Duygusal anlamda yani.

22 Nisan Pazartesi

Santini'den yeni itiraflar. Yine on yedi yaşındaki küçük kız kardeşle ilgili şeyler. Anne babaları evde yokken kız odasına gelip neredeyse çırılçıplak hâlde dans ediyormuş bizimkinin karşısında. "İki parçalı mayolar var ya, onlardan giyiyor. Benim odama dans etmeye gelince de üstünü çıkarıyor." "Sen ne yapıyorsun peki?" "Ben mi... Gerilmeye başlıyorum." Sadece geriliyorsan tehlike yok demektir dedim. "Ama, efendim, ahlaksızlık bu," dedi bileğindeki zincirle madalyonu sallayarak. "Peki odana gelip, karşında yarı çıplak dans etmesinin açıklaması neymiş?" "Yani, efendim, diyor ki ben kadınlardan hoşlanmıyormuşum, o da beni iyileştirecekmiş." "Doğru mu peki?" "Tamam ama yani doğru olsa bile...yapmasına gerek yok...kendisi gelip...yani bence." Bunun üzerine esas sormamı istediği suali sormaya razı oldum: "Peki ya

erkeklerden mi hoşlanıyorsun?" Bunun üzerine zincirle madalyonu salladı yine: "Ama, efendim, ahlaksızlık o," dedi ve haylazlıkla iğrençlik arasındaki bir sınırda gezinen bir bakışla göz kırptı. Sonra da ben üstüne bir şey ekleyemeden sordu: "Yoksa siz öyle düşünmüyor musunuz?" Bilet satış bölümünden alıp insanın iyice pestilini çıkaran öbür işlerden birine verdim. En azından on gün boyunca kafasını kaldıramaz. Bir bu eksikti; departmanda bir ibne. Görünüşe göre "şüpheci" tiplerden bu da. Aman ne hoş. Yalnız kesin olan bir şey var ki o da şu kız kardeşin bu tiplere çekici geldiği.

24 Nisan Çarşamba

Her 24 Nisan gibi bugün de akşam yemeğini birlikte yedik. İyi bir sebebi var: Esteban'ın doğum günü. Sanırım hepimiz mutlu gözükmeye mecbur hissettik kendimizi. Hatta Esteban'ın bile huysuzluğu üstünde değildi; şakalar yaptı, sarılmalarımıza sabırla katlandı.

Gecenin zirve noktası Blanca'nın hazırladığı yemekti. O da hâliyle bir neşe getiriyor. Portekiz usulü tavuğun beni patatesli omletten daha iyimser bir moda sokması aslında hiç de abes değil. Farklı sindirim biçimlerinin Uruguay kültürüne, ekonomisine ve siyasetine olan etkileri üzerine kapsamlı bir analiz yapmak hiçbir sosyoloğun aklına gelmemiş mi acaba? Nasıl da yiyoruz ama öyle! Neşede, acıda, hüzünde, hayal kırıklığında! En temel hassasiyetimiz hazma dayanıyor. Doğuştan getirdiğimiz demokratlık eğilimimizin altında eski bir ön kabul yatıyor: "Hepimiz karnımızı doyurmak zorundayız!" Bizim inananlarımızın tek önemsediği Tanrı'nın günahlarını affetmesidir, ama bunun karşılığında dizlerinin üstüne çöker, gözlerinde yaşlarla yakarırlar ki her gün

sofradaki ekmekleri eksik olmasın. Buradaki "sofradaki ekmek" de yalnızca bir sembolden ibaret değil hani, bir kiloluk Alman ekmeği!

Velhasıl güzel yedik, iyi bir *clarete*[3] içtik, Esteban'ın doğum gününü kutladık. Yemeğin sonunda kahvelerimizi yavaş yavaş karıştırırken Blanca ortaya yeni bir haber attı; erkek arkadaşı varmış. Jaime tuhaf, müphem bir bakış savurdu bunun üzerine (Jaime ne? Jaime kim? Jaime ne istiyor?). Esteban bu "talihsizin" adını sordu neşeyle. Ben sanırım kendimi hoşnut hissettim ve bunu da dışarıya yansıttım. "Peki ne zaman tanışacağız yakışıklıyla?" diye sordum. "Bak baba, Diego öyle pazartesi, çarşamba, cuma günleri protokol ziyaretlerine gelmeyecek. Herhangi bir yerde, Merkez'de, onun evinde veya burada buluşuyoruz." "Onun evinde" dediği zaman hepimiz kaşlarımızı çatmış olacağız ki alelacele ekledi: "Annesiyle beraber bir apartman dairesinde yaşıyor. Merak etmeyin." "Peki annesi hiç dışarı çıkmıyor mu?" diye sordu Esteban artık biraz suratını ekşiterek. "Gıcıklık yapma," dedi Blanca ve der demez de bana dönüp sordu: "Baba, senin bana güvenip güvenmediğini bilmek istiyorum. Umurumda olan tek fikir seninki. Bana güveniyor musun?" Böyle dan diye sorduklarında verebileceğim tek bir cevap var. Kızım da bunu biliyor. "Elbette güveniyorum sana," dedim. Esteban boğazını gürültülü bir şekilde temizlemek suretiyle şüphesini göstermekle yetindi. Jaime bir şey söylemedi.

26 Nisan Cuma

Müdür yine şefleri toplantıya çağırdı. Suárez yoktu, grip olmuş.

3. Clarete: İçine belli bir miktar beyaz üzüm de karıştırılan bir tür açık kırmızı şarap. (ç.n.)

Martínez fırsattan istifade edip birtakım gerçeklerden konuştu. İyi de oldu. Enerjisine gıpta ediyorum. Bana kalsa aslında hiçbiri zerre umurumda değil; ofismiş, unvanlarmış, hiyerarşilermiş, daha bir sürü saçmalık. Hiyerarşiler hiç benim ilgimi çeken bir şey olmadı. Benim gizli sloganım şudur: "Ne kadar az hiyerarşi, o kadar az sorumluluk." Doğrusu insan üzerinde büyük yükler olmadı mı daha rahat yaşıyor. Martínez'in yaptığında bir şey yok. Bütün şefler arasında idarenin hemen altına (sene sonunda karar verilecek pozisyon) kadar yükselebilecek kişiler kıdem sırasına göre ben, Martínez ve Suárez. Martínez benden çekinmiyor, çünkü emekli olacağımı biliyor. Öbür yandan Suárez'den çekiniyor (haklı olarak), çünkü Suárez, Valverde'nin kızıyla görüşmeye başladığından beri çok yükseldi; geçen senenin ortalarında veznedar yardımcılığından ofis idare müdürlüğüne, dört ay önce de oradan Nakliye Müdürlüğü'ne terfi etti. Martínez, Suárez'den korunabilmesinin tek yolunun adamın itibarını yerle bir etmekten geçtiğinin gayet iyi farkında. Bu arada onun için de hayal gücünü fazla zorlamasına gerek yok, çünkü zaten iş yapmak konusunda Suárez tam bir felaket. Kulak asmazlığıyla, sevilmemesiyle biliniyor ama titizlik hiçbir zaman uzmanlık alanı olmadı.

Bizimki öfkesini tutamayıp, patlayınca müdürün suratının aldığı şekil görülecek şeydi. "Başka bir Yönetim Kurulu üyesinin bölüm şefleriyle yatacak müsait bir kızı olup olmadığından Müdür Beyefendinin haberi var mıdır acaba," diye açık açık sordu Martínez. Sonra da "olması durumunda kendisinin emirlere amade olduğunu" ekledi. Müdür bununla ne yapmaya çalıştığını, kendisini kovdurmak mı istediğini sordu. "Bilakis," diye açıkladı Martínez, "terfi bekliyorum. Görüyorum ki usul böyle." Müdür hâline acımıştı. Martínez'in haklı olduğunu biliyor ama aynı zamanda kendisinin bir şey yapamayacağını da biliyordu. En azından şimdilik Suárez'e dokunmak mümkün değil.

28 Nisan Pazar

Aníbal geldi. Havaalanından almaya gittim. Daha da zayıflamış, yaşlanmış, çökmüş. Yine de onu yeniden görmek keyifliydi. Çok az konuştuk, çünkü üç kız kardeşi de oradaydı ve ben o papağanlarla hiçbir zaman iyi anlaşamadım. Bir ara görüşürüz diye sözleştik; ofisten arayacak beni.

29 Nisan Pazartesi

Bugün bizim departman faciaydı. Üç kişi gelmedi. Ayrıca Muñoz dışarıdaydı, Robledo'nun da Satış bölümündekilerle faturaları kontrol etmesi gerekiyordu. Neyse ki ayın bu vaktinde çok iş olmuyor. Bütün curcuna birinden sonra başlıyor. Hem insanların olmamasından hem de iş azlığından istifade edip Avellaneda'yla biraz sohbet ettim. Birkaç gündür bakıyorum da içine kapanmış, hatta üzgün gibi. Evet evet, üzgünlüğü belli oluyor. Yüz hatları daha keskinleşiyor, gözleri melankolikleşiyor, daha da genç gösteriyor. Avellaneda'dan hoşlanıyorum, galiba daha önce de yazmıştım. Neyi var diye sordum. Masama kadar geldi, gülümsedi (ne güzel gülümsüyor), hiçbir şey demedi. "Birkaç gündür sizi içinize kapanmış görüyorum, hatta üzgün gibisiniz," dedim ve sonra sözlerim de düşüncelerime uysun diye ekledim: "Evet, üzüldüğünüz belli oluyor." Hiç laf atıyormuşum gibi yorumlamadı. Yalnızca melankolik gözlerine bir neşe geldi ve dedi ki: "Çok iyisiniz, Bay Santomé." Bay Santomé de nereden çıktı yahu? Konuşmanın ilk kısmı ne kadar da güzel başlamıştı halbuki... "Bay Santomé" lafı bana ellime merdiven dayadığımı hatırlattı, bütün hevesimi söndürdü ve ancak şu ikiyüzlü babacan soruyu soracak kadar derman bıraktı: "Erkek arkadaşın mı?" Zavallı Avellaneda'nın gözleri

doldu, başını evet demek istiyormuş gibi öne eğdi, "affedersiniz" diye mırıldandı ve doğruca tuvalete doğru koşmaya başladı. Bense bir süre önümde kâğıtlarla ne yapacağımı bilemez hâlde öylece kalakaldım; galiba duygulanmıştım. Uzun süredir hissetmediğim bir sarsıntı hâlindeydim. Ağlayan ya da ağlamak üzere olan bir kadını görünce hissedilen o sıradan tedirginlik hissi de değildi. Benim sarsıntımdı bu, sadece bana aitti. Kendi duygulanışıma iştirak etmemin yarattığı sarsıntıydı. Birdenbire beynimde bir ışık yandı: Kuruyup kalmamıştım demek ki! Avellaneda gözleri yaşsız, biraz da utanmış bir hâlde geri döndüğünde ben hâlâ yeni keşfimin keyfini çıkarmaktaydım bencilce. Kuruyup kalmadım ben, kuruyup kalmadım. Sonra yüzüne minnettarlıkla baktım. Tam o sırada Muñoz ile Robledo ofise geri dönüyor olduğundan ikimiz de gizli bir anlaşmaya uyar gibi çalışmaya başladık.

30 Nisan Salı

Bakalım, bana neler oluyor? Bütün gün kafamda durmadan tekrar eden sloganlar misali dönüp durdu şu cümle: "Demek ki erkek arkadaşıyla kavga etmiş." Devamında nefes alıp verme ritmim canlanıyordu. Kuruyup kalmadığımı anladığım gün huzursuz edici düzeyde bencil hissettim kendimi. Neyse, bence her şeye rağmen ileriye doğru bir adım sayılır bu.

1 Mayıs Çarşamba

Gelmiş geçmiş en sıkıcı İşçi Bayramı. Yetmiyormuş gibi bir de gri, yağmurlu, zamanından önce gelen kış havasında. Sokaklar

insansız, otobüssüz, hiçbir şeysiz. Ben odamda, bir buçuk kişilik tek yatağımda, saat yedi buçuğun bu karanlık, ağır sessizliği içindeyim. Keşke hemen saat dokuz olsa da ofis masamın başında olsam, arada bir sol tarafıma bakıp o üzgün, dikkatle çalışan, savunmasız şekli görebilsem.

2 Mayıs Perşembe

Avellaneda'yla konuşmak istemedim. Birincisi ürkütmek istemedim, ikincisi gerçekten ne diyeceğimi bilmiyorum. Ondan önce bana neler olduğunu açık bir şekilde öğrenmem gerekiyor. Böyle tam güzel bile olmayan bu kızın, bu yaşımda karşıma çıkıp, bütün ilgimin alakamın merkezine yerleşmesi olacak şey değil. Kendimi ergen bir çocuk gibi hissediyorum, orası kesin. Ama sarkmaya başlamış tenime baktığım zaman, gözlerimdeki çizgileri, ayak bileklerimdeki varisleri gördüğüm zaman, bronşitimin mesaiye başlaması için muhakkak gerekli olan ihtiyarlık aksırığımı sabahları hissetmeye başladığım zaman, işte tam o zaman kendimi ergen değil, daha ziyade aptal gibi hissediyorum.

Bütün duygu mekanizmam yirmi sene önce Isabel'in ölmesiyle duraklamaya uğramıştı. İlk önce acı vardı, sonra kayıtsızlık, ondan sonra özgürlük, en sonunda da bıkkınlık. Uzun, bomboş, sabit bir bıkkınlık. Tabii tüm bu aşamalar sırasında seks aktif bir şekilde devam etti. Ama kuş lokmalarıyla yemek gibiydi; bugün otobüste yaşanan bir vaziyet, yarın teftişe gelen bir muhasebeci, ertesi gün Edgardo Lamas, S. A.'nın veznedarı. Hiçbir zaman aynı kişiyle iki defa olmaz. Taahhüt vermeye karşı, geleceğimi sonsuza kadar normal bir ilişki sınıfına yerleştirmeye karşı bir tür bilinçsiz direniş bu. Nedendi peki tüm bu olanlar? Neyi korumaya çalışıyordum? Isabel'in görüntüsünü mü? Zannetmiyorum. Bu trajik

uzlaşının kurbanı gibi hissetmedim kendimi hiçbir zaman, ki bu uzlaşmaya hiçbir zaman katılmamıştım zaten. Özgürlüğümü mü? Olabilir. Özgürlüğüm, ataletimin diğer adı. Bugün biriyle, yarın öbürüyle yatmaktı aslında; tamam, lafın gelişi, haftada bir zaten yeterli. Tabiatın gerektirdiği kadarı, fazlası değil. Yemek yemek gibi, banyo yapmak, tuvalete gitmek gibi, aynı. Isabel'leyken daha farklıydı, çünkü aramızda bir tür paylaşım vardı. Biz sevişirken sanki benim her sert kemiğim onun yumuşak bir boşluğuna denk geliyor, dürtülerimin hepsi onun alıcılarında matematiksel bir karşılık buluyordu. Bir elmanın iki yarısı gibiydik. Hep aynı kişiyle dans etmeye alışmak gibiydi. Başlangıçta her hareketin denk düştüğü bir tepki oluyor, sonra her tepkinin denk düştüğü bir düşünce. Düşünen kişi bir ama bir figürü iki beden birlikte yapıyor.

4 Mayıs Cumartesi

Aníbal aradı. Yarın görüşeceğiz.

Avellaneda ofise gelmedi. Jaime benden para istedi. Daha önce hiç istememişti. Neden paraya ihtiyacı olduğunu sordum. "Sana söyleyemem, söylemek de istemiyorum. İstersen ödünç verirsin, istemezsen kalsın sende. Benim için hiçbir farkı yok." "Farkı yok mu?" "Evet, yok. Çünkü karşılığında mahremime, kalbime, ciğerime falan burnunu sokman gerekecekse sadece üstüne faiz istedikleri bir yerden almayı tercih ederim." Verdim parayı tabii. Ama nedir canım bu kadar hiddet? Alt tarafı bir soru, burnunu sokmak anlamına gelmiyor. İşin en kötü yanı da en çok bu soruları sırf laf olsun diye soruyor olduğuma sinirleniyorum. Zaten başkalarının özeline girmek en istemediğim şey, hele ki çocuklarımın özeli oldu mu hiç mi hiç istemiyorum. Ama Jaime

de, Esteban da konu ben olduğum zaman mesele çıkarmaya yer arıyor her zaman. İkisi de artık çocuk değil, o zaman baksınlar başlarının çarelerine.

5 Mayıs Pazar

Aníbal aynı Aníbal değil. Her zaman içimden bir ses onun sonsuza kadar genç kalacağını söylerdi. Ama sonsuz artık gelip çatmış gibi gözüküyor, çünkü artık genç durmuyor. Fiziksel olarak çökmüş (zayıf, kemikleri daha bir belli oluyor, kıyafetleri bol geliyor, bıyıkları tiftik tiftik sökülmüş) ama sırf o değil; ses tonundan –ki hatırladığımdan çok daha donuk şimdi– ellerinin canlılığını kaybetmiş hareketlerine varana kadar, başlarda gözüme kasvetli gözüken ama sonra aslında büyüsünü yitirmiş olduğunu fark ettiğim bakışlarından açtığı konulara kadar –eskiden ışıl ışıl şeylerden bahsederken artık konuştuğu her şey inanılmaz derecede gri bir tonda– hepsi tek bir şeyi doğruluyor: Aníbal yaşam sevincini yitirmiş.

Neredeyse kendiyle ilgili hiçbir şeyden bahsetmiyor, yani kendiyle ilgili sadece yüzeysel şeylerden bahsediyor. Görünüşe göre biraz para biriktirmiş. Buraya yerleşip bir iş kurmak istiyor ama hangi alanda olacağına karar vermemiş. Ama şu bir gerçek ki siyasetle hâlâ ilgileniyor.

Benim çok anladığım bir alan değil. Sanki bir türlü anlayamadığı şeylere dair açıklama ararmış gibi gitgide daha da iğneleyici sorular sormaya başladığı zaman bunu daha iyi anladım. Fark ettim ki ofis ya da kahvehane sohbetlerinde şöyle bir bahsi geçirilen ya da insanın kahvaltı sırasında gazeteyi okurken şöyle bir üstünkörü düşünüverdiği konularda benim gerçekten oturmuş bir fikrim yok. Aníbal beni zorladı, ben de bunun üzerine ona yanıt

verdikçe dediklerini tek tek onayladım galiba. O gittiğinden beri geçen beş senede her şey daha iyi mi yoksa kötü mü oldu diye sordu bana. "Daha kötü," diye yanıt verdi tüm hücrelerim ağız birliğiyle. Ama sonra açıklamak zorunda kaldım. Of, ne angarya.

Çünkü rüşvet aslında hep vardı, rahat rahat köşeyi kapmalar da, pazarlık etmeler de aynı şekilde. Daha kötü olan nedir o zaman? Uzun bir süre boyunca beynimi yedikten sonra şu sonuca vardım ki kötü olan şey teslimiyet. İsyankârlar yarı isyankârlara, yarı isyankârlar ise vazgeçmişlere dönüştüler. Bence şu ışıl ışıl Montevideo'da son dönemde en çok ilerleme gösteren iki meslek grubunu ibneler ve vazgeçmişler oluşturuyor. "Yapılabilecek hiçbir şey yok," diyor insanlar. Eskiden yasaya aykırı bir iş yapmak isteyen rüşvetini veriyordu sadece. Peki, olsun. Şimdi yasaya uygun bir şey yapmak isteyen de rüşvet veriyor. Yani her şey çorba olmuş demek.

Ama hikâyenin tamamı vazgeçmişlikten ibaret değil. Başta vazgeçmişlik vardı, sonra dikkat göstermek terk edildi, ondan sonra da ortak olma başladı. Şu meşhur cümleyi kuran da eski vazgeçmişlerden biri keza: "Tepedekiler yapabiliyorsa ben de yapabilirim." Elbette bu eski vazgeçmişin sahtekârlığına bahanesi de var; başkalarının ondan istifade etmemesini sağlamanın tek yolu bu. Oyuna girmeye mecbur kaldığını çünkü aksi hâlde parasının her geçen gün daha da değersizleşirken önündeki dürüst yolların da kapandığını söylüyor. Onu bu yola girmeye zorlayan öncülere karşı beslediği kin ve gizli nefret ise hâlâ baki. Belki de nihayetinde herkesin içinde en riyakâr olanı da kendisi, çünkü kurtulmak için hiçbir şey yaptığı yok. Belki en büyük hırsız da o, çünkü kimsenin dürüstlükten ölmediğini gayet iyi biliyor.

Bütün bunlara kafa yormaya alışık olmamak ne acayip şeymiş! Aníbal sabaha karşı giderken ben o kadar huzursuzdum ki Avellaneda'yı düşünecek hâlim kalmamıştı.

7 Mayıs Salı

Avellaneda'ya yaklaşmanın iki yolu var. a) Dürüst davranıp aşağı yukarı şöyle bir şey söylemek: "Sizden hoşlanıyorum, bakalım ne olacak, birlikte görelim" ya da b) Güvenilmez davranıp, aşağı yukarı şöyle bir şey söylemek: "Bakın, kızım, ben tecrübe sahibiyim, babanız olacak yaştayım, öğütlerime kulak verin." Ne kadar inanılmaz gözükse de ikinci seçeneği tercih edebilirim gibi duruyor. Birincisinde risk çok büyük, üstelik vaziyet henüz çok ham. Bence o beni şimdilik az buçuk nazik bir patron olarak görüyordur, o kadar. Ama o kadar da gencecik bir kız değil. Yirmi dört yaş bu, on dört değil. Yaşını başını almış, olgun adamlar bu yaşlardakileri tercih ediyor. Ama erkek arkadaşı da ufak bir oğlanın tekiydi. Gerçi onunla bitmiş sonuçta. Şimdi belki ona karşı tepki olarak öbür uca gider. Öbür uçta da ben duruyor olurum; olgun, tecrübeli, kır saçlı, sakin, kırk dokuz yaşında, öyle çok büyük rahatsızlıkları olmayan, maaşı iyi bir adam. Üç çocuğum olduğunu dosyama eklemiyorum tabii, hiç işime gelmez orası. Hem zaten biliyor çocuklarımın olduğunu.

Pekâlâ şimdi (mahalle dedikodusu gibi söyleyecek olursak) niyetim nedir benim? Açıkçası derdim "ölüm bizi ayırana kadar" gibi kalıcı bir şey değil (Ölüm yazdım, yine Isabel geldi aklıma. Ama Isabel'le durum farklıydı. Galiba Avellaneda'yla işin seks kısmı beni o kadar ilgilendirmiyor ya da belki de seks kırk dokuz yaşına gelince yirmi sekiz yaşındaki kadar önemli olmuyor) ama onsuz olmaya da razı değilim. Aslında biliyorum, ideali Avellaneda'ya daimi bir kalıcılık olmadan sahip olmak olurdu. Ama çok şey istemek oluyor bu. Yine de denenebilir.

Onunla konuşmadan hiçbir şey bilemem. Bütün bunlar kendi uydurduğum senaryolar. Şu da bir gerçek ki bu saatten sonra karanlıkta yapılan buluşmalar, kiralık odalarda görüşmeler sıkıyor beni. Hep bir sıkış pıkışlık, bir acelecilik, hemen olsun bitsin

hissi var ki herhangi bir kadınla herhangi bir diyalog kurabilmemin önüne geçiyor. Kadın kim olursa olsun yatağa girene kadar umurumda olan tek şey yatağa girmek. Seviştikten sonra ise önemli olan tek şey gitmek, her birimizin kendi yatağına girmesi ve birbirimizden sonsuza kadar hiç haber almamak. Şu oyunu yıllar yılı oynuyorum ama bir tane de güven verici konuşma, tek bir dokunaklı cümle (ne kendimden ne başkasından) duymadım. Hani öyle cümleler vardır ya daha sonra kim bilir hangi kafa karışıklığı anında yeniden ortaya çıkar da içimizdeki bir tereddüde son vererek asgari dozda cesaret gerektiren bir eyleme geçmemizi sağlar. Aslında tam olarak doğru sayılmaz bu dediğim. Rivera Sokağı'ndaki pansiyonerde, altı yedi sene önce olacak, bir kadın bana şu meşhur cümleyi söylemişti: "Sevişirken yüzünde öyle bir ifade var ki vazife başındaymış gibi görünüyorsun."

8 Mayıs Çarşamba

Yine Vignale. Ofisten çıkışımda beni bekliyordu. Oturup bir sütlü kahve içmeyi kabul etmekten başka çarem yoktu. Bir saat boyunca anlatılacak sırların kaçınılmaz girizgâhıydı kahve tabii.

Etrafa mutluluk saçıyordu. Görünüşe göre baldız aşk hücumlarında başarılı olmuştu ve şimdi adeta mutlu bir rüyanın içindeydiler: "Bana öyle abayı yakmış ki inanmazsın," dedi krem rengi üzerine minik mavi karolarla bezeli çocuksu kravatını okşayarak. Düz, sadık bir koca olduğu dönemde taktığı, belli belirsiz koyu kahverengi kumaştan, üstü kırışıklıklarla dolu kravatına kıyasla bu bir üst seviyeye çıktığının açık bir göstergesiydi. "Tam tamına bir kadın ya, hem de uzun zamandır birikmiş bir açlıkla."

Gürbüz güzel Elvira'nın doldurulmamış açlığını kafamda canlandırdım. Zavallı Vignale'nin şehvetinin altı ay sonra ne hâle

geleceğini ise düşünmek bile istemiyorum. Ama şimdilik bütün gözeneklerinden mutluluk fışkırıyor. Kadını kendisindeki delikanlı havasının baştan çıkardığına gerçekten inanmış. Öbürünün "birikmiş açlığının" karşısında (zavallı Francisco suratındaki o kısırlaştırılmış aziz erkek bakışını yalancı çıkaramamış olacak muhakkak) bizimkinin arayı kapatmak için elinin altındaki tek seçenek olduğunu anlamamış.

"Peki ya karın?" diye sordum ortalığı kolaçan eder bir temkinlilikle. "Sakin, hiçbir şey yok. Geçen gün bana ne dese beğenirsin? Son zamanlarda moralim çok daha iyiymiş. Haklı da. Böbreklerim bile daha iyi çalışıyor."

9 Mayıs Perşembe

Ofiste konuşamam onunla. Başka bir yer olması şart. Nasıl bir güzergâh izlediğini inceliyorum bir süredir. Genelde yemek yemek için Merkez'de kalıyor. Öğlen yemeklerini bir arkadaşıyla yiyor; London-Paris mağazasında çalışan şişman bir kız. Ama sonra ayrılıyorlar ve 25 de mayo ile Misiones Kavşağı'nda bir kafede kendi başına bir şeyler içiyor. Rastlantı eseri karşılaşmamız lazım. Böylesi daha iyi.

10 Mayıs Cuma

Müstakbel damadım Diego'yla tanıştım. İlk izlenim: Sevdim. Bakışlarında kararlılık, konuşmasında bir tür gurur var ve (bana öyle geliyor ki) boş bir gurur değil bu; yani karakterinde yeri olan bir şeye dayanıyor. Bana karşı saygılı davrandı ama yağcılık

yapmadı. Bütün tavrında hoşuma giden bir şey vardı ve sanırım gururum da okşandı. Bana karşı alaka gösteriyordu, orası belliydi de bu alaka Blanca'yla yaptığı sohbetler dışında başka nereden geliyor olabilirdi ki zaten? Kızımın benim hakkımda iyi şeyler düşündüğünü bilmek beni gerçekten mutlu eder. Tuhaf şey; mesela Esteban'ın benim hakkımda ne düşündüğü umurumda değil. Buna karşılık Jaime ile Blanca'nın benim hakkımdaki fikirlerini önemsiyorum, hem de çok önemsiyorum. Biraz zorlayınca belki de bunun sebebinin, her ne kadar üçü de benim için önemli olsa da, üçünde de kendi dürtülerimi ve çekincelerimi görüyor olsam da Esteban'da ayrıca gizli bir husumet, kendine bile itiraf edemediği bir tür nefret görüyorum. Onun bana olan soğukluğu mu yoksa benimki mi önce başladı, bilmiyorum. Ama şu da bir gerçek ki ben de onu diğerleri kadar sevmiyorum. Hiçbir zaman evde oturmayan, benimle mecburiyetten konuşan, kendinden ve sadece kendinden müteşekkil, "ailesinin" içinde hepimizi "yabancı" kılmayı başaran bu çocuğumdan hep uzak hissettim kendimi. Jaime de benimle iletişim kurmaya pek yanaşmak istemiyor ama onda aynı bunaltıcı soğukluğu hissetmiyorum. Jaime aslında kalbinin ta derinliklerinde yalnız biri ve geriye kalan herkes, istisnasız herkes bunun ceremesini çekiyor.

Diego'ya dönecek olursak oğlanın karakter sahibi olması hoşuma gitti, Blanca'ya iyi gelir. Blanca'dan bir yaş küçük ama dört beş yaş büyük gibi. Önemli olan Blanca'nın kendini koruma altında hissetmesi; öbür yandan Blanca da sadık, oğlanı yüzüstü bırakmayacaktır. Yanlarında kuzen, küçük kız kardeş falan olmadan yalnız başlarına gezmeleri hoşuma gidiyor. Arkadaşlık güzel, yeri dolmayan, geri gelmeyen bir dönem. Bu konuda Isabel'in annesini hiç affetmeyeceğim. Sevgililik dönemimizde üstümüze yama gibi yapışır, bizi o kadar yakından, o kadar sıkı sıkı izlerdi ki masumiyetimizin doruğunda bile olsak ne kadar günahkâr düşünce varsa hepsini aklımıza zorla getirirdi. Yanımızda olmadı-

ğında bile –pek nadiren olurdu bu– kendimizi yalnız hissetmezdik; şalını boynuna dolamış bir hayaletin bütün hareketlerimizi bir bir kayda aldığından emindik. Bir ihtimal öpüşecek olsak öyle gerilirdik, oturma odasının belli başlı noktalarının birinden pat diye karşımıza çıkıverecek diye öyle tetikte olurduk ki öpüşmemiz her zaman anlık bir temastan ibaret olur, içinde çok az cinsellik, ondan daha da az şefkat barındırır, buna karşılık korku, kısa devre, sinir bozukluğu gibi duygular uyandırırdı. Kadın hâlâ hayatta. Geçen gün Sarandí Sokağı'nda gördüm; sırık gibi, kararlı ve hiç yitip gitmeyecek bir hâli vardı. Altı kızının en küçüğüne ve göz hapsine alınmış erkek arkadaş olduğu suratından belli olan talihsiz bir oğlana refakat ediyordu. Kız ile aday oğlan kol kola girmemişlerdi, aralarında nereden baksan yirmi santimetrelik bir ışık görülüyordu. Belli ki ihtiyar kadın meşhur sloganından hâlâ vazgeçmemişti: "Önce nikâh, sonra temas."

Ama yine Diego lafını dağıttım. Bir ofiste çalıştığını ama geçici olduğunu söylüyor. "Kendimi orada, kapalı hâlde, defterlerin arasındaki o köhne kokuyu solurken düşünemiyorum. Başka bir şey olacağımdan, başka bir şey yapacağımdan eminim. Şu anda yaptığımdan daha iyi mi kötü mü bilmiyorum ama başka bir şey olacak." Bir zamanlar ben de böyle düşünüyordum. Lakin, lakin... Bu çocuk benden daha kararlı gözüküyor.

11 Mayıs Cumartesi

Bir ara cumartesi öğlenleri 18. Cadde ile Paraguay'ın kesiştiği köşe başında kuzeniyle buluştuğundan bahsettiğini duydum. Konuşmam lazım. O köşede bir saat bekledim ama gelmedi. Randevulaşmak istemiyorum, tesadüfen olmalı.

12 Mayıs Pazar

Pazar günleri pazara gittiğini söylediğini de duymuştum. Onunla konuşmam şart, ben de pazara gittim. İki üç defa onu görür gibi oldum. Kalabalığın içindeki pek çok başın arasından onunkine benzeyen ya bir boyun parçası ya bir saç tutamı ya da bir omuz görüveriyordum ama sonra şekil tamamlanıp, tüm parçalar birleşince benzerlik ortadan kalkıyordu. Bazen arkadan gördüğüm bir kadının yürüyüşünü, kalçalarını, ensesini ona benzetiyordum. Ama birden arkasını dönünce benzer sandığım yanların ne kadar abes olduğu ortaya çıkıyordu. Yanıltmayan tek şey (diğerlerinden ayrı duran bir özellik olması bakımından) bakışıydı. Onun gözlerini hiçbir yerde göremedim. Ama zaten (bunu şimdi fark ediyorum) gözlerinin nasıl olduğunu, mesela ne renk olduklarını bilmiyorum. Eve yorgun, kafam karışmış, canım sıkılmış, bıkkın hâlde döndüm. Gerçi nasıl döndüğümü daha doğru tarif edecek bir kelime var: Yalnız döndüm.

13 Mayıs Pazartesi

Yeşiller. Bazen gri. Bir ara onu izliyordum. Belki biraz uzun bir süre bakmışım ki sordu: "Bir şeyim mi var, efendim?" Ne saçma bana "efendim" deyip durması. "Yüzünüzde leke var," dedim tam bir ödlek gibi. İşaret parmağını yanağında gezdirdi (bir gözünü aşağıya çeken, ona has bir jest bu, güzel durmuyor yüzünde) ve sonra yine sordu: "Şimdi?" "Şimdi mükemmel görünüyor," diye cevap verdim biraz daha az ödleklik ederek. Yüzü kızarınca ekledim: "Şimdiyse mükemmel değil, şimdi güzel görünüyor." Galiba anladı. Galiba artık bir şeyler olduğunu biliyor. Yoksa babacan bir iltifat olarak mı yorumlamıştır? Babacan hissetmek midemi bulandırıyor.

15 Mayıs Çarşamba

25. Cadde ile Misiones'in köşesindeki kafedeydim. Saat on ikiden ikiye kadar durdum orada. Bir deney yaptım. "Konuşmam lazım onunla," diye düşündüm, "illa ki gelmek zorunda." 25. Cadde tarafından gelen her kadında onu "görmeye" başladım. Artık şu veya bu kişide bana onu hatırlatan tek bir ayrıntı bile bulamıyor oluşum da öyle pek umurumda değildi. Beni yine de onu "görüyordum" Sihirli bir oyundu sanki bu oynadığım (ya da aptal bir oyundu, her şey hangi açıdan bakıldığına göre değişir). Ancak kadın birkaç adım kadar yakınıma vardığında zihnim de ani bir geriye dönüş yaşıyor ve onu artık göremiyordum. Arzulanan imgenin yerini hiç de arzulanmayan gerçeklik alıyordu. Ta ki birdenbire mucizenin kendisi gerçekleşene kadar.

Köşede genç bir kızın belirmesiyle birlikte onda Avellaneda'yı görmem bir oldu, yani Avellaneda'nın görüntüsünü. Tam o bilindik geri dönüş ânına geçmek istediğimde ise aslında gerçekten Avellaneda olduğu ortaya çıktı. Nasıl ödüm koptu, Tanrım. Zannettim ki kalbim yerinden çıkıp şakaklarıma fırlamış. İki adım ötemde, tam penceremin yanındaydı. "Nasılsınız? Ne yapıyorsunuz?" dedim. Doğal, neredeyse rutin bir ses tonuyla söylemiştim. Şaşırmış bir ifadeyle baktı, galiba memnun bir şaşkınlıktı bu, öyle umuyorum. "Ah, Bay Santomé, korkuttunuz beni." Aldırmaz, abartısız davranmaya çalışarak sağ elimle bir davet jesti yaptım: "Kahve?" "Kalamam ne yazık ki. Babam beni bankada bekliyor bir işlem için." İkinci defa kahve teklifimi reddediyor ama bu sefer "ne yazık ki" dedi. Demeseydi herhalde bir bardağı alır, yere çalardım ya da alt dudağımı ısırır veya tırnaklarımı parmak uçlarıma geçiriverirdim. Yok artık, abartıyorum; hiçbir şey yapmazdım. En fazla hüsrana uğrardım; bacak bacak üstüne atmış, dişlerimi sıkmış ve aynı bardağa bakmaktan gözlerim acır hâlde amaçsızca kalakalırdım. Ama "Ne yazık ki," dedi, hem de

gitmeden sordu: "Siz her zaman bu saatte, burada mı olursunuz?" diye. "Tabii," diye attım. "O zaman bu teklifi başka bir zamana erteleyelim." "Tamam, yazıyorum ama," diye ısrar ettim, sonra gitti. Bir beş dakika sonra garson geldi, bana bir kahve daha getirdi ve sokağa bakarak dedi ki: "Ne güzel güneş var, değil mi? İnsan kendini yenilenmiş hissediyor. Şarkı söyleyesi falan geliyor." Ancak o zaman işittim kendi sesimi. Üstüne plak yerleştirildikten sonra bir köşede unutulan eski bir gramofon misali, kendim bile fark etmeden *Mi Bandera*[4]'nın ikinci kıtasına gelmişim.

16 Mayıs Perşembe

"Kiminle karşılaştığımdan haberin var mı?" dedi Vignale'nin telefondaki sesi. Sessizliğim bu bulmacanın cevabını vermek için üç saniye bile beklemesine fırsat vermeyecek kadar kışkırtıcıydı muhakkak: "Escayola'yla, bir düşün." Düşündüm. Escayola mı? Bu adı duymak tuhaf geldi; artık kullanılmayan, eski soyadlarındandı. "Yapma be, nasılmış?"

"Şişkonun teki olmuş çıkmış, yüz kilo vardır." Neticede Vignale'nin beni bulduğundan Escayola'nın da haberi olmuş ve –tabiatıyla– programımıza bir akşam yemeği eklendi artık.

Escayola. O da Brandzen Sokağı döneminden. Ama onu hatırlıyorum. Sıska, uzun boylu, huzursuz bir çocuktu; her konuda yapacak bir şakası olurdu ve sohbeti genelde keyifliydi. Galiçyalı Álvarez'in kafesinde takıldığımız zamanlar Escayola ortamın yıldızıydı. Belli ki hepimiz gülmeye hazırmışız, çünkü Escayola ne derse (komik olması da gerekmiyordu) hemen hepimiz yerlere yatıyorduk. Kahkahalar atıyor, gülmekten karnımızı tutmak zo-

4. Uruguay milli marşı. (ç.n.)

runda kalıyorduk. Galiba işin sırrı komiklikleri büyük bir ciddiyetle yapmasında yatıyordu; bir tür Buster Keaton sayılırdı. Onu yeniden görmek güzel olacak.

17 Mayıs Cuma

Sonunda oldu. Ben kafede, pencerenin yanında oturuyordum. Bu sefer hiçbir şey beklemiyor, etrafı kollamıyordum. Galiba hesap çıkarıyordum; sakin, tam manasıyla güz havasında, borca batmış bu mayıs ayının girdileriyle çıktılarını eşitlemek gibi nafile bir çabaya girişmiştim. Gözlerimi bir kaldırdım ki orada. Birisi zuhur etmiş gibi ya da bir hayalet gibi yahut da sadece –daha da iyisi hatta– Avellaneda gibi duruyordu işte orada. "Geçen günkü kahve teklifi için geldim," dedi. Ayağa kalktım, iskemleye takılmamla beraber küçük kahve kaşığı masadan öyle bir sarsıntıyla düştü ki duyan kepçe sanırdı. Garsonlar bizim tarafa doğru baktı. Avellaneda oturdu. Ben küçük kaşığı yerden aldım ama daha iskemleye oturamadan ceketimi tüm iskemlelerin arkalıklarında bulunan çıkıntıya taktım. O kadar arzuladığım bu görüşmenin kafamda yaptığım provalarında bu derece hareketli bir sahne tasarlamamıştım. "Sizi ürküttüm galiba," dedi samimi bir şekilde gülerek. "Evet, biraz öyle oldu," diye itiraf edince paçayı kurtardım. Doğallığı geri kazanabilmiştik. Ofisten, ofisteki bazı iş arkadaşlarından bahsettik. Geçmişten birkaç anekdot anlattım. Gülüyordu. Beyaz bir bluzun üzerine koyu yeşil bir hırka giymişti. Saçları dağınıktı ama sadece sağ tarafı öyleydi; sanki kuvvetli bir rüzgâr gelmiş, yalnız o tarafından geçmişti. Bunu ona da söyledim. Çantasından küçük bir ayna çıkardı, kendine baktı, ne kadar komik olduğuna baka baka eğlendi bir süre. Kendi kendini alaya alacak kadar neşeli olduğunu görmek hoşuma gitti. Bunun üzerine

dedim ki: "Hayatımın en mühim krizlerinden birinin sorumlusu olduğunuzdan haberiniz var mı?" "Ekonomik bir kriz mi?" diye sordu, hâlâ da gülüyordu. Ben de cevap verdim: "Hayır, duygusal." Bu sefer ciddileşti. "Hay aksi," dedi ve benim devam etmemi bekledi. Ben de devam ettim: "Bakın, Avellaneda, size söyleyeceklerim çok büyük ihtimalle gözünüze çılgınlık gibi gözükecek. Eğer öyleyse bana söylemeniz kâfi. Ama lafı dolandırmaya niyetim yok: Galiba ben size âşık oldum." Birkaç saniye bekledim. Tek kelime etmedi. Gözünü çantasına dikti. Biraz yüzü kızardı sanırım. Yüzünün kızarıklığı hoşuna gittiğinden mi, utandığından mı onu çıkaramadım. Bunun üzerine devam ettim: "Benim yaşımla sizin yaşınızı göz önüne alırsak yapılacak en mantıklı şey benim ağzımı açmamam olurdu fakat size bu kadarlık saygı borcum vardı sanırım. Hiçbir talepte bulunmayacağım. Siz eğer ister bugün ister yarın, artık ne zaman olursa olsun, bana yeter derseniz bu mevzunun bahsi bir daha açılmaz, olur biter. Ofisteki işiniz konusunda da, işteki huzurunuz konusunda da endişe etmeyin. Yol yordam bilirim ben, merak etmeyin." Yine bekledim. Orada, savunmasız hâlde duruyordu; daha doğrusu hem bana karşı hem benim tarafımdan savunulmaktaydı. Söyleyeceği her şey, alacağı her tavır şu anlama gelecekti: "İşte geleceğinin alacağı renk bu." Sonunda daha fazla bekleyemedim ve sordum: "Ve?" Biraz zorlamayla gülümsedim, sonra da yapmaya çalıştığım şakayı boşa çıkaran titrek bir sesle ekledim: "Beyan edeceğiniz bir şey var mı?" Çantasına bakmayı bıraktı. Yukarı baktığında en kötü ânı artık geride bıraktığımızı hissettim. "Biliyordum zaten," dedi. "O yüzden kahve içmeye geldim."

18 Mayıs Cumartesi

Dün Avellaneda'nın bana söylediklerini yazdığım yere gelince daha fazla devam etmedim. Etmedim, çünkü gün öyle bitsin istedim, bir umut çarpıntısı ile benim tarafımdan yazılmış bir gün olsun. "Yeter," demedi. Ama yalnızca "Yeter," dememekle kalmadı, bir de "O yüzden kahve içmeye geldim," dedi. Ardından benden bir gün, en azından birkaç saat istedi düşünmek için. "Biliyordum ama yine de sürpriz oldu; kendimi toparlamam lazım." Yarın, yani pazar günü Merkez'de öğle yemeği yiyeceğiz. E, şimdi ne olacak? Aslında hazırladığım konuşmada upuzun bir açıklama da vardı ama oraya başlayamadım bile. Bunun en uygun seçenek olduğundan emin de değildim tabii, o da doğru. Ona tavsiye vermeyi, yaşımın tecrübesinden yararlanma imkânı sunma ihtimalini de düşünmüştüm. Ne var ki yaptığım hesaplar boşa çıkıp da onu karşımda bulunca ne kadar beceriksiz, ne kadar kontrolsüz hareket varsa yapmaya başladım ve o anda anladım ki bu saçma durumdan eli boş çıkmamamın tek yolu, o an içimden ne geliyorsa sadece onu söylemek, hazırladığım konuşmaları da daha önce yaşadığım ikilemleri de tamamen unutmaktı. İçimden gelen dürtüyü izlediğime pişman değilim. Konuşma kısa ve –her şeyden önemlisi– sade oldu ve sanırım sadeliğin onun karşısında zafer kazandıracak bir kart olma ihtimali var. Düşünmek istiyor, peki. Ama ben de kendi kendime şöyle diyorum: Madem ne hissettiğimi biliyordu, o zaman halihazırda nasıl bir fikri olmaz, atacağı adım konusunda nasıl tereddüde düşebilir? Bunun birden fazla açıklaması olabilir: Örneğin, aslında o korkunç "yeter" kelimesini telaffuz etmeyi düşünüyor ama bana öylece damdan düşer gibi söyleyivermek biraz fazla zalimce gözüktü gözüne. Ya da başka bir açıklaması da şu olabilir: Benim hissettiklerimi biliyordu (bilmek, bu durumda sezmek anlamına geliyor) ama ona rağmen bunları kelimelerle, somut bir teklif hâlinde ifade

edeceğimi düşünmemişti. Tereddüdü de buradan kaynaklanıyor. Ama "o yüzden" kahve içmeye gelmiş. Ne demek bu şimdi? Benim hem soruyu hem şüpheyi mi ortaya atmamı istiyormuş? Genelde birisi kendisine böyle bir sorunun sorulmasını istiyorsa cevabı olumlu yönde vereceği içindir. Ama aynı zamanda sırf artık gergin ve huzursuz bir hâlde beklemek istemediği için bir seferde hayır deyip, eski dengesine geri kavuşabilmek için de sorunun sorulmasını bekliyor olabilir. Ayrıca bir de erkek arkadaşı var, eski erkek arkadaşı yani. Ne oldu ona? Yani olgular açısından ne oldu değil (olgulara bakılırsa ilişkilerinin bittiği görülüyor), Avellaneda'nın içinde neler oluyor? Acaba ihtiyacı olan dürtüyü, ona yeniden dönme kararını vermek için ihtiyacı olan dürtüyü, sağlayan kişi mi olacağım sonunda? Daha bir de aramızdaki yaş farkı var, benim dul oluşum, üç çocuğum vesaire vesaire. Ayrıca benim de onunla ne tür bir ilişki istediğime karar vermem gerekir. Bu sonuncusu göründüğünden de karmaşık bir durum. Şu günlüğümün benden başka bir okuyanı olsaydı tefrika romanları tarzında kapatırdım günü: "Bu önemli sorulara verilen yanıtları öğrenmek istiyorsanız bir sonraki sayımızı okuyun."

19 Mayıs Pazar

Mercedes ile Rio Branco'nun köşesinde bekledim onu. Sadece on dakikalık bir gecikmeyle geldi. Terzi elinden çıkma pazar günü kıyafetiyle çok daha iyi gözüküyordu; gerçi ben muhtemelen onu daha iyi, hep daha iyi görebilmek için dünden hazırdım. Bugün gerçekten telaşlıydı. O tatlı takımı giymesi iyiye işaretti (iyi bir izlenim yaratmak istiyormuş demek ki) ama telaşı hiç iyi değildi. Allığıyla rujunun altında kalan yanak ve dudaklarının bembeyaz olduğuna dair bir hisse kapılmıştım. Restoranda en arka

köşede, neredeyse gizli saklı bir masa seçti. "Benimle görülmek istemiyor. Kötüye işaret," diye düşündüm. Daha oturur oturmaz çantasından aynasını çıkarıp kendine baktı. "Nasıl göründüğünü kontrol ediyor. İyiye işaret." Bu sefer bir on beş dakikayı havadan sudan konuları konuşarak geçirdik (atıştırmalıkları ve şarabı söyleyip, esmer ekmeğe tereyağını sürerken geçen süre). Sonra ansızın dedi ki: "Rica ederim, beni bu beklenti dolu bakışlara boğmayın." "Başkası yok elimde," diye yanıt verdim tam bir ahmak gibi. "Benim yanıtımı öğrenmek istiyorsunuz," diye ekledi, "benim yanıtım da başka bir soru." "Sorun," dedim. "Siz bana âşık olmuşsunuz ya, ne anlama geliyor bu?" Böyle bir sorunun varlığından bile haberim yoktu ama işte bir uzanma mesafemde duruyordu şimdi. "Rica ederim, Avellaneda, beni daha da gülünç duruma düşürmeyin. Ergen bir oğlan gibi âşık olmanın ne anlama geldiğini size tarif etmemi mi bekliyorsunuz?" "Hayır, katiyen." "E, ne peki?" Aslında ben numara yapıyordum, çünkü bana ne söylemeye çalıştığını içten içe ben de bal gibi biliyordum. "Pekâlâ," dedi, "siz gülünç duruma düşmek istemiyorsunuz ama benim aynı duruma düşmemde herhangi bir beis görmüyorsunuz. Siz benim ne demek istediğimi biliyorsunuz. Âşık olmak, bilhassa erkek jargonunda pek çok farklı anlamlara gelebiliyor." "Haklısınız. O hâlde o pek çok farklı anlamın en güzelini seçin. Dün size söylerken bunu kastediyordum." Bir aşk konuşması değildi bu, aman ne umut verici. Konuşmanın ritmi iki tüccarın ya da profesörün yahut siyasetçinin ya da sınırlarını ve dengelerini muhafaza etmekte olan herhangi iki kişinin arasında geçen bir konuşmayı andırıyordu. "Bakın," diye devam ettim biraz daha yüreklenerek, "bir yandan gerçek diye bir şey var, ama öbür yanda da koşullar." "Haa," dedi alaycı bir ton takınmadan. "Ben sizi bu gerçek denen yerde istiyorum ama koşulları düşündüğümde sorunlar baş gösteriyor." "Hangi sorunlar?" diye sordu. Bu sefer gerçekten ilgisi uyanmıştı. "Sizin babanız olacak yaşta olduğumu

yahut benim çocuklarımdan biriyle aynı yaşta olduğunuzu söyletmeyin bana. Bunu bana dedirtmeyin, çünkü tüm sorunların temelinde bu yatıyor, üstelik bunu söylersem kendimi biraz aptal gibi hissedeceğim." Cevap vermedi. İyi de oldu. Böylesi daha az riskliydi. "Anlıyor musunuz?" diye sordum bir yanıt beklemeksizin. "Benim niyetim, mutlu olmak ya da ona en yakın duyguyu hissedebilmek gibi gayet tabii anlaşılır olan isteğimin dışında, sizin de mutlu olmanız. Bu da zor. Zira siz beni mutlu edebilmenin tüm koşullarına sahipsiniz, fakat ben sizin mutluluğunuzu sağlamak için pek az koşula sahibim. Kendimi övüyorum zannetmeyin. Başka bir koşulda olsaydık (yani başka yaşlarda olsaydık) size ciddi, çok ciddi, hatta aşırı ciddi bir nişanlılık, hemen arkasında kesin bir izdivaç vaadi olan ciddiyette bir nişanlılık ilişkisi sunmam gerekirdi. Fakat ben size şu anda böyle bir şey teklif etsem zannediyorum çok bencilce bir şey olur, çünkü yalnızca kendimi düşünmüş olurum. Oysa şu anda en çok istediğim şey kendimi değil sizi düşünmek. On sene içinde altmış yaşında olacağımı göz ardı edemem –siz de edemezsiniz. 'Pek de yaşlı sayılmaz,' diyebilir iyimser biri yahut bir dalkavuk fakat ne kadar sayıldığı çok önemli değil. Dürüstlüğümü koruyabilmek adına şunu belirtmek isterim ki ne şimdi ne de birkaç ay sonra size evlilikten bahsedecek kuvveti toplayabilirim kendimde. Ama –her zaman bir ama var– konuşacak ne var o hâlde? Bunu ne kadar anlayabiliyor olsanız da başka bir ihtimali kabul etmenizin zor olduğunu da biliyorum. Çünkü ortada başka bir ihtimalin bulunduğu da gayet açık. Bu diğer ihtimalde aşka yer var, fakat buna mukabil evliliğe yer yok." Gözlerini kaldırdı ama sorgular bir bakışla değil. Muhtemelen bunu söylerken yüzümü görmek istemişti sadece. Ama ben o noktada artık durmamaya kararlıydım. "Halkın gözünde –ki genelde zayıf bir hayal gücüne sahiptir– bunun adı bir 'eğlence' ya da 'macera'. Bu durumda sizin biraz ürkmeniz de gayet doğal. Açıkçası ben de ürkmüş durumdayım ama sırf

size bir macera teklifi yapıyorum zannedeceksiniz diye korktuğumdan. Belki de size istemeye cesaret ettiğim şeyin bir anlaşma, benim aşkım ve sizin hürriyetinizin arasında yapılacak bir tür uzlaşma olduğunu söylesem dürüstlüğümden bir milimetre dahi sapmamış olacağım. Biliyorum, biliyorum. Siz gerçeğin bunun tam da tersi olduğunu düşünüyorsunuz; yani aradığım şeyin sizin aşkınız ve kendi hürriyetim olduğunu. Böyle düşünmeye sonuna kadar hakkınız var ama benim de her şeyimi tek seferde bir karta oynama hakkım olduğunu da kabul edin. Bu kart da sizin bana duyabileceğiniz güvenden başkası değil." Bu sırada artık tatlının gelmesini bekliyorduk. Garson sonunda krem karamelleri getirdi de hesabı istedim. Son lokmayı bitirir bitirmez Avellaneda ağzını hemen bir peçeteyle sertçe temizledi ve gülümseyerek baktı yüzüme. Gülüşü, dudağının kenarında bir tür ışık huzmesi meydana getiriyordu. "Sizden hoşlanıyorum," dedi.

20 Mayıs Pazartesi

Planımız tamı tamına bir özgürlük. Birbirimizi tanıyıp neler olacağını göreceğiz. Zamanın geçmesine müsaade edip duruma bakacağız. Engeller yok. Taahhütler yok. Muhteşem biri.

21 Mayıs Salı

"Tonik sana iyi geliyor," dedi Blanca öğlen. "Daha bir keyifli, daha bir neşelisin."

24 Mayıs Cuma

Ofiste bir tür oyun başladı şimdi; Patron ve Asistan oyunu. Görevimiz ritmimizden, normal davranışlarımızdan, rutinimizden çıkmamak. Sabahları saat dokuzda işleri bölüştürüyorum: Muñoz, Robledo, Avellaneda, Santini. Avellaneda listedeki isimlerden biri, hesap çizelgelerini verebileyim diye masamın üzerinden bana elini uzatanlardan biri sadece. Muñoz'un eli orada işte; uzun, kırış kırış, tırnakları pençe gibi. Robledo'nun eli de orada; kısa, neredeyse kare şeklinde. Santini'nin elinde iki yüzük, ince parmaklı ve onun yanında ise Santini'ninkilere benzeyen ama tam zıttı kadınsı parmaklarıyla onun eli. Diğerleriyle beraber gelip, elini uzattığı her seferinde o ince, narin parmak boğumlarına bir centilmen öpücüğü (içimden tabii) kondurduğumu söyledim. Taş gibi yüzümden bunun hiç mi hiç okunmadığını söylüyor. Bazen dayanamıyor, o karşı konulmaz gülme isteğini bana da bulaştırmaya çalışıyor ama ben ciddiyetimi bozmuyorum. Hatta o kadar bozmuyorum ki bugün öğleden sonra Muñoz yanıma gelip bir şeyim olup olmadığını sordu, çünkü birkaç gündür beni biraz endişeli görüyormuş. "Önümüzdeki bilanço dönemi yüzünden mi yoksa? Merak etmeyin, patron. Defterleri çabucak güncelleriz. Önceki senelerde çok daha geç kaldığımız oldu." Bana ne bilançodan. Az kalsın yüzüne patlatıveriyordum kahkahayı. Ama saklamak lazım. "Sizce yetiştirebilecek miyiz, Muñoz? Bakın, sonra da gelir vergisi beyan dönemi geliyor; o baş belaları yeminli ifadeleri en az üç dört defa reddediyor zaten. Eh tabii, biz de işlerde teklemeye başlıyoruz sonra. Kendimizi iyice işe vermeliyiz, Muñoz, bakın bu benim son bilançom, mükemmel olmasını istiyorum. Çocuklara söyleyin, olur mu?"

26 Mayıs Pazar

Bugün Vignale ve Escayola ile akşam yemeği yedim. Hâlâ etkisi altındayım. Bugün onu kendisinden hiçbir haber almadan geçen yaklaşık otuz yıl aradan sonra karşımda bulunca daha önce zamanın geçişini hiç bu kadar sarsıcı bir şiddetle hissetmediğimi fark ettim. Ergenliğindeki o uzun boylu, heyecanlı, şakacı delikanlı gitmiş, koca göbekli bir canavar gelmiş yerine. Ensesi kapkalın, dudakları etli ve yumuşak; yüzündeyse taşan kahve lekesini andıran lekeler, bir de gülünce sallanan çok korkunç gözaltı torbaları var. Çünkü Escayola artık gülüyor da. Brandzen Sokağı'nda yaşadığı zamanlar esprilerinin bu kadar etkili olmasının sebebi tam da bunları büyük bir ciddiyetle yapmasında yatıyordu. Hepimiz gülmekten ölürdük ama o yerinden kıpırdamazdı. Bu akşamki yemekte de birkaç espri yaptı, benim ta okul zamanından bildiğim bel altı bir hikâye anlattı, borsa simsarlığı faaliyetlerinden derlediği ve komik zannettiği bir anekdot paylaştı. Bütün bunlarla en fazla beni birazcık gülümsetebildi, Vignale'ye de (gerçekten zeki adam) öyle yapmacık kahkahalar attırdı ki daha ziyade boğazı gıcık yapmış gibi çıktı sesi. Sonunda kendimi tutamadım ve dedim ki: "Aldığın birkaç kilo dışında beni en çok şaşırtan şey dolu dolu gülüyor olman. Eskiden bütün esprileri o cenaze suratınla patlatırdın, muazzam bir şeydi." Escayola'nın gözlerinden bir öfke yahut bir acizlik pırıltısı geçiverdi ve hemen açıklamaya koyuldu: "Ne oldu, biliyor musun? Ben o esprileri büyük bir ciddiyetle yapardım hep, evet, ne de güzel hatırlıyorsun! Ama bir gün fark ettim ki elimde konu kalmamış. Başkalarının hikâyelerini anlatmayı sevmem ben. Yaratıcı biriydim, biliyorsun. Benim yaptığım espri daha önce duyulmamış olurdu. O fıkraları ben uydururdum ve bazen çizgi romanlardaki gibi belli bir başkarakteri olan fıkra dizileri uydurur, birkaç hafta onu döndürürdüm. Ama şimdi elimde başka konu kalmadığını fark ettiğimde (bana ne ol-

duğunu bilmiyorum, benim saksı boşaldı belki) iyi bir sporcu gibi zamanında emekliye ayrılayım demedim de başkalarının esprilerini tekrar etmeye başladım. Başlarda seçiyordum ama kısa bir süre içinde seçme işi de bitince repertuarıma her şeyi eklemeye başladım. Sonra da insanlar, bizim çocuklar (her zaman yakın bir tayfam olmuştur) gülmemeye, dediğim hiçbir şeyi komik bulmamaya başladılar. Haklıydılar da. Ama ben orada da durmadım, bu sefer başka bir çare buldum: Dinleyicilerimi etkilemek ve anlattığım hikâyenin gerçekten komik olduğuna inandırabilmek için daha anlatırken kendim gülmeye başladım. Başlarda gülerken bana eşlik ediyorlardı ama kısa bir süre içinde kendilerini aldatılmış hissetmeye başladılar; benim gülüşümün gerçek bir mizah alameti olmadığını anladılar. Onda da haklıydılar ama ben artık gülmeyi bırakamıyordum. İşte gördün artık, böyle böyle sinir bozucu biri oldum çıktım. Sana bir tavsiye vereyim mi? Dostluğumu muhafaza etmek istiyorsan bana trajik şeylerden bahset."

28 Mayıs Salı

Neredeyse her gün benimle kahve içmeye geliyor. Sohbetin genel tonu her zaman dostane. En fazla dostane ve biraz fazlası. Ama ben bu "biraz fazlası" ile gelişme kaydetmeye devam ediyorum. Mesela bazen "Aramızdaki"nden bahsediyoruz. "Aramızdaki" bizi birbirimize bağlayan müphem bağ. Ama ondan bahsederken hep dışarıdan bir yerden bahsediyoruz. Açıklayayım: Mesela "Ofiste hâlâ kimse 'Aramızdaki'ni fark etmedi." ya da "Aramızdaki" başlamadan önce olmuş şu veya bu olaydan bahsediyoruz. Peki sonuç olarak nedir bu "Aramızdaki"? En azından şimdilik başkalarının karşısında bir tür suç ortaklığı, paylaştığımız bir sır, tek taraflı bir anlaşma. Tabiatıyla bu bir macera da değil, hatta

nişanlılık hiç mi hiç değil. Yine de dostluktan fazlası. En kötüsü de (yoksa en iyisi mi?) o bu müphemliğin içinde çok rahat. Benimle tam bir güvenle, keyifle, hatta sanırım şefkatle konuşuyor. Çok kişisel bir bakış açısı var, etrafında olup bitenlere epey ironi ile yaklaşıyor. Ofis dedikodusu dinlemeyi sevmiyor ama hepsini kafasında istiflemiş. Bazen kafedeyken etrafına bakınıyor ve öyle doğru, öyle yerinde bir yorum yapıveriyor ki üstüne yorum yapılmaz. Mesela bugün bir masada otuz otuz beş yaşlarında dört beş kadın oturmuştu. Uzun uzun, dikkatlice izledikten sonra bana dönüp sordu: "Noter değil mi hepsi?" Gerçekten de noterdiler. Simaen de olsa içlerinden bazılarını yıllardır tanıyorum. "Tanıyor musunuz?" diye sordum. "Hayır, hiç görmemiştim daha önce." "E, nasıl bildiniz o zaman?" "Bilmem. Noter olan kadınları hep tahmin edebiliyorum. Başka mesleklerde görülmeyen özellikleri, alışkanlıkları var. Ya dudaklarını kara tahtaya yazar gibi tek bir mat tonda boyuyorlar, ya yıllarca ha babam de babam yazı okumaktan sesleri kısılmış oluyor ya da içini bir sürü dosyayla doldurdukları için çantalarını nasıl taşıyacaklarını bilemiyorlar. Sanki kurallara aykırı bir şey söylemekten korkuyor gibi duraksaya duraksaya konuşuyorlar. Ayrıca hiçbirini de aynaya bakarken göremezsiniz. Şu soldan ikincisine bakın, atletizm şampiyonasında ikincilik alanlarınki gibi baldırları. Şu yandakinin suratı bir yumurta kızartmayı bilmiyormuş gibi duruyor. Çok sinir bozucular, öyle değil mi?" Hayır, benim sinirimi bozmuyorlar (bilakis bir noter kadın tanıyorum ki bütün evrende ve hatta çevresindeki en çekici göğüslere sahip) ama onun bir şeyi savunurken ya da yererken heyecanlanmasını dinlemek beni eğlendiriyor. Zavallı noterler; erkeksi, güçlü, kaslı noter kadınlar, yarı masa ötelerindeki azılı eleştirmenin görünüşlerine, duruşlarına, tavırlarına ve konuşmalarına yepyeni tenkitler getirdiğinden tamamen bihaber, tartışmalarına devam ettiler.

30 Mayıs Perşembe

Esteban'ın arkadaşı kurnaz adammış. Emeklilik ikramiyemin yarısını alıyor ama gereğinden bir gün bile fazla çalışmak zorunda kalmayacağımın teminatını veriyor. Cazibesi yüksek bir fırsat. Yani yüksekti. Çünkü düştüm bile çoktan. Yüzde kırka kadar indirim yaptı, üstüne de kendisi pişman olmadan kabul etmemi salık verdi. Kimseye bunu yapmıyormuş, yüzde elliden aşağısını hiç almazmış, bir etrafa sorsam yetermiş, "çünkü benim mesleğimde suiistimalci, dikkatsiz çok insan var"mış, bana bu fiyatı sırf Esteban'ın babası olduğum için veriyormuş. "Ben oğlanı kendi kardeşim gibi seviyorum. Dört sene boyunca her gece bilardo oynadık beraber. İnsanı birbirine bağlar böyle şeyler, efendim." dedi. Aníbal ile pazar günü ayın 5'inde yaptığımız konuşmaları düşündüm. Şöyle demiştim ona: "Şimdi yasaya uygun bir şey yapmak isteyen de rüşvet veriyor. Yani her şey çorba olmuş demek."

31 Mayıs Cuma

31 Mayıs, Isabel'in doğum günüydü. Ne kadar uzakta şimdi. Bir keresinde doğum günü hediyesi olarak oyuncak bir bebek almıştım. Gözlerini hareket ettirip, yürüyen Alman bebeklerinden. Uzun, sert bir karton kutunun içinde götürdüm eve. Yatağın üzerine koydum, ne olduğunu tahmin etmesini istedim: "Oyuncak bebek," dedi. Bu yaptığını hiç affetmedim.

Çocukların hiçbiri hatırlamadı; en azından bana öyle dediler. Annelerine tapınmaktan yavaş yavaş uzaklaştılar. Zannediyorum onu gerçekten özleyen, ondan doğal bir şekilde bahseden tek kişi Blanca. Bunun sebebi ben miyim acaba? İlk başlarda onun bahsini pek açmazdım ama sırf canım çok yandığı için. Şimdi de

pek bahsetmiyorum ama bu sefer de hata edeceğimden, benim karımla alakası olmayan başka birinden bahsedeceğimden korkuyorum.

Avellaneda da bir gün beni unutur mu böyle? İşin gizemi de burada yatıyor ya; unutmaya başlamadan önce hatırlaması, hatırlamaya başlaması gerekiyor.

2 Haziran Pazar

Zaman akıp gidiyor. Bazen daha acele yaşamam, geriye kalan bu yıllardan en verimli şekilde yararlanmam gerektiğini düşünüyorum. Bugün birisi gelse yüzümdeki kırışıklıkları inceledikten sonra bana pekâlâ şöyle diyebilir: "Fakat siz hâlâ genç bir adamsınız." Hâlâ. Bu "hâlâ"dan yanıma daha kaç sene kaldı acaba? Bunu düşününce aceleciliğim başlıyor. Sanki damarlarım açılmış da akan kanımı durduramıyormuşum, hayat elimden kaçıp gidiyormuş gibi boğucu bir hisse kapılıyorum. Çünkü hayat dediğin pek çok şey (iş, para, talih, dostluk, sağlık, sorunlar) ama şu Hayat kelimesini düşündüğümüz zaman, sözgelimi "hayata tutunuyoruz" dediğimizde, aslında başka bir kelimeyi oraya yedirdiğimizi kimse inkâr etmeyecektir: Haz kelimesini yediriyoruz ona. Hazzı düşününce (her türlü hazzı) hayatın anlamının bu olduğundan emin oluyorum. İşte orada aceleciliğim başlıyor, bu elli yılın getirdiği trajik acelecilik topuklarıma vuruyor. Umuyorum ki hâlâ birkaç yıllık dostluk, orta karar sıhhat, rutin arzular ve talihin karşısında biraz daha şansım vardır, ama kaç yıllık hazzım kalmıştır acaba? Yirmi yaşımdayken gençtim; otuzumda yine gençtim. Kırkımda da gençtim. Şimdi elli yaşımdayım ve "hâlâ gencim". "Hâlâ"nın anlamı şudur: Bitiyor.

İşte anlaşmamızın abes yanı da burası; ağırdan alacağız de-

miştik, zamanı akışına bırakacağız, sonra durumu değerlendireceğiz demiştik. Ama biz bıraksak da bırakmasak da akıyor zaman ve onu her geçen gün daha çekici, daha olgun, daha taze, daha kadın kılarken beni her gün daha bitap, daha tükenmiş, daha cesaretsiz, daha cansız kılmakla tehdit ediyor. Kavuşmaya doğru alelacele gitmemiz gerek, çünkü bizim durumumuzda gelecek, kaçınılmaz bir kavuşamama demek. Onun bütün "daha çok"ları benim "daha az"larıma karşılık geliyor. Onun bütün "daha az"ları benim "daha çok"larım. Genç bir kadın için hayat görmüş, masumiyeti tecrübeyle takas etmiş, omuzlarının arasına iyice yerleşmiş bir kafayla düşünebilen biri olduğunu bilmenin çekici bir yanı olduğunu biliyorum. Bunun belli bir albenisi olma ihtimali var ama ne kadar kısa süren bir albeni bu. Çünkü tecrübe ancak canlılıkla beraber güzel. Sonrasında canlılık yitip gittiği zaman ancak yitip giden bir şeyin anısı olmasından dolayı değer taşıyan dekoratif bir müze parçası hâline geliyor. Tecrübe ile canlılık çok kısa bir süreliğine aynı çağı paylaşıyor. İşte ben de şimdi o kısa sürenin içindeyim. Ama bu bahtın kıskanılacak bir yanı yok.

4 Haziran Salı

Ne büyük olay. Valverde'nin kızı Suárez'le kavga etmiş. Bütün ofis çalkalanıyor. Martínez'in yüzünde güller açıyordu bugün. Onun için bu ayrılık düpedüz müdür yardımcılığı demek. Suárez bu sabah gelmedi. Öğleden sonra ise alnında bir morlukla geldi, beş karıştı suratı. Müdür yanına çağırıp bir güzel haşladı. Bu da bunun alelade bir dedikodu değil, resmî onaylı bir durum olduğunun kanıtıdır.

7 Haziran Cuma

Bugüne kadar iki defa sinemaya gitmiştik ama sonrasında o hep kendi başına eve döndü. Fakat bugün ona evine kadar eşlik ettim. Gayet içten, cana yakın davrandı. Filmin yarısında tam Alida Valli, o Farley Grander gerizekâlısı yüzünden onca acıyı çekerken birdenbire elini koluma dayadığını fark ettim. Galiba istemsiz bir hareket olarak yaptı ama mesele şu ki geri de çekmedi. İçimde bir beyefendi var ki olayları zorlamak istemiyor, ama bir de öbür beyefendi var ki kafayı acele etmeye takmış, başka bir şey düşünmüyor.

8 de Octubre Caddesi'nde indik, üç sokak yürüdük. Hava karanlıktı ama gecenin kendi kesif karanlığıydı, o kadar. Elektrik idaresi, yüce gönüllü elektrik idaresi bana bir elektrik kesintisi hediye etmişti. O benden ayrı yürüyordu, bir metre falan. Ama bir köşe başına yaklaştığımızda (bir bakkalın köşesiydi, mum ışığıyla aydınlatılmış bir iskambil masası atmışlardı dışarı) birinin gölgesi bir ağaç gölgesinden yavaşça ayrıldı. Aramızdaki bir metrelik mesafe uçup gitti ve ben daha ne olduğunu anlamadan bir baktım koluma girmiş. Gölgenin sahibi sarhoşun biriydi. Zararsız ve savunmasız bir sarhoştu, kendi kendine mırıl mırıl söyleniyordu: "Yaşasın ruhu yoksul olanlar, yaşasın Ulusal Parti!" Bu sırada Avellaneda'nın gülmemek için kendini zor tuttuğunu, kolumu tutan parmaklarını da gevşettiğini hissettim. Evi 368 numara, Ramón P. Gutiérrez mi, Eduardo Z. Domínguez mi, öyle bir sokakta, hatırlamıyorum. Giriş avlusu, balkonları var. Kapı kapalıydı ama bana dediğine göre üzerinde vitraya benzer bir şeyler olan bir de geçit varmış. "Diyorlar ki evin sahibi Notre Dame'daki vitrayları taklit etmek istemiş ama bir Aziz Sebastian var ki emin olun Gardel'e daha çok benziyor."

Hemen açmadı kapıyı. Hafifçe yaslandı. Bronz tırabzan omurgasına sürtecek şimdi diye düşündüm ama şikâyet etmedi.

Sonra dedi ki: "Siz çok iyisiniz. Yani diyorum ki çok uslu davranıyorsunuz." Ben ki kendimi gayet iyi biliyorum, hiç bozuntuya vermeden adeta bir azizmişim gibi yalan söyledim: "Elbette çok iyiyim. Ama uslu davrandığımdan emin değilim." "Kibirlenmeyin," dedi. "Size küçükken öğretmediler mi uslu davrandığınız söylendiğinde bunu kabul etmemeniz gerektiğini?" Tam zamanıydı, o da bunu bekliyordu: "Küçükken bana ne zaman uslu davranırsam bir hediye alacağımı öğrettiler. Hak etmiyor muyum yoksa?" Bir an sessizlik oldu. Yüzünü göremiyordum çünkü belediyenin lanet çam ağaçlarından birinin yaprakları ay ışığını kapatıyordu. "Evet, hak ediyorsunuz," dediğini duydum. Sonra da karanlıktan iki kol çıktı, uzanıp omuzlarıma dayandı. Bu girişi bir Arjantin filminde görmüş olmalı. Ama sonrasında gelen öpüşmeyi hiçbir filmde görmediğine eminim. Dudakları hoşuma gidiyor; yani tadı, içeriye gömülmeleri, aralarının açılması, kaçışları. Elbette ilk defa öpüşmüyor. Ee, ne olmuş yani? Ne de olsa yeniden dudaklarından güven ve şefkatle öpebilmek bir rahatlama sayılır. Nasıl oldu, nasıl tuhaf bir adım attık bilmiyorum ama kesin olan bir şey var ki o da birdenbire bronz tırabzanı kendi omurgamda hissettiğim. Böylece numara 368'in kapısında tam yarım saat geçirdim. Tanrım, ne büyük gelişmeler. Ne o bir şey dedi ne de ben ama bu olaydan sonra bir şeyler daha açık bir şekilde oturdu yerli yerine. Yarın düşünürüm. Şimdi yorgunum. Mutlu olduğum da söylenebilir. Ama tamamen mutlu hissedemeyecek kadar tetikteyim. Kendime karşı, talihime karşı, adına yarın denen, elle tutulur yegâne geleceğe karşı tetikteyim. Tetikteyim, yani güvensizim.

9 Haziran Pazar

Belki de ben bir eşit mesafe tutkunuyum. Karşıma çıkan her meselede hiçbir zaman aşırı uç çözümler çekmiyor beni. Sıkıntımın esas sebebi bu olabilir. Şurası bir gerçek: Bir yandan aşırı uç tavırlar heyecan ve heves yaratıp, başkalarını cezbediyorken, birer canlılık belirtisiyken; öte yandan dengeli tavırlar ise genelde tatsız, hatta bazen nahoş olup neredeyse hiçbir zaman kahramanca görülmez. Dengede kalabilmek genellikle epey cesaret gerektiren bir iştir (ve çok özel bir cesaret türüdür bu), lakin başkalarına bir korkaklık belirtisi gibi gözükmesinin de önüne geçilemiyor. Denge sıkıcıdır da ayrıca. Bu çağda denge, insanların genelde hiç affetmediği, büyük bir kusurdur.

Nereye bağlayacaktım bunu? Hah, evet. Şimdi peşine düştüğüm eşit mesafe Avellaneda'yla ilgili (zaten şu sıralar hayatımda onunla ilgili olmayan ne var ki?). Ona da zarar vermek istemiyorum, kendime de (birinci eşit mesafe). Aramızdaki bağın evliliğe doğru giden bir nişanlılık gibi abes bir duruma dönüşmesini istemiyorum, ama kaba saba ve bayağı bir macera tonu da alsın istemiyorum (ikinci eşit mesafe). Geleceğimin beni duygularının zirvesinde bir kadın tarafından küçümsenen bir ihtiyara dönüştürmesini istemiyorum, ama sırf bu gelecekten korkuyorum diye şu anki gibi çekici, şu anki gibi geri gelmez bir şimdiye dokunmadan, kenarından geçmek de istemiyorum (üçüncü eşit mesafe). Yine (dördüncü ve son eşit mesafe) bir pansiyonerden öbürüne koşturmak da istemiyorum, kocaman harflerle yazılan bir EV de inşa edelim istemiyorum.

Çözüm mü? Birincisi: Bir apartman dairesi kiralamak. Kendi evimden ayrılmadan, tabii. Tamam, birincisi işte, bu kadar. Başka yok.

10 Haziran Pazartesi

Hem soğuk hem de rüzgâr var. Ne berbat. On beş yaşımdayken kışları sevdiğimi düşünmek. Şimdi bir hapşırmaya başladım mı ne olduğunu bile anlayamıyorum. Bazen yüzümde burun niyetine olgun bir domates varmış hissine kapılıyorum, şu bozulmasına on saniye kalmış olgun domateslerden. Otuz beşinci defa hapşırdığımda da artık kendimi insanlığın geri kalanından daha aşağı hissetmekten alamıyorum. Azizlerin burunlarına hayranım, El Greco'nun azizlerinin o muntazam ve özgür burunlarına mesela. Azizlerin burunlarına hayranım, çünkü (çok bariz bir şekilde belli ki) onlar hiçbir zaman soğuk almamış, bu bir dizi hapşırıkla aciz kalmamışlar. Asla. Çünkü şayet ardı ardına yirmi otuz defa kriz hâlinde hapşırsalardı, o zaman hem sözlü hem entelektüel küfürlere büyük bir iman gücüyle bağlanmak zorunda kalırlardı. Küfür eden kişi de –bunlar en basit şekilde ifade edilmiş kötü düşünceler bile olsa– cennete giden yolu kendine kapatıyor demektir.

11 Haziran Salı

Ona bir şey söylemedim ama bir daire arama çalışmalarıma başladım. Kafamda ideal bir yer var. Ne yazık ki ideallerde indirim olmuyor, onlar hep pahalı.

14 Haziran Cuma

Jaime'yle de Esteban'la da beş dakikadan uzun süre sohbet etmeyeli herhalde bir ay oluyor. Söylene söylene eve girip kendilerini odalarına kapatıyor, gazete okuyarak sessizlik içinde yemek yiyorlar, sonra yine şikâyet ede ede gidip sabahın köründe geri geliyorlar. Blanca ise nazik, hoşsohbet, mutlu. Diego'yu az görüyorum ama varlığını Blanca'nın yüzünden okuyabiliyorum. Yanılmadım; gerçekten iyi bir oğlan. Esteban'ın arayışı başka. Kulübe iyice kabul oldu artık. Yine de kendini bu kadar her şeyiyle teslim etmekten pişmanlık duymaya başladığını hissetmiyor değilim. Günün birinde patlayacak, görüyorum şimdiden. O zaman cehennemin dibine kadar yolunuz var diyecek herkese. Yakın zamanda olsa bari. Kendi eski inançlarına zıt gittiği belli olan bir kuruma bağlandığını görmek hoşuma gitmiyor. Onun böyle sinik birine dönüştüğünü görmek de hoşuma gitmiyor. Hem de sahte siniklerden; hani sitem edildiği vakit hemen bahaneleri hazır: "İlerlemenin, bir şey olabilmenin tek yolu bu." Jaime ise çalışıyor, hem de iyi çalışıyor; işyerinde seviliyor. Ama onun sorunu başka. En kötüsü de ne olduğunu bilmiyorum. Her zaman kaygılı, tatminsiz. Belli ki karakter sahibi ama bazı şeyleri karakterinden mi kaprisinden mi yaptığından emin olamıyorum. Arkadaşları hoşuma gitmiyor. Sosyetik bir yanları var; Pocitoslular, belki onu küçümsüyorlar bile. Ondan faydalanıyorlar, çünkü Jaime becerikli, el becerisi var. Her zaman onların verdiği bir işi yapıyor oluyor. Bedavadan; öyle olması lazım çünkü. Hiçbiri çalışmıyor, hepsi babasının evladı. Bazen şikâyet ettiklerini duyuyorum: "Senin işin de amma gıcık. Hiç plan yapamıyoruz seninle." Öyle bir "iş" deyişleri var ki sanki büyük bir kahramanlık yapıyorlar, sanki kurtuluş ordusu mensuplarıymışlar da sarhoş dilencinin tekine tiksinti ve merhametle yaklaşıp pabuçlarının ucuyla dokunuyorlar. Öyle bir "iş" diyorlar ki sanki sonrasında gidip temizlenmeleri gerekecek.

15 Haziran Cumartesi

Ev buldum. Aklımdakine epey yakın, üstelik inanılmaz ucuz. Yine de bütçeden kısmam gerekecek ama çıkışacağını umuyorum. 18 de julio ile Andes Kavşağı'na beş sokak mesafede kalıyor. Ayrıca üç kuruşa dayanıp döşenebilmek gibi bir avantajı da var. Lafın gelişi tabii. İpotek kredisi hesabımdaki 2.465,79 pesoyu harcamaktan başka çarem yok.

Bu gece dışarı çıkıyoruz. Ona bahsetmeye hiç niyetim yok.

16 Haziran Pazar

Ama bahsettim. 8 de Octubre Caddesi'nden evine kadarki üç sokağı yürüdük, bu sefer elektrik kesintisi de yoktu. Galiba kekeledim. Tam özgürlük, birbirimizi tanıyıp neler olacağına bakma, zamanın akışına bırakıp durumu yeniden değerlendirme planımızdan açtım konuyu. Kekelediğimden eminim. 25 de mayo ile Misiones köşesindeki kafeye kahvesini almaya geleli bir ay oluyor. "Sana bir şey teklif etmek istiyorum," dedim. 7 Haziran Cuma gününden beri onunla senli benli konuşuyorum ama o yapmıyor. "Biliyorum," diye cevap verecek sanmıştım. Beni öyle rahatlatırdı ki bu cevap. Ama olmadı. Teklifin bütün yükünü üzerimde bıraktı. Bu sefer tahminde bulunmadı ya da bulunmak istemedi. Ben de hiçbir zaman giriş konuşmaları yapmak konusunda usta olmamışımdır. O kadar ki en elzem olan kısmı söylemekle yetindim: "Bir ev kiraladım. Bizim için." Elektrik kesintisi olmaması büyük talihsizlikti, çünkü olsaydı yüz ifadesini görmeyecektim. Üzgündü, belki. Ne bileyim. Kadınların yüzüme baktıklarında ne istediklerinden hiçbir zaman emin olamadım. Bazen beni sorguya çektiklerini zannediyorum, ama sonra bir bakıyorum aslında

cevap veriyorlarmış. Bir anlığına aramıza bulut gibi bir kelime geldi yerleşti adeta, hareket etmeye başlamış bir bulut gibi. İkimiz de evlilik kelimesini düşündük, ikimiz de bulutun dağılmaya başladığının, yarın havanın açılacağının ayırdına vardık. "Bana danışmadan mı?" diye sordu. Başımla onayladım. Ama aslında boğazıma bir yumru oturmuştu. "Sorun değil," dedi gülümsemeye çalışarak, "bana da böyle davranmak lazım, böyle durumlar yaratmak gerekiyor." Evin girişteki avlusuna varmıştık. Kapı açıktı, çünkü geçen güne nazaran çok daha erkendi vakit. Sağda solda ışıklar yanıyordu. Gizeme yer yoktu, yalnızca adına sessizlik denen şeye yer vardı. Yaptığım teklifin tastamam bir başarıyla sonuçlanmadığını anlamaya başladım. Ama elli yaşında insan tastamam başarılara oynayamıyor. Ya hayır deseydi? Olumsuz yanıtın yokluğuyla bir bedel ödüyordum ve bu bedel yaşadığımız huzursuz durumdu, onu karşımda koyu renkli hırkasının içinde neredeyse iki büklüm olmuş hâlde, bir şeylere veda eder gibi bakarken görmenin yarattığı o nahoş, hatta neredeyse utanç verici andı. Beni öpmedi. Ben de girişmedim. Yüzü gergindi, sertleşmişti. Birdenbire ortada hiçbir şey yokken sanki artık tahammül edilemez bir maskeyi çıkarıp atıyormuşçasına elindeki bütün gücü tükeniyormuş gibi oldu ve orada başı yukarı kalkmış, ensesi kapıya dayanmış hâlde dururken ağlamaya başladı. Meşhur mutluluk gözyaşları da değildi bunlar. İnsanın karanlık bir mutsuzluk hissine kapıldığı zaman bir anda geliveren gözyaşlarıydı bunlar. Aydınlık bir mutsuzluk olsa işte o zaman titreye titreye, sarsıla sarsıla, her şeyden de önemlisi izleyici karşısında ağlamasının bir değeri var. Ama mutsuzluğun yanında bir de hüzün duyuluyorsa isyankârlığa, fedakârlığa yahut kahramanlığa yer kalmıyor. O zaman usul usul ağlamak gerekiyor, çünkü kimsenin yapabileceği bir şey olmadığı gibi insan bunun da gelip geçeceğini, sonunda dengenin, normalliğin geri kazanılacağını biliyor. İşte böyleydi onun da ağlaması. Bu konuda beni kimse kandıramaz. "Yardımcı

olabilir miyim sana?" dedim. "Bir şeyleri düzeltebilir miyim?" tonuyla. Boş boş sorular. En derin şüphelerime uzanıp bir soru daha çıkardım. "Ne oldu? Evlenelim mi istiyorsun?" Ama bulut çok uzaklardaydı artık. "Hayır," dedi. "Ağlıyorum, çünkü yazık her şeye." O kadar haklı ki. Her şeye yazık; elektrik kesintisi olmamasına yazık, benim elli yaşımda olmama yazık, onun iyi bir kız olmasına, benim üç çocuğuma, onun eski sevgilisine, apartman dairesine yazık... Mendilimi çıkarıp gözlerini kuruladım. "Geçti mi?" diye sordum. "Evet, geçti." Yalan söylüyordu ama ikimiz de biliyorduk ki yalan söylemekle iyi ediyordu. Kendini toparlar bir tavır alıp ekledi: "Her zaman bu kadar şapşalım sanma." Sanma dedi; eminim ki sanma dedi. Sen diye konuştu benimle.

20 Haziran Perşembe

Dört gündür bir şey yazmıyorum. Evi kiralayacağım, kefili kabul ettireceğim, 2.465,79 pesoyu çekeceğim, birkaç parça mobilya alacağım derken müthiş telaşlı geçirdim günleri. Yarın evi teslim ediyorlar. Cumartesi öğleden sonra da eşyaları getirecekler.

21 Haziran Cuma

Suárez'i kovdular. İnanılır şey değil ama kovdular. Hatta personel bölümü, Valverde'nin kızının kovulsun diye zorladığı söylentisini güle eğlene yaydı. İşin şaşırtıcı yanı ise işten çıkarılması için en ehemmiyetsiz gerekçenin gösterilmesiydi. Nakliye bölümü iki paketi yanlış göndermiş. Suárez'in bu gönderilerden haberi bile olmamış. Paketleme görevini üstlenmeleri gereken, şu bir işi be-

ceremeyen çömez çocuklar hazırlamıştır kesin. Daha yakın bir zamana kadar Suárez bir sürü aptalca hata yapardı da kimse bir şey demezdi. Görünen o ki üç dört gün önce müdüre bu bahtsız sevgiliye kapıyı gösterme görevi verilmiş. Ama başına gelecek-lerin kokusunu alan Suárez örnek bir çalışan olup çıktı sonra. Saatinde geliyor, hatta bazı günler birazcık geç saate kadar kalıp çalışıyordu. Nazikti, mütevazıydı, disiplinliydi. Yine de bir işine yaramadı. Nakliyede bu hata yapılmasaydı da eminim çok fazla sigara içiyor der, ayakkabılarını boyamamış der, bir şekilde yine kovarlardı. Öte yandan cin fikirli birinin teorisine göre ise paket-ler müdüriyetten gelen gizli ve net bir emir üzerine yanlış adrese gönderilmiş. Hiç şaşırmam.

Suárez'e haberi verdiklerinde aldığı hâli görmek ise insanın içini parçalıyordu. Vezneye gitti, tazminatını aldı, masasına geri döndü ve çekmecelerini usul usul boşaltmaya başladı. Kimse ne yanına gidip ne olduğunu sordu ne bir tavsiye verdi ne de yar-dım teklif etti. Yarım saat içinde istenmeyen biri olup çıkmış-tı. Ben zaten yıllardır konuşmuyorum kendisiyle (muhasebeden gizli bilgileri aşırıp, yönetimden birine taşıyarak onu diğerlerine karşı doldurduğunu fark ettiğim günden beri) ama yemin edi-yorum bugün içimden yanına gidip, teselli niyetine iki tatlı söz söylemek geldi. Yapmamamın sebebi rezil herifin teki olması, hak etmemesi falan değil ama sadece ve sadece Suárez ile Val-verde'nin kızının arasındaki ilişkinin bitmesine dayanan bu ani ve topyekûn değişim karşısında biraz tiksinti duymaktan kendi-mi alamamış olmam (Yönetim müdüründen en alttaki çömezlere kadar herkes bu değişime katılmıştı). Kulağa çok saçma gelebilir ama bu ticari müessesenin atmosferi büyük oranda özelde yaşa-nan bir orgazma bakıyor.

22 Haziran Cumartesi

Ofise gitmedim. Dün yaşanan neşeli kaostan istifade edip müdüre bu sabah işe gitmememe için gereken izni vermesini rica ettim. İzni verirken gülümsedi, üstüne bir de esas adam olmadan ofisi nasıl idare edebilecekleriyle ilgili komik bir yorum da yaptı. Beni Valverde'nin kızına mı yapmaya çalışıyorlar nedir? Öf.

Mobilyalar eve teslim edildi, ırgat gibi çalıştım. Güzel oldu. Öyle aşırı modern değil. Ayakları komik denecek kadar dengesiz, sırf öfkeyle baksan yıkılacak, işlevsel iskemleleri sevmiyorum. Hep başka birinin boyutlarına göre yapılmış gibi duran o arkalıkları da sevmiyorum. Her zaman insanın ne görmek ne de göstermek istediği şeyleri aydınlatan o lambaları da sevmiyorum: Mesela örümcek ağlarını, hamam böceklerini, elektrik sigortalarını.

Sanırım ilk defa bir mekânı kendi zevkime göre döşüyorum. Evlendiğim zaman yatak odasını ailem bize hediye etmişti. Isabel'in ailesi de yemek odasını. Birbirlerine nispet yapıyorlardı ama işte neyse, önemli değil orası. Sonra kayınvalidem gelip şöyle emirler verirdi: "Sizin oturma odasına bir tablo lazım." Hiç ikiletmezdi de. Ertesi sabah sucuklar, sert peynir, kavun, ev ekmeği ve bira şişeleriyle dolu cansız bir resimle birlikte bizim evde beliriverir, sonunda altı ay boyunca iştahımdan ederdi beni. Bazen ise, genelde yıldönümlerinde olmak üzere, amcaların ya da dayıların biri yatak odasının duvarına asalım diye birtakım martılar yahut üzerinde hemen hemen tiksindirici bir intiba uyandıran uşak çocukların olduğu iki seramik gönderirdi. Isabel öldükten sonra zamanla, benim dikkatimin dağılmasıyla ve eve gelen hizmetçiler sayesinde natürmortlar yavaş yavaş yok olurken Jaime ise insanı her daim bir açıklama yapmak zorunda bırakan o ucube şeylerle doldurdu evi. Bazen ona ve arkadaşlarına bakıyorum da kanatlı bir sürahiye, gazete kupürlerine, üzerinde testileri olan bir kapı tokmağına kendilerinden geçmiş hâlde bakıp şöyle yorumlarda

bulunuyorlar: "Ne müthiş bir eser!" Anlamıyorum, anlamak da istemiyorum, çünkü yüzlerinde ikiyüzlü bir hayranlık oluyor! Bir gün sordum da: "Neden bir sefer de Gauguin, Monet yahut Renoir tablosu getirmiyorsunuz? Kötü mü onlar?" Bunun üzerine "gece saatleri daha sahici olduğu için" her gün sabahın beşinde yatağa giren, içeride kürdan kullanan birini gördüyse o restorana adımını bile atmayan Daniel Gomez Ferrando adlı, çıtkırıldım veledin teki, hem de hepsinin içinde özellikle o dönüp bana cevap verdi: "Ama, efendim, biz Soyut'tan yanayız." Ama kendisi, o kaşsız yüzünden hiç eksilmeyen hamile kalmış kedi bakışıyla hiç mi hiç soyut değil nedense.

23 Haziran Pazar

Kapıyı açtım, geçsin diye biraz kenara çekildim. Küçük adımlarla girdi. Işığı, havayı, kokuyu yavaş yavaş içine çekmek istermiş gibi aşırı bir dikkatle bakıyordu. Elini çalışma masasının üzerinde, sonra kanepenin döşemesinde gezdirdi. Yatak odasından tarafa şöyle bir bakmadı bile. Oturdu, gülümsemeye çalıştı, beceremedi. Bacakları titriyormuş gibi geldi bana. Duvardaki resimlere baktı: "Botticello," dedi yanılarak. Filippo Lippi'ydi. Daha sonra açıklanır o. Evin özelliklerini, masrafları, mobilyaları sordu. "Sevdim," dedi üç dört defa.

Saat akşamüstü yediydi. Batmak üzere olan güneş, duvarların krem rengini turuncuya çeviriyordu. Yanına oturdum, kaskatı kesildi. Çantasını bile çıkarmamıştı. Çıkarmasını istedim. "Burada misafir değil, ev sahibesisin, hatırladın mı?" Bunun üzerine kendini zorlayarak saçını biraz gevşetti, ceketini çıkardı, bacaklarını huzursuzca ileri doğru gerdirdi. "Ne var?" diye sordum. "Korkuyor musun?" "Korkuyor gibi bir hâlim mi var?" diye

soruyla yanıtladı. "Var aslında." "Olabilir. Ama seninle bir ilgisi yok, benimle de." "Biliyorum, bu an korkutuyor seni sadece." Rahatlıyor gibi geldi. Kesin olan bir şey vardı ki numara yapmıyordu. Yüzündeki solgunluk korkusunda samimi olduğunun göstergesiydi. Tavırları ise önce otele gitmeyi kabul eden ama sonra taksi yanaşır yanaşmaz histeri krizlerine girip, anneciğim diye bağıran veznedar kızların tavrı değildi. Hayır, hiç tiyatro oynamıyor. Kafası karışıktı ve benim bu kafa karışıklığının nedenlerini gereğinden fazla incelememi istemiyordu –belki incelemem benim de işime gelmezdi. "Yani bu fikre alıştırmam lazım kendimi sadece," dedi. Belki de benim suyuma gitmek istiyordu. Benim biraz hüsrana uğradığımı fark etmişti. "İnsan böyle şeyleri her zaman başka türlü hayal ediyor, sonra gerçekten olunca daha farklı geliyor. Ama hakkını teslim edip sana teşekkür etmem gereken bir şey var. Bu hazırladıkların benim düşündüğümden çok da farklı değil." "Ne zamandan beri düşündüğünden?" "Lisede matematik hocasına âşık olduğum yıllardan beri." Masa çarşıdaki çalışanın benim için özellikle seçtiği düz, sarı tabaklarla dizili, hazır hâldeydi. (Tam doğru değil, benim de hoşuma gidiyor o tabaklar.) Mezeleri servis ettim, ev sahibi görevimi bütün ciddiyetiyle yerine getirdim. Hepsi sevdiği şeylerdi ama gerginliği yüzünden hiçbir şeyin keyfine varamıyordu. Şampanyayı patlatma vakti geldiğinde artık bembeyaz kesilmişti. "Saat kaça kadar kalabilirsin?" diye sordum. "Geç vakte kadar." "Annen ne der?" "Annem biliyor aramızdakini."

Belli ki bel altı bir darbeydi. Böyle olmaz. Kendimi çıplak hissettim; hani insan rüyasında Sarandí Sokağı'nda donuyla gezdiğini görür, her kaldırım başında herkes kutlama yapıyordur; aynı öyle çaresiz bir çıplaklıktı. "Neden peki?" diye sordum bir cesaret. "Annem her şeyimi bilir." "Peki ya baban?" "Babam başka dünyada yaşıyor. Terzi. Berbat da bir terzi. Sakın gidip de ona takım elbise diktirmeye kalkma. Hepsini aynı mankenin ölçü-

lerine göre yapıyor. Ve üstüne kendisi teosofist. Bir de anarşist. Hiçbir zaman tek soru sormaz. Pazartesileri kendi teosofist arkadaşlarıyla toplaşır, sabaha kadar Blavatsky konuşur. Perşembeleri anarşist arkadaşları eve gelir, bağıra bağıra Bakunin, Kropotkin tartışırlar. Onun dışında yumuşak, sakin bir adamdır. Bazen de yüzüme tatlı bir sabırla bakar ve çok yararlı şeyler söyler; hayatımda duyduğum en yararlı şeylerdir." Ailesinden bahsetmesi hoşuma gidiyor ama bugün bilhassa sevdim. Aramızdaki yepyeni samimiyetin başlangıcına güzel bir işaret sayılabilir gibi geldi bana. "Peki annen ne diyor benimle ilgili?" Bu konudaki ruhsal travmam Isabel'in annesinden geliyor. "Seninle ilgili mi? Bir şey demiyor. Benimle ilgili konuşuyor." Kadehte kalan son şampanyayı da yudumlayıp bitirdi ve dudaklarını kâğıt peçeteyle kuruladı. Bütün ruju silinmişti. "Benimle ilgili diyor ki çok fevri biriymişim, hiç sakin değilmişim." "Bizimle ilgili mi yoksa her şeyle mi?" "Her şeyle. Onun teorisi, büyük hayat teorisi, ona şu hayatta canlılık veren şey; mutluluğun, gerçek mutluluğun insanın hiç de hep hayalini kurmaya meylettiği kadar sevimli olmadığı, hatta ondan çok daha nahoş bir durum olduğu fikrine dayanıyor. Diyor ki insanların sonunda kendilerini mutsuz hissetmelerinin tek sebebi, mutluluğun anlatılması zor bir esenlik, esrik bir keyif, sonsuz bir festival hissi olduğuna dair taşıdığı değişmez inanış. Hayır, diyor, mutluluk bundan çok daha azı (ya da çok daha fazlası ama ne olursa olsun başka bir şey) ve insanların mutsuzluk sandığı bu durumların pek çoğunun aslında mutluluk olduğundan emin ama insanlar bunu fark etmiyorlarmış. En yüksek esenlik hâlinden çok uzak olduklarını zannettiklerinden bunu mutluluk olarak kabul edemiyorlarmış. Capri'deki Mavi Mağara yüzünden hayal kırıklığına uğrayanların durumuna benziyor. Onların hayal ettikleri perili bir mağara. Nasıl olduğunu da pek bilmiyorlar ama perili bir mağara olduğunu biliyorlar. Ama vardıklarında bir bakıyorlar ki işin bütün büyüsü, elini suyun içine daldırınca azı-

cık mavileşip ışıldamasından ibaret." Belli ki annesinin düşüncelerini anlatmaktan hoşlanıyor. Sanırım kendisinin varamayacağı bir kanaatmiş gibi anlatıyor, ama onun da feci hâlde sahip olmak istediği bir kanaat aslında. "Sen ne hissediyorsun?" diye sordum, "sen de ellerini azıcık mavileşmiş ve ışıldarken görsen nasıl olurdu?" Benim araya girişim onu dünyaya, o özel "bugünde" yaşanan âna geri getirdi. Dedi ki: "Daha suya sokmadım da onları." Ama hemencecik kızarıverdi sonra. Çünkü kurduğu cümle bir davet olarak, hatta kendisinin bile ima etmek istemediği bir acelecilik olarak algılanabilirdi. Kabahat benim değildi, ama aniden dezavantajlı konuma düşüvermiştim işte. Ayaklandı, duvara yaslandı ve sempatik olmaya çalışarak fakat fena hâlde utangaç bir tonda sordu: "Önce senden bir ricada bulunabilir miyim?" "Bulunabilirsin," diye cevap verdim. Korkularım başlamıştı artık. "Bugün beni bırak gideyim hiçbir şey olmadan. Bugün, tek bugün. Sana söz veriyorum, yarın her şey güzel olacak." Kendimi hayal kırıklığına uğramış, ahmak ve bir de anlayışlı hissettim. "Tabii ki bırakırım. Söylemen yeterliydi." Ama yeterli değildi. Nasıl yeterli olabilirdi?

24 Haziran Pazartesi

Esteban hasta. Doktorun dediğine göre ciddi bir şey olabilirmiş. Umuyoruz ki olmasın tabii. Zatülcenp ya da akciğerlerle ilgili bir şey olabilirmiş. Bilmiyor. Ne zaman bilecek bu doktorlar? Öğle yemeğinden sonra nasıl olduğuna bakmak için odasına girdim. Okuyordu, radyo açıktı. İçeri girdiğimi görünce okuduğu sayfanın üst köşesini kıvırıp kitabı kapattı. Radyoyu da kapattı. "Güzel, özel hayatım bitti gitti şimdi," der gibiydi. Fark etmemiş gibi yaptım. Ne konuşacağımı bilemiyordum. Esteban'la ne ko-

nuşacağımı hiç bilemiyorum zaten. Hangi konuyu açarsak açalım sonunda illa ki tartışıyoruz. Emekliliğimin nasıl gittiğini sordu. Bence iyi gidiyor. Aslında çok karmaşık olabileceği bir durum yok. Bir süre önce nasıl bir yol izleyeceğimi belirledim zaten, ödemem gereken vergileri ödedim, işe giriş çıkışlarımı düzenli hâle getirdim. "Senin arkadaşının dediğine göre mesele çok uzamayacakmış." Benim emekliliğim Esteban ile aramda en sık geçen konu. Sanki konuyu hep güncellememiz gerektiğine dair bir tür sözsüz anlaşma var aramızda. Buna rağmen bugün suları biraz yokladım: "Pekâlâ, anlat bakalım nasıl gidiyor senin işler. Hiç konuşmuyoruz." "Doğru. İkimiz de hep meşgul olduğumuzdan herhalde." "Herhalde. Ama gerçekten de o kadar çalışman gerekiyor mu ofiste?" Çok aptal bir soru, konu açılsın diye. Cevap öngörülebilecek bir cevaptı ama ben öngörememiştim. "Ne demek istiyorsun? Biz kamu çalışanlarının hepsi tembel teneke mi? Onu mu kastediyorsun? Tabii, bir tek sizin, özel sektörün saygın çalışanlarının verimli çalışanlar olma ayrıcalığı var." Kendimi iki kat öfkelenmiş hissettim, çünkü kabahat bendeydi. "Bana bak, budalaca konuşma. Onu demek istemedim, düşünmedim bile. Kız kuruları gibi alınganlık ediyorsun. Ya da fena hâlde vicdan azabı çekiyorsun." Hiç saldırgan bir şey söylemedi, bunu beklemiyordum. Yüksek ateşten yorgun düşmüş olacak. Üstüne özür bile diledi: "Belki hakkın var. Ben de hep moralim bozuk geziyorum. Ne bileyim. Sanki kendi kendimden rahatsız oluyorum." Böyle güvenip, içini açınca, bir de söz konusu Esteban olunca, neredeyse abartıyor sayılırdı. Ama öz eleştiriyle gerçeğe epey yaklaşmış sanıyorum. Zaten ben bir süredir Esteban'ın attığı adımların vicdanıyla bir gitmediğine dair bir şeyler hissediyordum. "Memurluk işimi bıraksam ne dersin?" "Şimdi mi?" "Yok, şimdi değil. İyileştiğim zaman, iyileşirsem yani. Doktor diyor ki birkaç ayım kalmış olabilirmiş." "Peki neden bu fevrilik şimdi?" "Çok soru sorma bana. Değişmek istiyorum, yetmiyor bu sana?" "Yeti-

yor elbet. Beni çok mutlu ettin. Beni tek endişelendiren, doktor raporu alman gerekecekse şimdi bulunduğun yerdeyken alman daha kolay olur." "Sen tifüs olduğunda kovmuşlar mıydı seni? Kovmadılar, değil mi? Hem altı ay mı ne gitmemiştin." Aslında sırf haklı çıktığını görmenin zevki için karşı geliyordu. "Şimdi önemli olan senin iyileşmen. Sonrasına bakarız." Bunun üzerine kendisinin, kendi sınırlarının, umutlarının uzun mu uzun bir panoramasını sunmaya başladı. O kadar uzun ki ofise üçü çeyrek geçe vardım, müdürden özür dilemek zorunda kaldım. Ben biraz sabırsızlanıyordum ama lafını bölme hakkını da görmüyordum kendimde. Esteban ilk defa içini açıyordu. Yüzüstü bırakamazdım. Sonrasında ben konuştum. Sınır çekmeden, ucu açık birkaç tavsiye verdim. Korkutmak istemedim. Korkutmadım da galiba. Giderken battaniyenin altından çıkıntı yapan dizini hafifçe sıvazladım. Gülümsedi bana. Aman Tanrım, nasıl da bir yabancı gibiydi suratı. Mümkün mü böyle bir şey? Ama öte yandan içi bağlılık duygusu ile dolu bir yabancıydı. Benim oğlum o. Ne güzel.

Geç saate kadar ofiste kalmak zorunda olunca "balayımın" başlangıcını da mecburen erteledim.

25 Haziran Salı

Büyük bir görev. Yarına yapılması gerekiyor.

26 Haziran Çarşamba

Gece saat ona kadar çalışmak zorunda kaldım. İçim çekildi resmen.

27 Haziran Perşembe

Galiba bugün keşmekeşin son günüydü artık. Hayatımda bu kadar karmaşık, bu kadar gereksiz raporlama talebi almamıştım daha önce. Üstelik daha bilançoyu çıkaracağız.

Esteban'ın ateşi indi. Neyse ki.

28 Haziran Cuma

Nihayet. Saat yedi buçukta ofisten çıkıp apartman dairesine gittim. O benden önce gelmiş, kendi anahtarıyla açmış kapıyı, geçmiş yerleşmiş. İçeri girdiğimde beni hiç çekinmeden neşeyle karşıladı, öptü yine. Yemek yedik. Sohbet ettik. Güldük. Seviştik. Her şey o kadar güzeldi ki yazmanın anlamı yok. Dua ediyorum: "Sürsün." Tanrı'ya biraz baskı yapmış olmak için de tahtaya vuracağım.

29 Haziran Cumartesi

Esteban'ın durumu o kadar ciddi gözükmüyor. Röntgen ve test sonuçları doktoru da uğursuz nazarını da yalancı çıkardı. Bu adam insana dehşet saçmayı ya da hiç olmazsa büyük sıkıntıların, belirsiz ve amansız tehlikelerin yakın bir ihtimal olduğu haberini yaymayı seviyor. Sonra gerçekte o kadar büyük bir sorun olmadığı anlaşılınca büyük bir rahatlama hissi sarıyor insanı. Ailece yaşadığımız rahatlama hissi de terbiyesizlik seviyesinde yüksek bir faturanın öfkelenmeden, hatta müteşekkir olarak ödenebilmesi için iyi bir atmosfer yaratıyor. İnsan doktora mütevazılıkla

yaklaşıp, başkalarının sağlığı için kendi hayatından feragat eden birinin karşısında böyle bayağı ve kaba bir mevzuyu açtığından dolayı çekinerek, hatta utanarak "Ne kadar, doktor?" diye sorduğunda doktor her zaman özverili ve anlayışlı bir huzursuzluk jestinin eşlik ettiği şu sözlerle yanıt verir: "Rica ediyorum, dostum, onu sonra konuşuruz. Acele etmeyin, benden yana hiç derdiniz olmaz." Bunu söyler söylemez de insanlık onurunu bu pis utançtan kurtarmak adına konuyu kapatıp geçer, sonra da iyileşmekte olan hastamızın yarın sabah içeceği çorba üzerine vaaz vermeye başlar. Nihayet konu bu işi konuşmaya geldiğinde ise kabarık hesap tek başına gelir postayla. İnsan rakamı görünce biraz afallar, tabii belki de kendini bilime feda etmiş bir kişinin o dostane, babacan, aziz bakışlı gülümsemesinin olmayışından dolayı afallar.

30 Haziran Pazar

Kahvaltıdan itibaren bütün gün bizimdi bugün. Her şeyi kesinleştirmek, teyit etmek için kalktım sabırsızlıkla geldim. Cuma günkü olay tek seferlikti ama fırtına gibi bir şeydi. Her şey o kadar hızlı, o kadar doğal, o kadar mutlu olup bitmişti ki zihnime tek bir not alabilmiş değilim. Biri tam hayatının merkezinde olduğunda, onun üzerine düşünmek imkânsız. Ama ben düşünmek, bu başımdan geçmekte olan tuhaf şeyi ölçüp biçmek, kendi verdiğim sinyalleri anlamak, yaş konusundaki eksikliğimi aşırı bir inançla kapatmak istiyorum. Teyit etmek istediğim detaylar arasında onun ses tonu, en dürüst olduğu andan ta en naif saklanmalarına kadar sesinin perde perde nasıl değiştiği var, bir de vücudu. Esasında görmedim bu bedeni ama keşfedebildim, çünkü gerginliğinin gevşeyişini, sinirlerinin duyularına teslim oluşunu hissetmek için bu bedeli bile isteye ödemeyi tercih etmiştim. Karanlık

gerçekten zifiri karanlık olsun, aydınlık yarıkların hepsini tutsun istedim; o kadar ki utanç titremeleri, korku titremeleri ya da artık her neyse yavaş yavaş değişsin, hepsi daha ılık, daha normal arzu titremelerine dönüşsün istedim. Bugün bana dedi ki: "Bütün hepsi olup bittiği için çok mutluyum." Kelimelerinin yarattığı darbeye, gözlerindeki ışığa bakınca sanki bir sınavdan, bir doğumdan, bir krizden bahsediyor gibiydi. Bir adamın kadınıyla yatağa girmesi gibi basit, sıradan ve gündelik bir hadiseden –ki bir adam ve bir kadının birlikte yatağa girmesinden bile daha basit, sıradan ve gündelik bir hadisedir– çok daha riskli ve sorumluluk gerektiren herhangi başka bir meseleydi sanki konuştuğu. "Hatta kendimi suçsuz, günahtan arınmış bile hissediyorum." Herhalde yüzümde bir şaşkınlık ifadesi okunmuş olacak ki hemen açıkladı: "Bunu anlayamayacağını biliyorum, pek çok erkeğin aklının alacağı bir şey değil. Sizin için sevişmek normal bir iş, neredeyse hijyenik bir mecburiyet; nadiren vicdani bir mesele oluyor. Adına seks denen bu detayı diğer tüm şeylerden, hayatın diğer tüm alanlarından ayırabiliyor olmanız şaşılacak şey. Bir kadının yalnızca seksten ibaret olduğunu siz uydurdunuz zaten. Önce uydurdunuz, sonra bozdunuz ve esasen ifade ettiği şeyin bir tür karikatürüne dönüştürdünüz. Bunu söylediğiniz zaman kadınları müzmin zevk düşkünleri gibi görüyorsunuz. Kadın seksten ibaret demek kadının bütün hayatı, iradesi, aldatma becerisi, üzerine giyindiği kültürü, dökülmeye hazır gözyaşları, tüm baştan çıkarma yöntemleri hep erkeğin hoşuna gitmek ve böylece onu kendi cinsel yaşamının, cinsel ihtiyaçlarının, cinsel ritüellerinin tedarikçisi hâline getirmek amacına yönelik demek oluyor." Hararetlenmişti, hatta bana kızmış gibiydi. Yüzüme öyle bir ironiyle bakıyordu ki bu âlemin bütün kadınlık onurunu o taşıyordu sanki. "İçinde hiç doğruluk payı yok mu peki?" diye sordum sırf kuyruğuna basmış olmak için, çünkü o saldırgan tavrını takınınca çok güzel oluyordu. "İçinde doğruluk payı var, bazen var. Bazı kadınların sadece bun-

dan ibaret olduğunu biliyorum. Ama başkaları da var ki bunlar çoğunluk üstelik, bu bahsettiğimizden ibaret değiller. Yine daha başka kadınlar var ki bu bahsettiğimiz şekilde olsalar bile bir değişik yanları da var; karmaşık, benmerkezci, had safhada duyarlı varlıklar. Kadın egosunun seksle eşanlamlı olduğu doğru belki ama kadınların seksi vicdanla özdeşleştirdiğini anlamak gerek. En büyük kabahat de en büyük mutluluk da oradadır belki; yine en zor sorun da orada yatıyordur belki. Sizin için mesele o kadar farklı ki. Müzmin bekâr bir kadının durumunu erkeğinkiyle bir mukayese et istersen. Yaşadıkları hüsran duygusu paralel olduğundan ilk bakışta birbirlerine yakın oldukları düşünülebilir. İkisinin de duruma tepkisi ne oluyor?" Bir nefes alıp devam etti.

"Müzmin bekâr kadın huysuzlaşıyor, her geçen gün kadınsılığı azalıyor. Manyak, histerik, eksik güdük birine dönüşüyor. Öte yandan müzmin bekâr erkek ise dışa dönüyor, ışıl ışıl, gürültücü bir kart zampara olup çıkıyor. İkisi de yalnızlık çekiyor ama bekâr kalan erkek için mesele sadece ev işlerindeki yardımla alakalı bir sorun, bir tek kişilik yatak problemi. Oysa bekâr kalan kadın için yalnızlık boğazına oturan bir yumruk." Benim açımdan çok talihsiz bir hareket oldu ama tam o sırada güldüm. Konuşmasını yarıda kesip yüzüme merakla baktı. "Müzmin bekâr kadınları savunman eğlenceli geliyor," dedim. "Ayrıca teorilerini geliştirmek konusunda bu kadar kaygılandığını görmek hem hoşuma gidiyor hem de şaşırtıyor beni. Bu yanını annenden almış olacaksın. Onun da mutluluk teorisi vardı ya. Senin de kendi teorin var; belki adına 'ortalama kadınlarda seks ve vicdan arasındaki ilişkiler teorisi' denebilir. Ama sen şimdi söyle bana bakalım, erkeklerin böyle düşündüğünü, kadınların sadece seksten ibaret olduğuna dair bu zekice saçmalığı uydurduklarını nereden çıkardın?" Yüzünde utanmış, köşeye sıkışmış gibi bir ifade belirdi: "Ne bileyim ben. Birisi söyledi bana da. Uzmanı değilim. Ama bunu bir erkek uydurmamışsa bile uydurabilecek kabiliyette olan

yine bir erkek olurdu." İşte şimdi o da köşeye sıkıştığını fark eden küçük kızların sırf bağışlanabilmek için art niyetsiz görünen bir çıkış yoluna başvurması gibi kabulleniyordu suçunu. Neticede benim pek umurumda değil bu feminist çıkışları. Zaten bütün bunları bana neden artık suçlu hissetmediğini açıklayabilmek için söyledi. Eh, önemli olan da oydu. Suçlu olduğunu düşünmemesi, gerginliğinin dağılması, kollarımda kendini rahat hissetmesi mühim olan. Gerisi fasa fiso, meşrulaştırma. Haklı çıksın ya da çıkmasın, benim için bir farkı yok. Eğer haklı çıkmak onun hoşuna gidiyorsa, her şeyi büyük bir vicdan meselesi hâline getirecekse, konuşmak istiyorsa, ben de sorumluluk alayım, onu dinleyeyim istiyorsa o zaman o anlatsın, ben dinlerim. Heyecanlanıp, yanakları al al kesilince çok güzel oluyor. Üstelik bunun benim için bir vicdan meselesi olmadığı da doğru değil. Hangi gün yazmıştım hatırlamıyorum ama tereddütlerimi kayda geçirdiğimden eminim. Tereddüt bir vicdan muhasebesi değildir de nedir?

O ise harikulade ama. Birdenbire susuverdi. Bütün militanlığını bir kenara bıraktı, aynada kendine baktı. Kokoşluk etmekten ziyade kendini alaya alır bir hâl takındı, yatağa oturdu, beni çağırdı: "Gel, otur buraya, şu konuşmayla vakit kaybediyorum, ne aptalım. Sonuçta senin diğerleri gibi olmadığını biliyorum. Beni anlıyorsun, bu benim için neden gerçek bir vicdan meselesi biliyorsun." Yalan söylemem gerekiyordu, ben de söyledim: "Elbette biliyorum." Artık kollarımdaydı ve başka şeyler düşünmek, başka eski tasarıları gerçeğe dönüştürmek, başka okşayışlarla alakadar olmak icap ediyordu. Vicdan meselelerinin de şefkatli bir yanı var.

3 Temmuz Çarşamba

İnanılacak gibi değil ama Aníbal'le mayıs başlarında Brezilya'dan döndüğünden beri görüşmemiştim. Dün aradı, sevindirdi beni. Birisiyle konuşmaya, birisine açılmaya ihtiyacım var. Ancak o zaman fark ettim ki bütün bu Avellaneda mevzusunu bugüne kadar kimseyle konuşmadan sırf kendime saklamışım. Eh bu da anlaşılır. Kiminle konuşabilirdim ki? Çocuklarımla mı? Düşüncesi bile tüylerimi diken diken ediyor. Vignale ile mi? Pis pis göz kırpışını, omzuma pat pat vuruşunu, suç ortaklığı edercesine kahkahayı patlatacağını hayal edince mecburen içime kapanıyorum yine. İşyerindeki insanlarla mı konuşsaydım? Fena hâlde yanlış bir adım atmanın yanında bir de Avellaneda'nın ofisten ayrılmak zorunda kalışını garantilemiş olurdum konuşsaydım. Fakat o ofiste çalışmıyor olsaydı bile kendimle ilgili böyle konuşmalar yapabilecek gücüm olacağını zannetmiyorum. Ofiste düşman yok; her gün birbirini gören, bazen aynı bazen farklı şeylere öfkelenen, şakalaşan, gülüşen, birbirlerine şikâyetlerini anlatan, öfkelerini paylaşan, Yönetim'i üstünkörü de olsa çekiştiren, her gelen müdüre ise tek tek yağ çeken insanlar var. Bunun adına birlikte yaşam deniyor, ama birlikte yaşamın arkadaşlığı andırması ancak bir serap gibi olur. İtiraf ediyorum ki bunca yıllık ofis hayatımda Avellaneda benim ilk defa gerçekten muhabbet duyduğum kişi. Diğerlerinde ise gönüllüce seçilmemiş bir ilişkiyle, koşulların dayattığı bir bağla bağlı olmak gibi bir dezavantajlı bir durum söz konusu. Benim Muñoz'la, Méndez'le, Robledo'yla ne ortak yanım var ki? Buna rağmen zaman zaman beraber gülüyor, bir kadeh bir şey içiyor, birbirimize hoş görünüyoruz. Ama esasında her birimiz bir yabancıyız, çünkü bu tür yüzeysel ilişkilerde pek çok şeyden konuşulur ama bunların hiçbiri hayati meseleler değildir, hiçbir zaman hakikaten önemli ve belirleyici mevzulardan konuşulmaz. Bana kalırsa başka türlü bir yakınlığın önüne geçen

şey iş. İş; yani bu devamlı sarf edilen çaba, bu bir tür uyuşturucu yahut zehirli gaz. Bir keresinde içlerinden biri (özel isim vermek gerekirse Muñoz) yanıma gelip, gerçekten iletişim kurmaya yönelik bir konuşma başlatmaya çalışmıştı. Konuşmaya başladı, gayet samimiyetle bir otoportre çizmeye koyuldu. Yaşadığı dramın, yani kendini ortalama insanlar olarak görenler dahil herkesin hayatına musallat olan, sıradanlaşarak kök salmış, insanı huzursuz eden o gündelik dramın evrelerini özetlemeye başladı. Ama birisi bankodan çağırıyor işte hep. Sonra borcunu ödememiş bir müşteriye yarım saat boyunca gecikmiş borçların nasıl sorunlar yaratacağını ve cezasının ne olduğunu anlatmak zorunda kaldı, tartıştı, biraz bağırdı ve sonunda muhakkak ki kendini küçük düşmüş hissetti. Masama geri döndü, suratıma baktı, hiçbir şey demedi. Normalde gülümsemeye karşılık gelmesi gereken kas hareketini yaptı ama ağzının köşeleri aşağı doğru kıvrıldı. Sonra eski bir hesap cetvelini aldı, elinde buruşturdu, iyice sıktı sıktı ve çöp kutusuna fırlattı. Aslında öbürünün yerine koyuyor sadece; artık işe yaramayan, çöpe attığı şey sırrın yerine geçiyor. Evet; çalışmak, arada kurulacak güveni bastırıyor. Ama alaycılık diye bir şey de var. Hepimiz alaycılıkta ustayız. Yanımızda yöremizdekilere karşı duyduğumuz ilgiyi bir şekilde harcamamız gerek. Aksi hâlde içimize gömüldükçe bu sefer klostrofobi başlıyor, sinirler falan zayıflıyor, ne bileyim. Yanımızdakilere karşı arkadaşça bir ilgi geliştirecek kadar cesaretimiz ve samimiyetimiz olmadığına göre (Kutsal Kitap'taki muğlak, yüzü gözü olmayan komşu kavramından bahsetmiyorum. Adı sanı olan komşumuzdan, en yakınımızdan, karşı masamda yazı yazan, kâr hesaplarını inceleyeyim, altına görülmüştür anlamında adımın baş harfini koyayım diye bana kâğıtları uzatan kişiden bahsediyorum), dostluktan kendi isteğimizle vazgeçtiğimize göre, bu komşuyla alaycı bir minvalde ilişkileneceğiz, zira bu sekiz saatlik süre boyunca illa ki her zaman savunmasız bir duruma düşüyor zaten. Hem alayda bir tür

dayanışma da var. Bugünün adayı falancadır, yarın öbürü olur, ertesi gün ben olurum. Alaya alınan kişi içinden küfürler eder, ama hemen de teslim olur, çünkü bilir ki bu yalnızca oyunun bir parçasıdır ve yakın gelecekte, belki bir iki saat içinde o da kendine en uygun olan intikam yolunu seçebilecektir. Alaycılık edenler ise kendilerini birbirleriyle dayanışma içinde hissederler, hevesli ve sevinçlidirler. Bunlardan birisi ne zaman şakaya yeni bir çeşni eklese öbürleri bayram eder, birbirlerine işaretler yapar, duydukları suç ortaklığı hissiyle kendilerinden geçerler. Bir tek birbirlerine sarılıp "Hurra!" diye bağırmadıkları kalır. Ve gülmek ne büyük bir rahatlıktır, hele de kahkahalarını tutmak zorunda kaldıklarında. Çünkü hiçbir şeyden haberi olmayan müdür arkadan o karpuz suratını uzatmış bakıyordur. Rutine, evrak işlerine karşı alınmış ne güzel bir intikamdır gülmek. Hiçbir ehemmiyeti olmayan bir işe, sırf yaşamak ve yaşatmak eylemleriyle bile günaha girmekte olan o ahmakların, sırf Tanrı'nın onlara inanmayı çoktan bıraktığından haberleri olmadığı için hâlâ Tanrı'ya inanmaya devam eden o işe yaramazların banka hesaplarını şişirmeye yarayan bir şeye sekiz saat boyunca kapanıp kalmaktan ibaret bu mahkûmiyete karşı ne güzel bir intikamdır.

4 Temmuz Perşembe

Aníbal'le uzun uzun konuştuk. Birisinin karşısında Avellaneda ismini ilk defa anıyorum. Yani bu ismi benim için taşıdığı gerçek anlamla beraber ilk defa telaffuz ediyorum. Bir noktada ona anlatırken sanki gösteriyi derin bir ilgiyle izleyen bir seyirci gibi her şeyi dışardan görüyormuşum hissine kapıldım. Aníbal beni sadık bir ilgiyle dinledi. "E neden evlenmiyorsun peki? Bu korkunun sebebini pek anlamıyorum." Bunu anlamamasına da ben inana-

mıyordum, çünkü gayet açıktı. Sebeplerin açıklamasını, yani başından beri kendime yaptığım klişe açıklamayı yaptım ona da: Benim yaşım, onun yaşı, benim on sene sonraki hâlim, onun on sene sonraki hâli, ona zarar vermek istemeyişim, öbür yandan kendimi komik duruma düşürmek istemeyişim, şimdiki ânın zevki, üç çocuğum vesaire vesaire. "Sence böyle zarar vermiş olmuyor musun ona?" Elbette, ondan kaçış yok ama en azından zincirlere vurmaktan daha az zarar vermiş oluyorum. "Peki o ne diyor bu işe? Aynı fikirde mi?" İşte nahoş soru diye buna denir. Aynı fikirde olup olmadığını bilmiyorum. Zamanı geldiğinde evet demişti ama aynı fikirde olup olmadığını gerçekten bilmiyorum. Onun daha sabit, resmen sabit ve kutsanmış olan durumu yeğliyor olması mümkün mü? Ben de kendime bunu onun için yaptığımı söyleyip, aslında kendim için yapıyor olabilir miyim? "Gülünç duruma düşmekten mi korkuyorsun, yoksa başka bir şeyden mi?" Herif yarama tuz basmaya karar vermiş bir kere. "Ne demek istiyorsun?" "Açık konuşayım istemiştin, değil mi? Demek istediğim, sorunun tamamının benim için ayan beyan ortada olduğu: Senin dert ettiğin şey şu: On sene sonra sana boynuz takacağından korkuyorsun." Bir insana gerçeği söylemek ne çirkin bir şey; hele ki bu gerçek, kişinin sabahları daha yeni uyandığında kendi kendine yaptığı monologlarda, iyice açılıp büsbütün uyanmadan ve bütün gün başkalarının yüzüne bakacağı maskeyi takınmadan önce silinip ortadan kaldırılması gereken, son derece itici, kendine duyduğu öfkeyle dolu, acı acı saçmaladığı sözcükler arasında bile kendine söylemekten çekindiği gerçeklerden biriyse. Demek on sene sonra bana boynuz takacağından korkuyorum, ha? Aníbal'e ağır bir küfürle cevap verdim, zira uzak bir gelecekte de olsa birine boynuzlu muamelesi yapıldığında verilen geleneksel erkek cevabı budur. Fakat bu şüphe kafamda dönmeye devam etti ve şimdi bunları kâğıda dökerken de kendimi biraz daha az yüce gönüllü, duygularıma biraz daha az hâkim, biraz daha kaba ve tadı kaçmış hissetmeden edemiyorum.

6 Temmuz Cumartesi

Öğleden sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Yirmi dakika boyunca köşede yağmurun durulmasını bekledik, koşan insanları izledik umutsuzca. Ama ıslandık çaresiz, üstelik bir süre sonra hapşırıklarım öyle düzenli bir ritim tutturdu ki tehlike çanları çalmaya başladı. Taksi bulma çabamız ise imkânsızlığın yepyeni bir tanımını yapıyordu adeta. Evden iki sokak uzakta olunca yürümeye karar verdik. Hatta deliler gibi koştuk ve eve sırılsıklam hâlde, tam üç dakikada vardık. Bir süre müthiş bir yorgunluk duydum, kendimi yatağın üzerine atıp hiçbir şey yapamadan bekledim. Fakat öncesinde bir battaniye bulup onu sarıp sarmalayacak gücü buldum kendimde. Üzerinden şıpır şıpır sular dökülen ceketini de içler acısı bir hâle gelen eteğini de çıkarmıştı. Yavaş yavaş sakinleştim ve yarım saat içinde yeniden ısındım. Mutfağa gittim, gaz ocağını yaktım, ateşe su koydum. Yatak odasından bana seslendi. Öylece battaniyeye sarılı hâlde ayaklanmış, pencerenin yanında yağmuru seyrediyordu. Yanına yaklaştım, ben de yağmurun yağışını izlemeye başladım, bir süre hiçbir şey söylemedik. Birdenbire anladım ki tam o an, gündelik yaşam içindeki o küçük kesinti iyiliğin en yüksek seviyesiydi, Mutluluk oydu. Daha önce hiçbir zaman o anki kadar tam bir mutluluk hissetmemiştim ama bir daha asla böyle mutlu olamayacağıma dair acı verici bir his de duyuyordum; en azından bu derece, bu yoğunlukta hissetmeyecektim mutluluğu bir daha. Zirve böyle bir şey işte; elbette ki böyle. Ayrıca şundan da eminim ki zirve yalnızca bir saniye, kısacık bir saniye, anlık bir kıvılcımdan ibaret ve uzatma hakkı verilmiyor. Aşağıda, ağzında ağızlığıyla bir köpek çaresizliğe teslim olmuş, seri adımlarla yürümekteydi. Birdenbire durdu ve tuhaf bir içgüdüye riayet ederek bir bacağını havaya kaldırdı, sonra da o dingin yürüyüşüne devam etti. Sanki aslında yağmurun yağmaya devam edip etmediğinden emin ol-

mak için durmuştu. Aynı anda birbirimize bakıp kahkahayı koyuverdik. Büyünün bozulduğunu, o meşhur zirvenin artık sona erdiğini anladım. Ama o hâlâ benimleydi. Onu hissedebiliyor, ona dokunabiliyor, onu öpebiliyordum. Sadece "Avellaneda" desem de olurdu. Hem zaten "Avellaneda" bir kelimeler âlemi aslında. Ona belli başlı anlamlar yüklemeyi öğreniyorum, o da bu anlamları tanımayı öğreniyor. Bir oyun bu. Sabahları "Avellaneda" diyorum, o zaman "Günaydın" anlamına geliyor. (Gücenme anlamına gelen bir "Avellaneda" da var, bir başkası haber verme, yine bir öbürü özür dileme.) Ama o beni mahsus yanlış anlıyor ki öfkeleneyim. "Sevişelim" anlamına gelen "Avellaneda"yı söylediğim zaman gayet burnu havada bir vaziyette cevap veriyor: "Şimdi mi gideyim istiyorsun? Daha çok erken!" Ah, Avellaneda'nın yalnızca bir soyaddan ibaret olduğu o eski zamanlar; yeni asistanın soyadıydı o zamanlar (daha beş ay önce şöyle yazmışım: "Kız o kadar çalışmaya hevesli değil ama hiç olmazsa söyleneni anlıyor.") karşımdaki geniş alınlı, koca ağızlı, bana büyük bir saygıyla bakan o küçük insanın kimliğini belirtmek için kullandığım bir etiketti. Şimdi orada, tam karşımda, battaniyesine sarınmış duruyor. Bana önemsiz, çekingen geldiği, bende başka bir his uyandırmadığı zamanlar nasıldı, hiç hatırlamıyorum. Tek hatırladığım şimdi nasıl olduğu; beni cezbeden, kalbimi saçmalık derecesinde neşelendiren, beni teslim alan enfes bir küçük kadın. Hiçbir şey görüntüyü bulanıklaştıramasın diye kasten gözlerimi kırpıştırdım. Bunun üzerine bakışlarım onu sardı sarmaladı, battaniyeden çok daha güzel sardı hem de. Hatta artık "Avellaneda" demeye başlayan sesimden bile ayrı değildi. Hem bu sefer beni gayet iyi anladı.

7 Temmuz Pazar

Muhteşem güneşli bir gün, neredeyse sonbahar havası. Carrasco'ya gittik. Plajda in cin top oynuyordu, belki de insanlar temmuz ortasında güzel hava diye bir şeyin olacağına inanmadığından. Kumların üzerine oturduk. Plaj böyle boş oldu mu dalgalar müthiş heybetli oluyor, bütün manzaranın hâkimi bir tek onlar. Bu açıdan itaatkâr, uysal olduğumu maalesef kabul ediyorum. O aman vermez, gayrimeskûn denize bakıyorum; köpüklerinden, cesaretinden nasıl gurur duyuyor. Saf, neredeyse gerçekdışı denebilecek martılar leke düşürmüş üstüne sadece. Sonra derhâl sorumsuz bir hayranlık duygusuna sığınıveriyorum. Lakin onun da sonrasında, neredeyse hemen ardından hayranlık duygusu dağılıyor ve bu sefer kendimi bir deniztarağı kadar, bir çakıl taşı kadar savunmasız hissediyorum. Bu deniz bir tür sonsuzluk. Ben çocukken sürekli kabarıyordu, ama benim dedem çocukken de kabarıyordu, onun dedesinin dedesi çocukken de. Hareketli ama cansız bir varlık. Karanlık, duygusuz dalgalardan ibaret bir varlık. Tarihin şahidi ama işe yaramaz bir şahit, çünkü tarihle ilgili hiçbir şey bilmiyor. Peki ya Tanrı denizse? O da duygusuz bir şahit. Hareketli fakat cansız bir varlık. Avellaneda da denize bakıyordu, rüzgâr saçlarında, gözünü kırpmadan: "Sen Tanrı'ya inanıyor musun?" diye sordu benim, yani düşüncemin başlattığı diyaloğu devam ettirircesine. "Bilmem. Ben Tanrı olsun isterdim. Ama emin değilim. Ayrıca eğer Tanrı varsa bile inancımızı sağa sola dağılmış, eksik güdük birtakım verilere bağlamamızdan memnun olur muydu, ondan da emin değilim." "Ama çok basit ki aslında. Sen durumu karmaşıklaştırıyorsun, çünkü Tanrı'nın yüzü, elleri, kalbi olsun istiyorsun. Tanrı ortak bir payda. Bütünlük de diyebiliriz adına. Tanrı bu taş, benim ayakkabım, şu martı, senin pantolonun, şuradaki bulut, her şey." "Peki bu sana cazip geliyor mu? Seni inandırıyor mu?" "En azından bende saygı

uyandırıyor." "Bende uyandırmıyor. Tanrı'yı öyle kocaman bir kurum olarak tahayyül edemiyorum."

8 Temmuz Pazartesi

Estaban artık ayaklandı. Hastalığı ikimize de iyi geldi. İki yahut üç defa samimi sohbetler yaptık, gerçekten sağlıklı konuşmalardı. Hatta bir defasında genel mevzulardan bile konuştuk. Gayet de doğaldı, yanıtlarımızı karşılıklı rahatsızlıklarımız belirlemedi.

9 Temmuz Salı

Demek on sene sonra bana boynuz takacak diye korkuyormuşum, öyle mi?

10 Temmuz Çarşamba

Vignale. Sarandí'de karşılaştık. Dinlemekten başka çarem yoktu. Mutlu gözükmüyordu. Benim acelem olduğu için ayaküstü bir kahve içtik. Oracıkta, onun kendine has gürültücü sır verme üslubuyla rüya gibi aşkının yeni bölümünde yaşananları bana aktardı: "Ne berbat şans varmış kardeşim. Karım bizi yakaladı, anladın? Açık açık bir şey yaparken basmadı. Sadece öpüşüyorduk. Ama karının çıkardığı tantanayı tahmin edersin. Kendi evinde, kendi çatısının altında onun ekmeğini yiyormuşum falan. Ben kocasıyım ama hamamböceği gibi hissettim kendimi. Ama Elvira

durumu gayet büyük bir sakinlikle karşılayıp yüzyılın teorisini attı ortaya: Onunla ben her zaman kardeş gibiymişiz. Karımın gördüğü şey de oymuş; öylece, kardeşçe bir öpücük. Ben kendimi ensest delisi gibi hissettim, karım yaygarayı bastı. Siz benim o Francisco budalası gibi sessiz kalacağımı sanıyorsanız yanıldınız, dedi. Kaynanamla, komşularla, bakkalla konuştu. İki saat içinde bütün mahalle bu manyak kadının kocasını elinden almaya çalıştığını öğrendi. Öbür taraftan Elvira ise Francisco ile konuştu celallenip. Kendisine hakaret edildiğini, bu evde bir dakika daha kalmayacağını söyledi. Ama yine de üç saat kaldı, bu süre içinde bana çok çirkin bir şey yaptı, çok çok çirkin bir şey. Bak ama Francisco her şeye evet diyordu, herifin hiç öyle tehlikeli bir yanı yoktu. Ama bizim kadın ısrar edip durdu, bağırdı çağırdı, üç dört defa da Elvira'nın üstüne yürüdü. Sonra Elvira bu korku anlarından birinde ona ne dedi biliyor musun? Onun kalkıp, benim gibi bir gerzeğin peşinden gideceği hangi akla sığarmış. Anladın? En fenası da bir tek bu lafla öbürünü inandırdı, bizimki sakinleşti. Ama anladın sen durumu? Yemin ediyorum, Elvira'nın bu yaptığını affetmeyeceğim. Gitsin boynuzlusuyla birlikte. Hem bak ne var biliyor musun? Öyle sandığım kadar güzel de değilmiş. Ayrıca artık sadık koca olmaktan da çıktığıma göre şu sonuca vardım ki daha genç, daha taze fırsatlar ayarlayabilirim kendime. Her şeyden önemlisi de yuvamdan uzak olsunlar, çünkü evim, yuvam benim için her zaman kutsal olmuştur. Olmuşken bizim kadın da endişelenmesin bari, yazık."

13 Temmuz Cumartesi

Yanımda, uyuyor. Koparılmış bir yaprak sayfaya yazıyorum şimdi, bu gece defterime geçiririm. Saat öğleden sonranın dördü,

öğle uykusunun sonu. Bir mukayeseye başlamıştım ama başka bir mukayeseye geçtim sonra. Şu an burada, yanımda onun bedeni. Dışarıda hava soğuk ama burası iyi, hatta sıcak bile denebilir. Vücudu neredeyse açıkta, battaniye ile çarşaf bir yana doğru kaymış. Bu vücudu Isabel'in vücudundan hafızamda kalanlarla karşılaştırmak istemiştim. Tabii ki o başka bir dönemdi. Isabel zayıf değildi, göğüsleri hacimliydi, bu yüzden de biraz sarkıyorlardı. Göbeği içeri göçüktü, büyüktü, karanlıktı, kenarları kalın kalındı. En güzeli de kalçalarıydı, benim için en çekici tarafıydı. Kalçalarının fiziksel hafızamda yeri var hâlâ. Omuzları dolgunca, pembemsi bir beyaz renkteydi. Bacaklarında varisli bir geleceğin tehlikeleri seziliyordu ama hâlâ çok güzel, çok formdaydılar. Şu an yanımda duran vücudun ise öbürüyle hiçbir ortak yanı yok. Avellaneda zayıf, göğüsleri bende biraz merhamet duygusu uyandırıyor. Omuzları çillerle kaplı, göbeği çocuksu ve ufak, onun da kalçaları en güzel yanı (yoksa ben mi her zaman kalçalardan etkileniyorum?). Bacakları ince ama gayet biçimli. Yine de o vücut da beni cezbediyordu, şimdi bu vücut da cezbediyor. Isabel'in çıplaklığında ilham verici bir güç vardı. Ona bakınca hemen bütün benliğim sırf sekse kesilir, başka bir şey düşünmeye gerek kalmazdı. Avellaneda'nın çıplaklığında ise samimi, sempatik ve savunmasız bir tevazu var. Bir terk edilmişlik hissi var ki insana dokunuyor. Beni derinden çekiyor kendine ama burada seks yalnızca bir davet, bir çağrıdan ibaret. Isabel'in çıplaklığı tam bir çıplaklıktı, daha katışıksız bir çıplaklıktı belki. Avellaneda'nın vücudunda ise bir tavır var. Isabel'i arzulamam için bedenini çekici bulmam kâfiydi. Avellaneda'yı arzulamam için çıplaklığın yanında tavrını da sevmem gerekiyor, çünkü onun cazibesinin nereden baksan yarısı tavrından geliyor zaten. Isabel'i kollarıma almak, tüm fiziksel tepkilere karşı hassaslık gösteren ve belki de makul sınırlar içindeki tüm uyarıcıları harekete geçirme kabiliyeti olan bir bedeni kucaklamak anlamına gelirdi. Avellaneda'yı zayıflığının

bütün katiyetiyle kollarıma almak ise aynı zamanda gülümseyişini, bakışlarını, konuşma biçimini, bütün sevecenlik repertuarını, kendini bütünüyle teslim etmeye karşı gösterdiği çekincesini de kucaklamak demek. Tamam, buraya kadarki birinci mukayeseydi. Ama şimdi öbürü başlıyor. Üstelik bu ikincisi içimi karartıyor, moralimi bozuyor: Benim Isabel zamanı vücudum ile Avellaneda zamanı vücudum. Büyük ıstırap. Hiçbir zaman atletik olmadım, Tanrı biliyor. Ama şurada kas vardı, burada güç; şuramda düz, gergin bir deri vardı eskiden. Ve her şeyden önemlisi de bugün maalesef olan birçok şey de o zamanlar yoktu. Orantısız kelliğimden (sol taraf daha ıssız kaldı) genişleyen burnuma, boynumdaki kırışıklıklardan üzeri kızıl adacıklarla kaplanmış göğsüme, gümbür gümbür ilerleyen göbeğime, varisli ayak bileklerime ve ayaklarımdaki artık çaresi olmayan, iç karartıcı mantarlara kadar gidiyor. Avellaneda'nın karşısındayken önemsemiyorum; o zaten beni böyle tanıyor, eskiden nasıl olduğumu bilmiyor. Ama kendi kendime kaldığımda umursuyorum. Gençliğimden kalma bir hayalet olduğumu, kendi kendimin bir karikatürüne dönüştüğümü fark etmek umurumda. Ama tesellisi de var belki; kafam, kalbim ve ruhsal bir varlık olarak ben belki bugün, Isabel'le geçirdiğim gecelere nazaran biraz daha iyi durumdayım. Yalnızca biraz daha iyiyim ama çok da umutlanmamak lazım. Dengeyi bozmayalım, tarafsız ve samimi olalım da gerisi gelir. Ama burada sorulacak soru şu: "Bunun bir değeri var mı?" Tanrı, eğer varsa tabii, şimdi yukarıda istavroz çıkarıyor olsa gerek. Avellaneda ise (işte o var) şu anda burada, aşağıda, gözlerini açmakta.

15 Temmuz Pazartesi

Düşününce Aníbal'in haklı olma ihtimali var. Evlilik meselesini

gündeme getirmekten kaçınmamın esas sebebi Avellaneda'nın geleceğini korumaya çalışmak değil, kendimi gülünç duruma düşürmekten korkmam olabilir. Bu da doğru olmaz. Çünkü ortada kesin bir şey var ki o da ona olan sevgim. Bu yazıları yalnızca kendim için yazıyorum, kulağa ucuz gelsin isterse umurumda değil. Gerçek bu. Nokta. Bu yüzden de acı çekmesini istemiyorum. Ben zannetmiştim ki (aslında kesin olarak böyle olduğunu düşünüyordum o zamanlar) sırf Avellaneda hep özgür kalsın, birkaç sene geçtikten sonra kendini ihtiyarın tekine zincirlenmiş hissetmesin diye durumu sabitlemekten kaçınıyorum. Şimdi işin asıl sebebinin, gelecekte yaşanabilecek aldatmalara karşı bir koruma sağlamakken bu kaçınmayı aslında kendime karşı bir bahane olarak kullanıyor olmam olduğu ortaya çıkıyorsa bu birlikteliğin bütün yapısını, dış tertibatını değiştirmenin icap ettiği gün gibi ortada. Belki de böyle gizli kapaklı, her daim geçici bir durumda kendisinin iki katı yaşında bir adama bağlansa çekeceğinden daha fazla acı çekiyordur. Neticede gülünç duruma düşmekten korku duyarken esasında onun hakkında hatalı bir hüküm vermiş oluyorum ve bu da benim payıma büyük bir ahmaklık sayılır. İyi biri olduğunu, hamurunun iyi olduğunu biliyorum. Günün birinde birine âşık olursa beni alaya alınan kişilerin utanmalarının esas sebebi olan her şeyden bihaber olmak gibi küçük düşürücü bir duruma sokmayacağını biliyorum. Belki bana söyler bile ya da ben yaşadığı değişimi bir şekilde fark ederim ve duruma anlayışla yaklaşabilecek olgunluğu, dinginliği gösterebilirim. Ama belki de en doğrusu onunla konuşmak, kendi kararını kendisi vermesi için gereken gücü ona tanımak ve kendinden emin hissetmesine yardımcı olmaya çalışmak olur.

17 Temmuz Çarşamba

Blanca bugün keyifsizdi. Jaime, Blanca ve ben akşam yemeğimizi sessizlik içinde yedik beraber. Esteban hastalıktan kalktığından beri ilk defa gece dışarı çıkmıştı. Yemek sırasında hiçbir şey söylemedim, çünkü Jaime'nin nasıl tepki vereceğini çok iyi biliyorum. Sonrasında neredeyse selam bile vermeden çıkıp gittiğinde (kapıyı çarpmadan önceki oflayıp puflamasını "iyi akşamlar" olarak almak mümkün değil) ben yemek odasında gazete okumaya koyuldum. Blanca masayı toplarken bariz bir şekilde oyalanıyordu. Masa örtüsünü toplayacağı vakit gazeteyi yukarı kaldırırken yüzüne baktım. Gözleri yarı ağlamaklıydı. "Neler oluyor Jaime'yle aranızda?" diye sordum. "Hem Jaime'yle hem Diego'yla; ikisiyle de kavgalıyım." Biraz fazla gizemli bir açıklamaydı. Jaime ile Diego'nun ona karşı birlik olacağını hayal edemiyordum. "Diego diyor ki Jaime ibneymiş. O yüzden Diego ile kavga ettim." Bu kelime bende çifte darbe etkisi yarattı, çünkü hem benim oğluma karşı söylenmişti hem de söyleyen kişi umut bağladığım, güvendiğim Diego'ydu. "Peki senin pek kıymetli Diego'nun ne hakla böyle bir hakarette bulunduğunu öğrenebilir miyim?" Blanca'nın yüzüne acı bir gülümseme yayıldı hafiften. "En kötüsü de o ya. Hakaret değil. Gerçek. Jaime ile de o yüzden kavga ettim ya zaten." Blanca'nın bütün bunları söylerken öfkelendiği çok barizdi, özellikle de bu sırrı açtığı kişi ben olduğum için. Sonra şu soruyu sordum ama ben de söylediğimi pek inandırıcı bulmamıştım: "Peki ya sen Diego'nun iftiralarına kendi kardeşinin söylediklerinden daha mı çok itibar ediyorsun?" Blanca bakışlarını yere indirdi. Ekmek sepeti elindeydi. İnsanda acıma duygusu uyandıran, dokunaklı, pek gayriresmî bir görüntüydü. "Mesele de o ya zaten," dedi, "Jaime'nin kendisi söylüyor." Ömrümde o âna kadar gözlerimin bu kadar açılabileceğini aklıma bile getiremezdim. Şakaklarım ağrımaya başlamıştı. "Demek o arkadaşları..." diye

kekeledim. "Evet," dedi. Balyoz gibi indi. Ne var ki ben de aslında ta derinlerde bundan şüphe duyuyordum zaten. Bu yüzden, sırf bu yüzden bu kelime bana o kadar da şaşırtıcı gelmemişti. "Senden tek bir isteğim var," diye ekledi, "ona bir şey söyleme. Kaybolmuş vaziyette. Hiç vicdan azabı da duymuyor, anlıyor musun? Diyor ki kadınlar onu çekmiyormuş, kendisinin bile bile seçtiği bir şey değilmiş, herkes Tanrı'nın ona bahşettiği doğal özelliklerle doğarmış, ona da kadınları çekici bulmak gibi bir özellik verilmemiş. Kendini gayet ateşli bir şekilde savunuyor. Yemin ederim, hiç suçluluk duymuyor." Bunun üzerine kendim de hiç mi hiç inanmayarak dedim ki: "Kafasını bir güzel kırayım da o zaman görürüz bakalım suçluluk duyuyor muymuş, duymuyor muymuş." Blanca bu gece ilk defa olarak bir kahkaha attı: "Kandırma beni. Hiç de öyle bir şey yapmayacağını biliyorum." Tam bunun üzerine beni bir umutsuzluk aldı; korkunç, çaresiz bir umutsuzluk hem de. Jaime'ydi bu bahsettiğimiz, benim oğlum. Alnını ve ağzını Isabel'den almış olan oğlum.

Benim suçluluk duygum nereye kadar varıyor, onunki nerede başlıyordu? Doğrusu ben onları anlamam gerektiği şekilde anlayamadım, annelerinin yerini olduğu gibi alamadım. Ah, bende hiç annelik hamuru yok ki. Babalığımdan bile o kadar emin değilim. Ama bunun, şimdi onun bu hâle gelmesiyle ne ilgisi var? Belki de bu arkadaşlıklarına daha başlangıcında engel olabilirdim. Belki de engel olsam benim haberim olmadan onlarla görüşmeye devam edecekti. "Onunla konuşmam lazım," dedim. Blanca kendini fırtınaya teslim etmiş gözüküyordu. "Senin de Diego'yla barışman lazım," diye ekledim.

18 Temmuz Perşembe

Avellaneda'ya söyleyecek iki şeyim vardı, ama dairede yalnızca bir saat kaldık, ben de sadece Jaime'den bahsedebildim. Benim büsbütün masum olduğumu söylemedi, teşekkür ettim. İçimden tabii. Fakat ben bir insan bozulduktan sonra artık onu eğitimle düzeltmenin bir yolu olmadığı, ne kadar ilgi gösterilse de iflah edilemeyeceği kanaatindeyim. Elbette ki ben onunla daha fazla ilgilenebilirdim. Bu o kadar doğru, o kadar doğru ki kendimi suçsuz hissetmem mümkün değil. Hem ben ne istiyorum ki, yani elimde olsa neyi tercih ederdim? Onun ibne olmamasını mı yoksa kendimi suçlu hissetmemeyi mi? Ne kadar benciliz, Tanrım, ne kadar bencilim ben. Vicdanımın rahat olması bile bir tür bencillik, rahatlığa yönelmek, ruh konforu. Jaime'yi görmedim bugün.

19 Temmuz Cuma

Bugün de görmedim. Ama Blanca'nın ona kendisiyle konuşmak istediğimi söylediğini biliyorum. Esteban epey şiddete eğilimlidir. Onun haberi olmasa daha iyi. Yoksa biliyor mudur?

20 Temmuz Cumartesi

Blanca bana bir zarf getirdi. Mektupta şöyle diyor: "Baba, benimle konuşmak istediğini biliyorum ve konudan da zaten haberim var. Beni ahlaken yargılayacaksın ve iki sebepten ötürü senin yargılamanı kabul edemem. Birincisi, benim pişmanlık duyacağım bir şey yok. İkincisi, sen de gizli bir hayat sürüyorsun. Seni

avucunun içine alınış olan o küçük kızla gördüm. Annemin anısına gereken saygıyı göstermenin en harika yolunun bu olmadığı konusunda benimle hemfikir olacağını düşünüyorum. Ama tek taraflı püritanizmin senin olsun. Senin yaptıkların benim hoşuma gitmediğine, benim yaptıklarım da senin hoşuna gitmediğine göre en iyisi ortadan kaybolmak. Bu sebeple ortadan kayboluyorum. Meydan sana kalıyor. Artık reşidim, merak etme. Ayrıca benim ayrılışım seni küçük kardeşlerime daha da yakınlaştıracaktır diye tahmin ediyorum. Blanca her şeyi biliyor (daha fazla bilgi için kendisine başvurulabilirsin); Esteban'a dün öğleden sonra ofisine gidip kendim haber verdim. İçin rahat olsun diye söylüyorum, tam bir maço gibi tepki verip bir gözümü morarttı. Sağlam kalan gözümle geleceğime bakabiliyorum (o kadar da kötü değil, göreceksin) ve sempatik, tertemiz, düzgün aileme son bir bakış atıyorum. Selamlar, Jaime." Kâğıdı Blanca'ya uzattım. Bütün dikkatini vererek okudu ve dedi ki: "Eşyalarını götürmüş bile. Bu sabah." Şu sözleri eklerken yüzü kireç gibi olmuştu artık: "Peki şu kadınla ilgili söyledikleri doğru mu?" "Hem doğru hem değil," dedim. "Bir kadınla ilişkim olduğu doğru. Neredeyse genç kız sayılır. Onunla yaşıyorum. Öte yandan bunun annene saygısızlık anlamına geldiği doğru değil. Birisini sevmeye hakkım olduğunu düşünüyorum. Eh, bu kızı da seviyorum. Kendisiyle evlenmedim, çünkü bunun en doğru karar olduğundan emin değilim." Bu son cümle belki biraz fazla kaçmıştı. Bilemiyorum. Blanca dudaklarını büzmüştü. Galiba aileye sadakat ile insani bir tepki arasında gidip geliyordu. "İyi biri mi bari?" diye sordu heyecanla. "Evet, iyi biri," dedim. Rahatlayıp bir iç geçirdi; bana hâlâ itimadı var. Ben de rahatlayıp iç geçirdim, bu itimadı uyandırabilmiştim. Bunun üzerine içimde aniden beliriveren bir güdüye teslim oldum. "Tanışmanı rica etsem çok şey mi istemiş olurum?" "Ben de zaten senden onu isteyecektim," dedi. Hiçbir şey söylemedim, ama boğazıma kadar yükselen bir şükran duygusuyla doldum.

21 Temmuz Pazar

"Belki başlangıçta, aramızdaki şey yeni başladığında böyle bir şeyi tercih ederdim. Ama şu anda sanırım istemiyorum." Önce bu kısmı yazıyorum, çünkü unutacağım diye korkuyorum. Cevabı bu oldu. Çünkü bu sefer büyük bir samimiyetle konuştum; evlilik konusu en ince ayrıntısına kadar konuşuldu. "Biz buraya, bu daireye gelmeden önce o kelimeyi telaffuz etmenin sana zor geldiğini fark etmiştim. Bir gün söyledin de. Bizim evin avlusunda. Söylediğin için de sana sonsuz müteşekkirim. Sana, senin şefkatine inanmaya karar vermemde çok yardımcı olmuştu. Ama kabul edemezdim, çünkü etseydim şimdi yaşadığımız şeyin, yani o zamanın geleceğinin temeli yanlış olacaktı. Kabul etseydim senin sırtının yere geldiğini, henüz almak için yeterince olgunlaşmadığın bir karar almaya mecbur kaldığını da kabul etmek zorunda kalacaktım. Onun yerine benim sırtım yere gelmiş oldu ama mantıklı olan da bu zaten, çünkü senin kararlarından ziyade kendi kararlarımdan emin olabilirim ancak. Ben sırtım yere gelmiş olmasına rağmen sana gönül koymayacağımı biliyordum; öte taraftan senin bana birazcık da olsa gönül koyup koymayacağını bilemezdim. Artık hepsi geçti ama. Çoktan düştüm. Bekâretini savunmaya çalışırken durmadan daha da daha da fazla teminat talep ederek kaybının etrafından yol açmaya çalışan kadınlarda eskiye dönük bir tavır var. Daha ileride artık düştükten sonra fark ediyor ki hepsi bir mitmiş, koca avlamak için uydurulan eski bir efsaneymiş. Şimdi evliliğin bizim için en doğru çözüm olduğundan emin olmadığımı bu yüzden söylüyorum. Önemli olan ikimizi birbirimize bağlayan bir şeyin olması; böyle bir şey var sonuçta, öyle değil mi? O hâlde bizi birbirimize bağlayan şeyin, aceleci ve göbekli bir memurun ezberden söylediği bir konuşmadan ibaret basit bir resmî işlem yerine gerçekten var olan bu şey olması daha güçlü, daha kuvvetli, daha güzel gelmiyor mu sana

da? Üstelik bir de çocukların var senin. Senin hayatın uğruna karının hatırasıyla savaşıyormuşum gibi gözükmek istemiyorum. Ayrıca çocuklarının da annelerinin yerine geçtiğimi düşünüp, kıskançlık etmelerini istemem. Son olarak akıp giden zaman karşısında yaşlanacaksın da benim gözüm dışarı kaçacak diye korkuyorsun bir de. Bu kadar çocuk olma. Ne kadar zaman geçse de benim sende hoşuma giden şeyi alamaz." Kendi gerçeklerinin yanında benim arzularımı da böyle sakince anlatıvermişti işte. Ne güzel, ne hoştu bunları duymak.

22 Temmuz Pazartesi

Görüşmeyi büyük bir titizlikle ayarladım ama Avellaneda'nın hiçbir şeyden haberi yoktu. Pastanedeydik. Pek nadiren birlikte dışarı çıkıyoruz. Ofisten biri bizi görecek diye hep geriliyor. Ben de ona diyorum ki er ya da geç başımıza gelecek bu. Hayatımızın sonuna kadar eve tıkılıp yaşayamayız. Fincanın üstünden ona baktığımı gördü. "Kimi gördün? Oradan biri mi?" Orası ofis oluyor. "Hayır, oradan değil. Ama seninle tanışmak isteyen biri." O kadar gerildi ki bir an onu böyle bir sınava tabi tuttuğuma pişman oldum. Bakışlarımı takip etti ve ben daha bir şey söylemeden onu tanıdı. Neticede Blanca'nın da bana benzer yanları vardır herhalde. Bir işaretle yanımıza çağırdı. Çok hoş, neşeli, sempatikti. Yaptığım babalıktan epey gurur duydum o anda. "Blanca, kızım." Avellaneda elini uzattı. Titriyordu. Blanca gayet güzel toparladı. "Rica ederim, rahat edin. Sizinle tanışmayı ben istedim." Fakat Avellaneda bir türlü kendisini toplayamıyordu. Müthiş huzursuz bir vaziyette kekelemeye başladı: "Aman Tanrım. Başkalarına benim hakkımda konuştuğu fikrine alışamıyorum bir türlü. Sizin beni tanımak istediğinize inanamıyorum. Bağışlayın, kim

bilir nasıl gözükü..." Blanca onu sakinleştirmek için elinden geleni yapıyordu, keza ben de. Her şeye rağmen iki kadının arasında bir anlayış oluştuğunu sezmiştim. Neredeyse aynı yaştalar. Avellaneda yavaş yavaş kendini toparladı. Sonra hepsi bitiverdi birkaç damla gözyaşı eşliğinde, o kadar. On dakika sonra artık iki medeni ve normal insan gibi konuşmaya başlamışlardı bile. Konuşsunlar diye bıraktım. O ikisini, hayatımda en sevdiğim iki kadını yanımda görmek bir zevkti benim için. Ondan ayrıldıktan sonra (Avellaneda kızıma eşlik etmem konusunda çok ısrar etti) otobüse binmeden evvel çiseleyen yağmurun altında birkaç sokak yürüdük. Eve vardığımızda Blanca her zaman her yerde harcamadığı, bu nedenle de hep hatırlanan o büyük sarılmalarından birini bahşetti bana. Yanağını yanağıma dayamış hâldeyken dedi ki: "Gerçekten sevdim. Bu kadar iyisini seçebileceğini hiç bilmezdim." Birazcık bir şeyler yiyip yatağa girdim. Bir yıl durmadan ağır iş yapmışım gibi bir yorgunluk var üzerimde. Ama önemli değil.

23 Temmuz Salı

Avellaneda'yı dün Blanca ile beni yalnız bıraktığından beri görmüyordum. Bugün sabah erken saatlerde ofiste bana bir şey sormak için elinde iki klasörle yanıma geldi. İşyerinde hep dikkatli davranmıştık (bugüne kadar kimse fark etmedi). Ama bugün ona iyice bir baktım. Ona ettiğim o oyundan sonra nasıl olduğunu görmek istiyordum. Ciddiydi, o kadar ciddiydi ki neredeyse yüzünde hiç boya yok gibiydi. Sorusunu cevaplayıp açıkladım. Etrafımızda insan dolu olduğu için birbirimize hiçbir şey diyemedik. Ama o yanımdan ayrılırken masama iki çek defteriyle bir de ufak bir kâğıt bırakmayı ihmal etmedi; üzerinde bir çift kelime yazılıydı sadece: "Teşekkür ederim."

26 Temmuz Cuma

Sabahın sekizi. Tupí'de kahvaltı yapıyorum. En büyük zevklerimden biri bu. Meydana bakan pencerelerden herhangi birine oturmak. Yağmur yağıyor. Daha bile güzel böylesi. Palacio Salvo[5] denen bu folklorik devasa canavarı sevmeyi de öğrendim artık. Turistik kartpostalların hepsinin üzerinde olmasının bir hikmeti var herhalde. Milli karakterimizin bir temsili adeta; kaba, donuk, aşırı kalabalık, sempatik. O kadar çirkin ama o kadar çirkin ki insanın keyfini yerine getiriyor. Tupí'nin bu erken saatlerdeki hâlini seviyorum. Daha ibneler doldurmamış ortalığı (Jaime'yi unutmuştum, ne kâbus). Bir köşeye çekilmiş, kaşları çatılı hâlde *El Día* yahut *El Debate* okumakta olan bir iki ihtiyar var yalnızca. Çoğunluk sabah erken kalkma alışkanlıklarını terk edememiş emekliler. Ben de emekli olduğum zaman Tupí'ye gelmeye devam edecek miyim acaba? Müdür çocukları gibi saat on bire kadar yatakta kalmanın zevkine varamayacak mıyım? Toplumsal sınıflar arasındaki gerçek farkın aslında herkesin yataktan kalkış saatine bakılarak hesap edilmesi lazım. Sadece ve sadece yeter miktarda saflık ve güler yüz gösteren, yarım hafızalı garson Biancamano yanıma yaklaşıyor. Beşinci defa küçük boy sütlü kahve ile kruvasan sipariş ediyorum, hâlâ bana *traviata*[6] ile büyük boy sade kahve getiriyor. Bu hatayı o kadar iyi niyetle yapıyor ki pes ediyorum. Ben fincana küp şekerleri koyarken o da bana havadan ve işinden bahsediyor. "Şu yağmur insanların hoşuna gitmiyor ama ben de diyorum ki: Ama sonuçta kış mevsimindeyiz yani, öyle değil mi?" Haklı olduğunu söylüyorum, çünkü kış mevsi-

5. Palacio Salvo: 1928'de tamamlanan, bir süre Latin Amerika'nın en uzun yapısı olarak kalmış, Montevideo şehir merkezindeki eski Bağımsızlık Meydanı'na bakan, meşhur bina. (ç.n.)

6. Traviata: İki kraker arasına konmuş jambon ve peynir ile hazırlanan, artık tedavülden kalkmış bir tür sandviç. (ç.n.)

minde olduğumuz gayet açık. Ardından salonun sonundaki masadan bir beyefendi çağırıyor, epey de sinirleri oynamış, çünkü Biancamano sipariş etmediği bir şey götürmüş, bırakmış ona. Pes etmeyenlerden o. Yahut da her hafta dolar işlerini halletmeye gelen Arjantinlilerden biri sadece; daha evin kurallarını öğrenememiş. Ziyafetimin ikinci yarısında gazeteler sahneye giriyor. Bazı günler hepsini birden alıyorum. Hepsinde değişmeyen özellikleri fark etmek hoşuma gidiyor. *El Debate*'nin editör yazılarındaki taklalar atan söz dizim üslubu, *El País*'in medeni ikiyüzlülüğü, *El Día*'nın ruhban sınıfına azıcık karşı gözükürmüş gibi gözüken, hilkat garibesi kılıklı bültenleri, tek başına bir davar sürüsüne denk gelen *La Mañana*'nın gürbüz kalabalıkları. Hepsi hem ne kadar farklı hem ne kadar aynılar. Kendi aralarında bir oyun oynuyor, birbirlerini kandırıyor, işaretleşiyor, eş değiştiriyorlar. Ama hepsi aynı desteden oynuyor, hepsi aynı yalandan besleniyor. Bizler ise okuyoruz ve bu okumalarımıza göre inanıyor, oy veriyor, tartışıyor, hafızamızı kaybediyor ve bugün dün söylediklerinin tam tersini dediklerini, dün yerden yere çaldıkları kişiyi bugün hararetle savunduklarını, en kötüsü de o aynı kişinin bu savunmayı gururla ve gayet kendinden memnun bir şekilde kabul ettiğini birer ahmak gibi şıp diye unutuveriyoruz. İşte bu yüzden ben Palacio Salvo'nun bu korkunç dürüstlüğünü yeğliyorum, çünkü o her zaman çirkin oldu, bizi hiçbir zaman aldatmadı; çünkü buraya, kentin en kalabalık yerine gelip yerleşti ve tam otuz senedir vatandaş olsun yabancı olsun hepimizi başımızı kaldırıp, onun o çirkinliğine saygı göstermeye mecbur bırakıyor. Gazetelere bakmak için ise insanın başını yere indirmesi gerekiyor.

27 Temmuz Cumartesi

Blanca'yla tanıştığı için o kadar heyecanlı ki. "Böyle tatlı bir kızın olacağı hiç aklıma gelmezdi." Aşağı yukarı yarım saatte bir söylüyor. Bu cümle ile Blanca'nın söylediği ("Bu kadar iyisini seçebileceğini hiç bilmezdim.") benim hakkımda, yani yetiştirme ve seçim kabiliyetime göstermiş oldukları itimat konusunda çok iyi bir intiba bırakmıyor. Ama hâlimden memnunum yine de. Avellaneda da öyle. Geçen salı günkü "Teşekkür ederim," yazısı sonradan uzun uzun açıklandı. Kızımla karşılaştığında ilk an kendini kötü hissettiğini itiraf ediyor. Sanmış ki Blanca gelip olay çıkaracak, aklına gelen serzenişlerin hepsini sayacak ki zaten o da hemen hemen bunları hak ettiğini düşünüyormuş. Yaşanacak çatışmanın öyle şiddetli, öyle vahim, öyle yıkıcı olacağını sanmış ki aramızdaki şeyin bunu kaldıramayacağını, biteceğini düşünmüş. Ancak o zaman bu aramızdaki şeyin onun hayatında gerçekten önemli olduğunun, şimdilik üzerinde sadece bir geçici etiketi olan bu durumun bitmesine dayanamayacağının ayırdına bütünüyle varmış. "İnanmayacaksın ama bütün bunlar kızının masalar arasından bize doğru ilerleyişi sırasında geçti aklımdan." O yüzden de Blanca'nın dostane tavrı onun için beklenmedik bir armağan oluvermiş. "Onun arkadaşı olabilecek miyim dersin?" diye ümitle soruyor şimdi ve belki yirmi sene evvel ana babasına maguşları[7] sorduğu zamanki kadar tatlı mı tatlı bir yüz ifadesi takınıyor.

7. Maguşlar ya da Üç Kral: Hıristiyan geleneğinde bebek İsa'ya "Yahudilerin Kralı" olarak hürmetlerini sunmak için doğudan geldiğine ve hediye olarak altın, günnük ve mür getirdiğine inanılan soylu hacılar. Hâlâ İspanyol Katolik geleneğinde küçük çocuklara hediye getirdikleri söylenmeye devam etmektedir. (ç.n.)

30 Temmuz Salı

Jaime'den haber yok. Blanca ofisten de sordurdu. On gündür gitmiyormuş. Esteban'a bu bahsi açmayacağımıza dair Blanca ile aramızda konuşulmamış bir anlaşmaya vardık. Onun için de bir darbe oldu. Avellaneda'nın varlığından haberi olsa nasıl tepki vereceğini sordu bana. Blanca'dan ona hiçbir şey söylememesini rica ettim. En azından şimdilik. Belki ben çocuklarımı birer yargıç konumuna koyarak (ya da onların oraya çıkmasına müsaade ederek) çıtayı çok yükselttim. Ben onlara karşı görevimi yerine getirdim. Ne yapmaları gerektiğini söyledim, ilgimi ve sevgimi gösterdim. Tamam, belki bu üçüncüsünde cimri davranmış olabilirim. Ama ben de sürekli yüreği elinde dolaşan tiplerden olamıyorum ki. Şefkat göstermekte zorlanıyorum ben, aşk hayatım da dahil buna. Her zaman elimde olandan daha azını veriyorum. Benim sevme şeklim de bu, biraz çekingen. En büyük, en yüksek şeyleri hep büyük durumlar için saklarım ben. Belki bir sebebi vardır küçük küçük farklarla, kademe kademe ilerlemek konusunda deli gibi ısrarcı oluşumun. Yani sevgimi her an, en yüksek seviyede ifade edecek olsam yüreğimin sonuna kadar gitmemi gerektiren (her bireyin hayatında dört beş defa gerçekleşen) o özel anlara ne kalır ki o zaman? Ayrıca bu bayat klişeler hafiften zoruma gider benim her zaman. Zaten klişeler de tam bu anlama gelir benim için: Her zaman yüreği elinde gezmek. Her gün ağlayan birisinin başına tüm savunma mekanizmalarını devreye sokması gereken çok çok büyük bir acı geldiğinde ne yapacak? Kendini öldürebilir tabii ama o da sonuçta zayıf bir çözüm olmaktan öteye gidemiyor. Yani demek istediğim, insanı sürekli olarak (bir tür günlük banyo şeklinde) ufak ıstıraplara boğacak biçimde, her şeyden kolayca etkilenerek daimi bir kriz içinde yaşamak mümkün değil. Psikolojik ekonomi hususundaki her zamanki bilgeliklerini konuşturan bilge hanımlar da mesela hiçbir

zaman sinemada hüzünlü film izlemediklerini söylerler, çünkü "hayat zaten yeterince acıdır" Haksız da sayılmazlar; hayat, sırf yolumuza bir şey çıktı da bizi mutluluğa giden yolculuğumuzda rahat bırakmıyor diye üstüne bir de bizim sulugözlülük, mızmızlık edemeyeceğimiz, histeri yaratamayacağımız kadar acı zaten ki mutluluk bazen önümüze çıkan aksiliğin tam yanında duruyordur. Bir defasında hatırlıyorum da çocuklar daha okula gidiyordu, Jaime'ye bir ödev vermişlerdi. Klasik, annelik konusundaki o bitmek bilmeyen kompozisyonlardan biriydi. Jaime o zamanlar dokuz yaşındaydı ve eve derin bir üzüntü içinde dönmüştü. Ona bunun daha pek çok defa yaşanacağını, annesini kaybettiğini ve buna alışması gerektiğini, her gün her gün ağlanacak bir şey olmadığını, sevgisini kanıtlamasının en iyi yolunun tam da bu eksikliğin onu başkalarının önünde aşağı bir konuma koymadığını göstermekten geçtiğini anlatmaya çalıştım. Belki kullandığım dil yaşına uygun değildi. Ama şu da bir gerçek ki bunu söyleyince ağlamayı bıraktı ve bana insanın kanını donduran bir düşmanlıkla bakıp gayet bilinçli bir kararlılıkla şu sözleri söyledi: "Sen benim annem olacaksın. Yoksa seni öldürürüm." Ne demek istemişti acaba? Abes bir talepte bulunduğunu fark edemeyecek kadar küçük değildi, ama belki de daha sonraki tüm öfkesinin, isyankârlığının ve geriliminin odak noktası hâline getireceği gündelik acılarının başlangıcı olan bu ilk sancıyı gizleyebilecek kadar büyük de değildi. Öğretmenlerinin, arkadaşlarının ve toplumun annesini soruyor olması hayatında ilk defa annesinin yokluğunu bütün kuvvetiyle hissettiriyordu ona. Hangi dâhiyane hayal gücü sayesinde bu yokluğun mesuliyetini bana yüklediğini bilemiyorum. Belki de annesine daha iyi bakmış olsaydım böyle birdenbire ortadan kaybolup, hayatından çıkmayacağını düşünüyordu. Suçlu ben olduğuma göre onun yerini de ben almalıydım. "Yoksa seni öldürürüm." Öldürmedi tabii ama kendi kendini öldürdü sonunda, yok etti kendini. Ailenin başındaki erkeğin ba-

şarısızlığa uğradığını görünce kendi içindeki erkeği reddetmeye karar verdi. Of! Bu kadar basit, bu kadar sıradan, bu kadar olmaz bir işi oldurmak için ne karmaşık bir açıklama bu. Benim oğlum bir ibne. Bir ibne. Kız kardeşi karşısında soyunan uyuz Santini gibi. Hırsız olmasını, keş olmasını, aptal olmasını yeğlerdim. Ona acımak isterdim ama acıyamıyorum. Bunun birtakım mantıklı açıklamalarının bulunduğunu, hatta bazılarının makul bile sayıldığını biliyorum. Bu açıklamaların pek çoğunun kabahati bana yükleyeceğini de biliyorum. Ama neden Esteban ile Blanca normal büyüdüler, yoldan çıkmadılar da öbürü çıktı? Tam da öbürü, içlerinde en çok sevdiğim. Hiç acımayacağım ona, hiç. Ne şimdi ne de başka bir zaman.

1 Ağustos Perşembe

Müdür beni yanına çağırdı. Hiçbir zaman hazzetmedim şu adamdan. Müthiş bir sıradanlık ve korkaklık örneği herif. Birkaç defa ruhunun, soyut varlığının nasıl bir şey olduğunu kafamda canlandırmaya çalıştım da mide bulandırıcı bir görüntü oluşturabildim ancak. Normalde haysiyetin olduğu yerde bunda sadece yarım bir parça kalmış, kesip almışlar haysiyetini. Mamafih şu anda kullanmakta olduğu ortopedik haysiyeti de gülümseyebilmesi için kâfi. Ofise girdiğimde de gülümsemekteydi nitekim. "Güzel bir haberim var." Ellerini ovuşturmaya başlayınca beni boğazlayıverecek sandım. "Size müdür yardımcılığı teklif ediyorlar." Yönetimin bu kararına kendisinin katılmadığı görülüyordu. "İzin verin, tebrik edeyim." Biraz önce reçel kavanozu açmış gibi yapış yapıştı eli. "Bir şartla tabii." Bit yeniğine geldi sıra şimdi. Gerçekten de bit gibi tipi. Bilhassa çalışma masasından kalkıp, karşıma geçmek için yan yan yürüdüğü sırada büsbütün böceğe

benziyor. "Şart şu ki iki sene daha emekliye ayrılmayacaksınız." Aylaklığıma ne olacak peki? Müdür yardımcılığı iyi bir pozisyon, özellikle de emekli olmak için harika. Yapılacak pek az şey var. Birkaç önemli müşteriyle görüşülecek; personelin yaptığı işler teftiş edilecek, müdür yokken onun yerine bakılacak; yönetime, onların berbat esprilerine, eşlerine ve eşlerinin ansiklopedik seviyedeki cehalet gösterilerine katlanılacak. "Düşünmek için ne kadar vaktim var?" diye sordum. Olumsuz yanıtımın bir ön açıklaması sayılırdı. Bizim bitin gözleri parladı ve dedi ki: "Bir hafta. Önümüzdeki perşembe günü yanıtınızı Yönetim'e götürmem gerekiyor." Yerime döndüğümde herkesin durumdan haberi vardı artık. Çok gizli bir haber söz konusu olduğu zaman hep böyle oluyor zaten. Kucaklaşıldı, tebrikler edildi, yorumlar geldi. Hatta memur Avellaneda bile yanıma gelip elini uzattı. Onca elin arasında gerçek bir canlılık hissi veren tek el onunkiydi.

3 Ağustos Cumartesi

Onunla uzun uzun konuştum durumu. İyi düşünmem gerektiğini, müdür yardımcılığının çok iyi, rahat, saygın ve yüksek maaşlı bir pozisyon olduğunu söylüyor. Tamam, benim de bildiğim şeyler zaten. Ama bir yandan dinlenmeye hakkım olduğunu ve bu hakkımı yüz peso daha yüksek maaş alacağım diye satmayacağımı da biliyorum. Belki yapılan teklif çok daha yüksek olsaydı da satmazdım. Benim için her zaman önemli olan şey, kazandığım paranın hayatımı idame ettirmeme yetecek miktarda olması oldu. Kazandığım da bana yetiyor. Maaşım iyi. Daha fazlasına ihtiyaç duymuyorum. Şimdi yeni apartman dairesinin masrafları eklendiği hâlde yine duymuyorum. Kaldı ki emekli olduğumda birazcık daha yüksek bir gelirim olacağını da düşünüyorum

aslında (neredeyse yüz peso daha fazla), çünkü son beş senenin ikramiye ortalaması epeyce yükseldiği gibi kesintiler de olmayacak artık. Elbette param düşecek, bu karşılaşmayı yaşamak zorunda kalacağım; enflasyonun en garanti yolu bu. Tehlike ortada fakat birtakım muhasebe işlerini her zaman üç aşağı beş yukarı gizli tutma imkânım da baki. Tabii Avellaneda aslında bütün bu temkinlilikten çok daha çekici, bu kadar paragöz olmayan başka sebepler de öne sürüyor: "Sen orada olmayınca ofis hiç çekilmez hâle gelecek." Daha iyi ya. Bununla da ikna edemiyor ama, çünkü kafamda başka bir proje var aslında; ben emekli olunca o artık çalışmayı bırakır diye düşünüyorum. Benim maaşım ikimize de yeter. Kaldı ki biz makul insanlarız. Eğlencelerimizin ekseriyeti birtakım aşikâr sebeplerden ötürü ev içiyle sınırlı. Arada bir sinemaya, bazen bir restorana, bir pastaneye gidiyoruz, o kadar. Bazı pazar günleri hava soğuk olsa da biraz güneş varsa rahat rahat nefes alabilmek için sahilde yürüyüşe çıkıyoruz. Bazen bir kitap, bir plak alıyoruz, lakin bizi en çok eğlendiren şey konuşmak, bizden konuşmak, "Aramızdaki" şeyden önceki hayatlarımızda yer alan o diğer bölgeden bahsetmek. Bu samimiyet, bu dürüstlük taliminden aldığımız zevkin yerine geçebilecek daha keyifli bir eğlence, daha güzel bir gösteri yok bizim için. Yavaş yavaş büyük bir idmana girmiş oluyoruz. Çünkü insanın samimiyete de alışması gerekiyor. Aníbal'in yurt dışında geçirdiği bunca yıldan sonra çocuklarımla olan ilişkimdeki onca iletişim probleminden, özel yaşamımı ofisin kem gözlerinden şiddetle sakındıktan, kadınlarla hiç tekrar etmeyen, hep bir defaya mahsus hijyenik yakınlaşmalarımdan sonra samimiyetten koptuğum gayet ortada. Kendimle bile nadiren samimi bir ilişki kurduğum kuvvetle muhtemel. Böyle söylüyorum, çünkü bir defasında Avellaneda'yla yaptığım bu açık konuşmalarda fark ettim ki bana kendi düşüncelerimden bile daha samimi gelen sözcükler telaffuz ediyorum. Böyle bir şey olması mümkün mü?

4 Ağustos Pazar

Bu sabah küçük gardırobun bir çekmecesini açtım, içinden beklenmedik fotoğraflar, kupürler, mektuplar, makbuzlar, notlar çıktı. Bu sırada müphem renkte bir kâğıt parçası buldum (muhtemelen başta kendi rengi yeşilmiş ama şimdi bir zamanlar nemlenen ve artık ebediyen kuru kalacak olan yerlerde akmış mürekkebin meydana getirdiği koyu koyu lekeler vardı). O âna kadar varlığından katiyen haberim yoktu ama Isabel'in mektubunu görür görmez tanıdım. Isabel ile birbirimize çok az mektup yazmıştık. Aslında yazmamızı gerektirecek bir durum da yoktu çünkü hiç uzun süreli ayrılıklarımız olmamıştı. Mektubun üzerine "Tacuarembo, 17 Ekim 1935" diye tarih atılmıştı. O ince yazılmış harfleri, uzun ve vurgulanmış kuyrukları görünce kendimi bir tuhaf hissettim, çünkü bu yazıda bir insanı olduğu kadar bir dönemi de hatırlamak mümkündü. Dolmakalemle değil de şu yazı yazmaya başlar başlamaz mızmızlanıp etrafa neredeyse gözle görülmeyen mor renkli minik mürekkep lekeleri saçmaya başlayan divit kalemlerden biriyle yazıldığı belliydi. Mektubu bu deftere geçirmem lazım. Bunu yapmak zorundayım çünkü Isabel benim benliğimin, silinmez tarihimin bir parçası artık. Bu mektup bana çok özel bir durumda yazılmıştı. Üstelik şimdi bir daha okuyunca biraz dengem şaştı, bazı şeylerden şüphe duymaya başladım, hatta beni duygulandırdı bile diyebilirim. Şöyle diyor mektupta:

Canım benim, üç hafta oldu geleli. Tercümesini sen yap artık, üç haftadır yalnız uyuyorum yani. Korkunç değil mi? Biliyorsun ki bazen geceleri uyanıveriyorum ve sana dokunmak, seni yanımda hissetmek için mutlak bir ihtiyaç duyuyorum. Sende bana huzur veren ne var bilmiyorum ama uykumun arasında senin yanımda olduğunu hissetmek kendimi senin koruman altındaymışım gibi hissettiriyor. Şimdi ise dehşet dolu kâbuslar görüyorum, ama

bu kâbuslarımda canavarlar yok. Tek gördüğüm yatakta tek başıma, sensiz olduğum. Sonra uyanıp da kâbusu kovduğum vakit bakıyorum ki sahiden de yatakta bir başımayım, sensizim. Aradaki tek fark, rüyadayken ağlayamazken uyandığımda ağlayışım. Neden böyle oluyor bana? Montevideo'da olduğunu, kendine iyi baktığını, beni düşündüğünü biliyorum. Düşünüyor musun sahiden? Esteban da minik kızımız da iyiler ama Zulma Teyze'nin onları aşırı şımarttığını biliyorsun. Geri döndüğümüzde kız bizi birkaç gece uyutmayacak, hazırla kendini. Ah Tanrım, ne zaman gelecek o birkaç gece? Sana bir de haberim var, biliyor musun? Yine hamileyim. Sana bunu söylediğimde beni öpemiyor olman korkunç bir şey. Yoksa senin için o kadar da korkunç değil mi? Oğlan olacak, adını da Jaime koyacağız. "J" ile başlayan isimleri seviyorum. Neden bilmiyorum ama bu sefer biraz korkuyorum. Ya ölürsem? Bana hemen cevap ver, hayır de, hayır ölmeyeceksin de. Ölürsem ne yapacağını düşündün mü hiç? Sen cesursun, hayat dolusun, kendini koruyabilirsin. Hemen de başka bir kadın bulursun, şimdiden deli gibi kıskanıyorum onu. Gördün mü işte sinirlerim nasıl oynuyor? Burada yanımda olmaman beni çok ama çok fena yapıyor; ya da benim orada senin yanında olmamam. İkisi de aynı şey. Gülme, sen her zaman her şeye gülüyorsun, komik bir şey olmasa bile gülüyorsun. Gülme, kötülük etme bana. Bana yaz, ölmeyeceğimi söyle. Kayıp bir ruha dönüşsem bile seni özlemekten vazgeçemem. Ah, unutmadan söyleyeyim: Maruja'ya telefon et, ayın 22'sinin Dora'nın doğum günü olduğunu hatırlat. Hem kendisinden hem benden selam söylesin. Ev çok kirli mi? Celia'nın bana tavsiye ettiği kız temizliğe geldi mi? Çok fazla izleme kızı, tamam mı? Zulma Teyze çocuklar burada diye çok seviniyor. Eduardo Amca'dan bahsetmiyorum bile... İkisi de bana seninle ilgili çok güzel hikâyeler anlatıyorlar. On yaşındayken tatilleri geçirmek için buraya gelirmişsin. Her şeye bir cevabın varmış, nam salmışsın belli ki. Eduardo Amca müt-

hiş bir çocuktu diyor. Ben senin hâlâ müthiş bir çocuk olduğunu düşünüyorum. Bazen ofisten yorgun dönüyorsun, gözlerinde alınganlık okunuyor; o zaman beni geçiştiriyorsun, hatta bazen öfkeleniyorsun bile bana. Ama gece olunca yine güzel vakit geçiriyoruz, değil mi? Üç gündür yağmur yağıyor. Salonun balkonunun dibine oturmuş sokağı seyrediyorum. Ama sokakta in cin top oynuyor. Çocuklar uyuyunca Eduardo Amca'nın çalışma masasına gidip Hispanik Amerika sözlüğüyle oyalanıyorum. Kültürümü de sıkıntımı da artırdığı aşikâr. Kız mı olacak oğlan mı? Eğer kız olursa ismini sen seçebilirsin, ama Leonor olmaması kaydıyla. Ama yok. Oğlan olacak, adını da Jaime koyacağız. Seninki gibi upuzun bir yüzü olacak. Çok çirkin olacak ama kadınlar konusunda büyük başarı gösterecek. Çocuklarımı seviyorum, çok seviyorum, ama en sevdiğim şey onların senin çocukların olması. Şimdi Arnavut kaldırımlarının üzerine bardaktan boşanırcasına yağıyor yağmur. Dora'nın bana öğrettiği beş desteli iskambil falını açacağım. Hatırladın değil mi hangisi olduğunu? Çıkarsa doğumda ölmeyeceğim. Seni seven, çok seven, çok seven Isabel'in. Not: Falım çıktı! Yaşasın!

Yirmi iki sene sonra bakınca şu coşkusuyla ne kadar savunmasız ve masum gözüküyor gözüme. Ne var ki gayet meşru, samimi, gerçek bir coşkuydu bu. Tuhaf şey, bu mektubu yeniden okuyunca Isabel'in yüzünü yeniden hatırladım. Onca unutmalarıma rağmen bu yüz hep hafızamdaymış. Bunu da onun o habire "sen" diyen sesinden çıkardım. Isbael hiç "siz" kullanmazdı, hep "sen" derdi. Öyle olması gerektiğini düşündüğünden değil de alışkanlıktan yahut da sevdiğinden. Okur okumaz o kelimeyi sarf eden ağzı da gözlerimin önüne geldi. Isabel'in yüzünün en önemli kısmı da ağzıydı zaten. Mektubu da ona benziyordu; biraz kaotik, sürekli iyimserlikten kötümserliğe, kötümserlikten iyiliğe gidip gelen, hep yataktaki aşkın etrafında dönen, korkularla dolu, tez

canlı. Zavallı Isabel. Çocuk oğlan oldu, adını da Jaime koyduk. Doğumdan birkaç saat sonra geçirdiği gebelik zehirlenmesinden kriz geçirip öldü. Jaime'nin yüzü benim gibi uzun değil. Hiç mi hiç çirkin değil. Kadınlarla yakaladığı başarılar geçici olduğu gibi aynı zamanda beyhude. Zavallı Isabel. Falı çıkınca kaderi mağlup ettiğini sandı ama aslında kaderi kışkırtmış oldu sadece. Hepsi ne kadar uzak şimdi, ah ne kadar. Hatta Isabel'in kocası, yani 1935 tarihli bu mektubun alıcısı olan ben bile şimdi çok ama çok uzak, bu iyi mi kötü mü bilemiyorum bile. "Gülme," diyor bana, bir de tekrarlıyor. Ama doğru; ben o vakitler çok sık gülerdim, o da bu kadar gülmemden hoşlanmazdı. Güldüğüm zaman gözlerimin çevresinde oluşan kırışıklıkları sevmez, gülmemin sebebini komik bulmaz, güldüğümde bundan rahatsız olup saldırganlaşmasına engel olamazdı. Başka insanların yanında olduğumuz zaman gülersem de bana attığı sansürcü bakışı daha sonra gelecek paylamanın öncüsü olurdu: "Gülme, rica ederim, çok kötü oluyorsun." Isabel öldüğünde gülüşüm de düştü gitti ağzımdan. Neredeyse bir yıl boyunca üç şeyin altında ezilerek yaşadım; acının, işimin ve çocuklarımın. Daha sonraları dengemi geri kazandım, soğukkanlılığım da sakinliğim de geri geldi. Ama gülüşüm geri gelmedi. Tamam, zaman zaman gülüyorum elbet, ama ya hususi bir sebebi oluyor ya da bilinçli bir şekilde gülmek istediğimden. Çok tuhaf böylesi. Buna karşılık bir zamanlar neredeyse tikim olan, yüzümün kalıcı ifadesi o gülüşüm geri gelmedi. Bazen Isabel bu kadar ciddi oluşumu göremiyor diye yazık oluyor diyorum. Şimdiki ciddiyetimden epey hoşlanırdı o halbuki. Fakat belki de Isabel şimdi burada benimle olsaydı gülüşümden hiç kurtulamazdım. Zavallı Isabel. Şimdi fark ediyorum da ne kadar az konuşuyormuşum onunla. Bazen konuşulacak konu bulamazdım. Daha doğrusu aramızda çocuklar, alacaklılar ve seksten başka pek bir ortak konu yoktu. Ama bu sonuncusu hakkında konuşmak da gerekmezdi zaten. Gecelerimiz halihazırda epey kuvvetli bir ifade

gücüne sahipti. Aşk mıydı bu peki? Emin değilim. Muhtemelen evliliğimiz beş senede bitmemiş olsaydı, bunun yalnızca işin tek bir unsuru olduğunu sonrasında biz de anlardık. Hatta belki çok da sonra olmazdı. Fakat o beş sene içinde evliliğimizin bizi birbirimize kuvvetli bir şekilde bağlayabilen bir unsuru oldu. Şimdi ise Avellaneda'yla yaşadığım seks (en azından benim açımdan) o kadar önemli, o kadar hayati öneme sahip bir unsur değil. Sohbetlerimiz, ortaklıklarımız çok daha önemli, çok daha hayati. Ama bunda da şaşılacak bir durum yok. Şimdi kırk dokuz yaşındayım, Isabel öldüğünde ise yirmi sekiz yaşındaydım, bunun pekâlâ farkındayım. Şundan kesinkes eminim ki 1935 senesinde Tacuarembo'dan bana bu mektubu yazan, siyah saçlı, meraklı gözleri fıldır fıldır, kalçalarına ellerimle dokunabileceğim, mükemmel bacakları olan Isabel bugün şu dakika çıkagelse "Yazık," derim ve Avellaneda'nın yanına giderim.

7 Ağustos Çarşamba

Müdür yardımcılığı ihtimali hususunda göz önüne alınması gereken bir unsur daha var. Avellaneda hayatıma girmemiş olsaydı belki tereddüde düşme hakkım olurdu. Kimileri için bu aylaklığın ölümcül bir etki yaratabileceğini anlıyorum. Bazılarını tanıyorum ki emekli olduktan sonra rutinlerinin bu şekilde kesintiye uğramasını kaldıramadılar. Ama bunlar zamanla katılaşmış, tutulmuş, neredeyse kendilerini düşünmeyi bırakmış kişiler. Benim durumumun böyle olduğunu zannetmiyorum. Ben kendimi düşünüyorum. Lakin kendimi ne kadar düşünsem de aylaklığa şüpheyle yaklaşabilirim, zira aylaklık da yalnızlığın basit bir varyasyonu. Birkaç ay evvel Avellaneda ortaya çıkmadan önce benim de geleceğimde bu ihtimal yer alıyordu. Fakat artık o benim

varlığımda sabit bir yer edindiğine göre yalnızlık diye bir şey olmayacak. Yani umarım olmaz. Daha mütevazı, daha da mütevazı olmak lazım. Başkalarının karşısındayken değil; zaten onun ne önemi var? İnsan kendi kendiyle karşılaşma yaşadığında, kendine itirafta bulunma vakti geldiğinde, nihai hakikatine yaklaştığı vakit alçakgönüllü olmalı, zira bir insanın nihai hakikati vicdanının sesinden daha etkili olabilir. Çünkü vicdanın sesi beklenmedik kısılmalara uğrar, boğuklaşır, sık sık susturulur. Artık biliyorum ki benim yalnızlığım korkunç bir heyuladan ibaretti. Sadece Avellaneda'nın varlığı onu korkutmaya yetti, lakin hâlâ ölmediğini, kirli bir bodrum katında, rutinimin derinlerindeki bir varoş mahallesinde güç toplamakta olduğunu da biliyorum. Bu yüzden, sırf bu yüzden kibrimi bir kenara bırakıyorum ve yalnızca şunu söylemekle yetiniyorum: Umarım böyle kalır.

8 Ağustos Perşembe

Ne kadar rahatladım. Hayır cevabımı verdim artık. Müdür de cevabımdan memnun gibiydi. Memnun olacak tabii, çünkü hem benimle birlikte çalışmaktan hoşlanmıyordu hem de terfi etmeme karşı gelmek için muhakkak ki hazırlamış olduğu gerekçeleri benim olumsuz yanıtım sayesinde çok daha kolay bir şekilde savunabilecek şimdi. "Artık bitmiş, mücadele vermek istemeyen bir adam olduğunu söylemiştim. Bu görev için aktif, hayat dolu, girişimci birine ihtiyacımız var, yorgun bitkin birine değil." O iğrenç başparmağıyla yapacağı çirkin, kibirli, egosantrik jesti gözümde canlandırabiliyorum. Neyse kapandı mesele. Bir dertten daha kurtuldum.

12 Ağustos Pazartesi

Dün akşamüstü masada oturuyorduk beraber. Hiçbir şey yaptığımız yoktu, konuşmuyorduk bile. Elimi içinde kül olmayan bir küllüğe dayamıştım. Hüzünlüydük; evet tam olarak böyleydik, hüzünlü. Ama tatlı bir hüzündü bu, hemen hemen huzurdu. Bana bakıyordu ve birdenbire dudaklarını kıpırdatıp bana iki kelime söyledi: "Seni seviyorum." O an fark ettim ki bunu bana ilk defa söyleyişiydi, hatta herhangi birine ilk defa söylüyordu. Isabel bana her gece yirmi defa tekrarlardı. Isabel için bunu tekrar etmek sanki bir öpücük daha vermek gibi bir aşk oyunuydu. Öte yandan Avellaneda yalnızca gerektiği kadar, tek bir defa söylemişti. Belki artık bir daha söyleme ihtiyacı duymuyor, çünkü bir oyun değil; hakikat bu. Bunun üzerine göğsümde ağır bir baskı hissettim; başka herhangi bir fiziksel organımı etkilemiş gözükmüyordu. Ama beni neredeyse boğacak gibiydi, dayanılır yanı yoktu. Orada, tam göğsün üstüne, boğaza yakın bir yerde tortop olmuş hâlde duruyor olsa gerek ruh. "Bugüne kadar sana bunu söylemedim," diye mırıldandı, "seni sevmediğimden değil, neden sevdiğimi bilmediğimden. Artık biliyorum." Nefes alabildim sonunda, aldığım hava midemden geliyordu sanki. Ne zaman birisi bana bir şeyleri açıklasa nefes almaya başlayabiliyorum. Gizemden duyulan zevk ve bilinmeyenden alınan haz, benim orta hâlli gücümün kuvvetimin her zaman kaldırabileceği hisler değil. Neyse ki birisi her zaman açıklama yapıyor. "Artık biliyorum: Seni ne yüzünden ne yaşından ne sözcüklerinden ne de taşıdığın niyetlerden dolayı seviyorum. Seni seviyorum, çünkü iyi bir adamsın." Bugüne kadar hiç kimse benim hakkımda bu kadar duygulandırıcı, bu kadar sade, bu kadar sevindirici bir yargıda bulunmamıştı. Bunun doğru olduğuna, gerçekten kumaşımın iyi olduğuna inanmak istiyorum. Belki bu istisnai bir durumdu ama ne olursa olsun o an yaşadığımı hissettim. Göğsümdeki bu baskı yaşadığımın göstergesiydi.

15 Ağustos Perşembe

Önümüzdeki pazartesi işyerindeki izinlerimin sonuncusu başlıyor. Son Büyük Aylaklık'ın bir ön gösterimi sayılır. Jaime hâlâ bir yaşam belirtisi göstermiş değil.

16 Ağustos Cuma

Sahiden sinirim bozuldu. Saat yedi buçukta Aníbal'le buluşmuştum. Kafede biraz laklak ettikten sonra troleybüse bindik. Daha erken iniyor ama yine onun da işine yarıyor. Kadınlardan, evlilikten, sadakatten falan bahsettik. Hep genel tonda, ucu açık şekilde konuştuk. Ben çok alçak sesle konuştum, çünkü insanların kulak misafiri olacağından çekinmişimdir hep; fakat Aníbal gizli saklı bir şey konuşmak istediğinde bile öyle bir bas bas anlatıyor ki adeta bütün ortamı istila ediyor. Tam olarak neden bahsettiğimizi hatırlamıyorum. Onun hemen yanında ayakta gitmekte olan, sert yüzlü, yuvarlak şapkalı yaşlı bir kadın vardı. Aníbal'in sözlerini dinlediğini fark ettim ama söyledikleri gayet makul duygular uyandıran, gayet küçük burjuva, ahlak sınırlarını zorlamayan şeyler olduğundan pek de endişelenmedim. Lakin Aníbal inip de yaşlı kadın onun boş bıraktığı koltuğa, yani yanıma oturduğunda bana ilk söylediği şey şu oldu: "Şu uğursuz adamı dinlemeyin siz." Şaşkınlığımı ifade etmek için "Ne dediniz?" diye sormama bile kalmadan devam etti: "Hakikaten uğursuzun teki. Yuvaları yıkan bu tipler işte. Ah siz pantolonlular! Kadınları ne çabuk suçlarsınız siz! Bakın, sizi temin ederim ki bir kadın kendini kaybetmişse arkasında mutlaka onun kendine olan inancını kaybetmesine sebep olmuş olan, hayatı kaymış, aptal, onur kırıcı bir adam vardır." İhtiyar kadın bağırarak konuşuyordu. Bu paparanın kime atıldı-

ğını görmek için bütün başlar dönüp bize bakmaya başladı. O an kendimi bir böcek gibi hissettim. Kadın ise hâlâ devam etmekteydi: "Ben Batllistim[8] ama boşanmaya karşıyım. Boşanma aileyi yok etti. Siz yanınızdaki bu uğursuz adamın sonu nereye varacak, biliyor musunuz? Ah, bilmezsiniz elbet. Ben biliyorum ama. Bu adamın sonu hapishanede bitecek ve öldürecek orada kendini. Çok da iyi eder. Çünkü ben öyle adamlar tanıyorum ki diri diri yakmak lazım hepsini." Aníbal'in kazığa bağlanıp cayır cayır yakıldığı saçma bir görüntü belirdi kafamda. Ancak o zaman nefes alıp, karşılık verebilecek gücü buldum kendimde. "Hanımefendi, söyler misiniz bana acaba neden susmuyorsunuz siz? Siz ne biliyorsunuz ortadaki sorunla ilgili? Bu beyefendinin söylediği şey sizin anladığınızın tam tersi hem de..." Kadın hiç istifini bozmadı: "Eskiden aileler nasıldı, bir bakın. O zamanlar ahlak vardı. Akşam güneş çekildi mi evlerin önünden geçerdiniz, kaldırımda oturmuş karı kocayı, çocukları görürdünüz. Hepsi aklı başında, şerefli, kibar insanlar olurdu. Mutluluk budur işte, beyefendi. Her zaman kadın yoldan çıksın, kötü yola girsin diye uğraşmak değildir. Çünkü aslına bakarsanız hiçbir kadın kötü değildir, biliyor musunuz?" İşaret parmağını havada sallayıp, bana bu sözleri bağırırken şapkası da birazcık sol tarafa düşmekteydi. Bütün ailenin kaldırıma oturmuş vaziyetteki ideal resminden müteşekkil bu mutluluk tablosunun beni pek etkilemediğini itiraf etmem gerekir. "Siz onu dinlemeyin, beyefendi. Siz gülün geçin, öyle yapmanız lazım." "O hâlde siz neden gülüp geçmiyorsunuz da böyle celalleniyorsunuz?" İnsanlar da yorum yapmaya başlamıştı artık. Kadının taraftarları olduğu gibi bana arka çıkanlar da vardı.

8. Uruguay'da 1903-1907 ve 1911-1915 olmak üzere iki dönem devlet başkanlığı görevi üstlenmiş siyasetçi José Pablo Torcuato Batlle y Ordóñez'in ideallerine dayanan bir siyasi ideoloji. Genelde ekonominin devlet kontrolünde ve tekelci bir modele dayanarak işletilmesi fikrine dayanan, müdahaleci ve sermayeyi yeniden, daha eşit bir şekilde dağıtan bir devlet modelini savunur. (ç.n.)

"Bana" derken aslında bu hanımın hakaretlerini sıraladığı farazi ve esrarengiz düşmanı kastediyorum. "Ayrıca unutmayın ki ben Batllistim ama boşanmaya karşıyım." Bunun üzerine o korkunç döngünün yeniden başlamasına fırsat vermeden müsaade isteyip indim. İneceğim durağa daha on sokak vardı.

17 Ağustos Cumartesi

Bu sabah Yönetim Kurulu üyeleriyle konuştum. Pek mühim meseleler değildi konuştuklarımız, fakat bana karşı herkesin kapsayıcı, nazik bir aşağılama duygusunda ortaklaştığını anlamama kâfi geldi. İdare salonundaki pofuduk koltuklara yayılırken kendilerini nasıl her şeye muktedir hissettiklerini hayal edebiliyorum. En azından çıkarcı ve habis bir ruh kendini Olimpos Dağı'na ne kadar yakın hissedebilirse o kadar güçlü hissediyorlardır. Artık zirveye vardılar. Bir futbolcu için zirve, milli takıma girmektir. Derviş için bir defa da olsa Tanrı ile iletişim kurabilmektir. Duygusal biri için hislerinin gerçek yankısını bulabileceği başka bir varlıkla karşılaşmaktır. Öte taraftan bu zavallı insanlar için ise yönetim kurulunun heybetli koltuklarına serilmek, kimilerinin kaderinin kendi ellerinde olduğu hissini deneyimlemek (başkaları için ne kadar huzursuzluk verici bir histir bu halbuki), bir şeyleri çözdükleri, düzenledikleri, bir şahsiyet sahibi oldukları yanılgısına kapılmaktır. Ne var ki bugün ben onlara bakarken hiçbirinin yüzünde bir Şahıs görmedim, daha ziyade bir Şey vardı sadece o yüzlerde. Bana Kişi değil, Eşya gibi gözüküyorlar. Fakat kim bilir ben onlara nasıl görünüyorumdur? Gerizekâlının, beceriksizin teki, Olimpos'tan gelen bir teklifi reddetme cüretkârlığını göstermiş iradesiz bir herif. Yıllar önce bir keresinde içlerinden en yaşlı olanının şöyle dediğini işitmiştim: "Ticarette

yer alan adamların en büyük hatası çalışanlarına insanlarmış gibi muamele etmeleri." Bu kısa cümleyi hiç unutmadım, unutmayacağım da ve bunun tek sebebi de bir türlü bağışlayamıyor oluşum. Sırf kendi adıma değil, tüm insanlık adına bağışlayamıyorum sarf edilen bu cümleyi. Şimdi aynı cümleyi tersine çevirip, şöyle demek için çok kuvvetli bir istek doğuyor içimde: "Bazı işçilerin en büyük hatası patronlarına insanlarmış gibi muamele etmeleri." Ama bu isteğe karşı direniyorum. Onlar insan. Ne kadar insana benzemeseler de insanlar neticede. Nefret dolu bir merhamete, merhametler arasında en yüz kızartıcı olanına layık insanlar hem de, çünkü etraflarına kibirden bir kabuk bağlayıp mide bulandırıcı bir pakete, düpedüz bir ikiyüzlülüğe sarıyorlar kendilerini, ama özünde hepsi birer delikten ibaret. Tiksindirici birer boşluk her biri ve yalnızlıkların en korkuncunu yaşıyorlar: Kendi kendine bile sahip olamayanların yalnızlığını.

18 Ağustos Pazar

"Isabel'i anlat bana." Avellaneda'nın iyi yönlerinden biri bu işte: İnsana yeni bir şeyler keşfettiriyor, kendi kendini daha iyi tanımasını sağlıyor. İnsan uzun bir süre yalnız kalınca; ruhun, adına berraklık denen o mütevazı medenileşme hâlini içgüdüsünün en girift noktalarına kadar, arzularının, duygularının, tiksintilerinin gerçekten bakir, keşfedilmemiş topraklarına kadar taşıyan heyecan verici derin diyaloglardan mahrum kalarak yıllar yıllar geçirdikten sonra, bu yalnızlık bir rutine dönüştükten sonra artık kendini huzurlu hissetme, yaşadığını hissetme kapasitesini geri döndürememecesine kaybetmeye başlıyor. Ama sonra Avellaneda geliyor ve soru sormaya başlıyor. Onun sorduğu sorular üzerine ben kendime daha çok soru soruyorum ve işte o zaman yaşadı-

ğımı da huzurlu olduğumu da hissediyorum. "Isabel'i anlat bana," masum, basit bir talep fakat yine de... Isabel'le ilgili şeyler bana ait şeyler ya da öyleydiler; Isabel zamanında olduğum adama ait şeyler. Ne toyluktu o, Tanrım. Isabel hayatıma girdiği zaman ne istediğimi bilmiyordum. Ne ondan ne de kendimden ne beklediğimi biliyordum. Mukayese edilecek hiçbir şey yoktu. Mutluluk da olsa, üzüntü de olsa yakalayabileceğimiz, fark edebileceğimiz benzer örüntüler yoktu. Mutluluğun bir tanımı yapıldıktan sonra güzel anlar oluşmaya başlamıştı; kötü anlar üzüntünün formülünü oluşturmamıza yarıyordu sadece. O da bir tazelikti, kendiliğindenlikti ama kendiliğinden olan şeyler ne kadar çok boşluğa düşürüyor insanı. Fakat tüm bunlara rağmen ben şanslıydım. Isabel iyi biriydi; ben de hödüğün teki değildim. Bizim ilişkimiz hiçbir zaman dallanıp budaklanmadı. Ama ya tükenme tehlikesi altındaki cinsel cazibemizi yitirdiğimiz noktaya gelseydik o zaman ne olurdu? "Isabel'i anlat bana," bir samimiyet davetiydi. Alacağım riskin farkındaydım. Geçmişe dönük hissedilen kıskançlıklar (içerdikleri hınç ve onlarla gerçekten yarış mücadelesine girmenin imkânsızlığı yüzünden) korkutucu derecede zalim bir karakter kazanıyor. Yine de dürüst davrandım. Anlattım. Gerçekten Isabel'e ait şeylerdi. Ve bana da tabii. Avellaneda'nın karşısında beni havalı gösterecek bir Isabel uydurmadım. Böyle bir itki duydum içimde, elbette. Havalı gözükmek insanın her zaman hoşuna gider. Havalı gözüktükten sonra da sevdiği kişinin, yani kendisini sevsin diye meziyetlerini sergilemeye çalıştığı kişinin karşısında daha bile iyi gözükmek ister hatta. Uydurmadım, çünkü her şeyden önce Avellaneda'nın gerçeği duymayı hak ettiğini düşünüyorum. Ama ayrıca kendim de bunu hak ediyorum, çünkü rol yapmaktan bıktım (üstelik şu geldiğim noktada bıkkınlık, neredeyse midemi bulandırıyor artık). İnsanın o eski hassas yüzünün üzerine bir maske gibi yerleştirdiği sahte yüzü takınmaktan bıktım. Bu yüzden de Avellaneda, Isabel'in nasıl biri olduğunu yavaş

yavaş öğrendikçe benim de o zamanlar nasıl biri olduğumu yavaş yavaş öğrenmeye başlamama aslında hiç şaşırmadım.

19 Ağustos Pazartesi

Bugün son izin dönemimin başlangıcı. Bütün gün yağmur yağdı. Bütün öğleden sonrayı dairede geçirdim. İki prizi değiştirdim, ufak bir dolabı boyadım, iki naylon gömleğimi yıkadım. Yedi buçukta Avellaneda geldi, ama sadece sekize kadar kaldı. Bir teyzesinin doğum gününe gitmesi gerekiyormuş. Diyor ki benim yerime geçen Muñoz hiç çekilmiyormuş, herkese emirler yağdırıyor, çokbilmişlik edip duruyormuş. Robledo'yla takışmışlar bile çoktan.

20 Ağustos Salı

Jaime evden gideli bir ay oluyor. Bu meseleyi düşünsem de düşünmesem de peşimi hiçbir zaman bırakmadığı kesin. En azından bir kerecik konuşabilseydim ya onunla!

21 Ağustos Çarşamba

Evde oturdum, bilmiyorum kaç saat oldu ama sürekli okudum durdum, hepsi de dergiydi. Bir daha böyle bir şey yapmaya niyetim yok. Zamanı boşu boşuna harcamışım gibi berbat bir his bırakıyor bende. Sanki beynimi aptallıkla uyuşturmuş gibiyim.

22 Ağustos Perşembe

Ofis olmayınca kendimi bir acayip hissediyorum. Ama belki de böyle hissetmemin sebebi, bunun gerçek aylaklık olmadığının, arkasından yeniden ofisin geleceği tehdidini savuran, bitecek bir aylaklık olduğunun bilincinde olmamdır.

23 Ağustos Cuma

Ona bir sürpriz yapmak istedim. Ofisin bir sokak ötesinde onu beklemeye başladım. Yediyi beş geçe yaklaştığını gördüm. Ama Robledo'yla beraber geliyordu. Robledo bilse ne der, bilmiyorum. Ama kesin olarak bildiğim bir şey var ki Avellaneda çekinmeden kahkahalara kapılmış gülüyor, gerçekten eğleniyordu. Robledo ne zamandan beri bu kadar komik ki? Kendimi bir kafeye attım, gitmelerini bekledim, sonra da bir otuz adım kadar geriden takip etmeye başladım onları. Andes Sokağı'na varınca vedalaştılar. Avellaneda San José'ye döndü. Bizim eve gidiyordu tabii. Ben de pespaye mi pespaye, ufak bir kafeye girdim; sütlü kahveyi servis ettikleri fincanın üzerinde hâlâ ruj izi vardı. İçmedim ama garsona şikâyet de etmedim. Sinirlerim gerilmişti, telaşlıydım, huzursuzdum. Her şeyden önemlisi de kendime kızgındım. Avellaneda Robledo'yla gülüşüyormuş. Ne kötülük var ki bunda? Avellaneda yalnızca ofiste kalmayan gayet basit, insani bir ilişki içinde alt tarafı. Karşısındaki kişi de ben değilim. Avellaneda genç, kendi kuşağından biriyle, benim gibi yaşlı olmayan biriyle sokakta beraber yürüyor. Avellaneda benden uzakta. Avellaneda kendi hayatını yaşıyor. Elbette bütün bu olanlarda hiçbir kötülük yoktu. Fakat belki de içimdeki bu korkunç his, Avellaneda'nın benim kanat gerişim (sevgim demeyelim de) olmaksızın kendi başına

var olabileceği, kendini koyuverip kahkahalarla gülebileceği ihtimalinin ayırdına ilk defa bilinçli bir şekilde varıyor olmamdan kaynaklanıyordu. Robledo ile arasındaki konuşmanın masumane olduğunu da biliyordum. Belki de değildi. Çünkü Robledo'nun onun serbest olmadığını bilmesi için hiçbir sebep yok aslında. Şunu yazarken kendimi ne kadar aptal, ne kadar basit, ne kadar sıradan hissediyorum: "...onun serbest olmadığını..." Ne için serbest? Belki de huzursuzluğumun esas sebebi şu gerçeği doğrulamış olmamdan kaynaklanıyor sadece, o kadar: Avellaneda genç insanlarla, bilhassa genç bir adamla kendini çok rahat hissedebilir. Dahası da var; şu gördüğüm aslında hiçbir şey, öte yandan bir an için gözüme gözüken şey ise çok daha büyük. Gözüme gözüken şey her şeyi kaybetme riski anlamına geliyor. Robledo'dan zarar gelmez. Esasında kuş beyinlinin teki, onun ilgisini asla çekmez. Tabii ben Avellaneda'yı hiç tanımıyorsam o ayrı. Tanıyacak mıyım ileride acaba? Yok, Robledo'dan zarar gelmez. Peki ya diğerleri, dünyadaki diğer bütün herkes? Genç bir adam onu güldürmeyi başarıyorsa başka kaç erkek kendine âşık edebilir? Eğer bir gün beni kaybederse (tek düşmanı ölüm olabilir, hepimizi sıraya koymuş olan ölüm) bütün hayatı önünde, bütün zamanı hâlâ ellerinde olacak; her zaman yepyeni, özverili, fevkalade kalacak olan kalbi hep onunla olacak. Fakat ben bir gün onu kaybedersem (benim tek düşmanım ise Erkekler, dünyanın bütün köşe başlarını tutmuş olan genç, kuvvetli ve ümit vadeden Erkekler) yaşamaktaki, zamanı içime çekebilmekteki son şansımı da kaybederim, çünkü şu anda gönlümün ne kadar zengin, neşeli, yenilenmiş olduğunu duysam da o olmadan muhakkak yaşlı bir kalbe dönüşecektir yine.

İçmediğim sütlü kahvenin parasını ödedim ve daireye yollandım. Susacak, konuşmayacak diye içimde utanç verici bir korku taşıyordum, çünkü her şeyden önce o hiçbir şey söylemese bile tek bir soru sormayacağımı, durumu sorgulamayacağımı,

alınganlık etmeyeceğimi baştan biliyordum. Boğazımdaki acılığı yutmakla yetinecektim ve hiçbir zaman tesellisi bulunmayan küçük fırtınalarla dolu yeni bir döneme başlayacaktım, orası kesindi. İkilemde kaldığım dönemlere karşı özel bir güvensizlik duyarım her zaman. Anahtarı deliğe sokup, döndürdüğümde galiba elim titriyordu artık. "Niye bu kadar geç kaldın?" diye sordu mutfaktan. "Robledo'nun en yeni saçmalığını sana anlatacağım diye bekliyordum bir saattir. Ne adam yahu! Yıllar vardı bu kadar gülmemiştim." Ardından üstünde önlüğü, yeşil eteği, siyah kazağı, tertemiz, sıcacık, samimi gözleriyle oturma odasında belirdi. Bu sözcüklerle beni nelerden kurtardığını hiçbir zaman bilemeyecek. Tutup kendime doğru çektim ve bir yandan sarılırken, onun omuzlarından gelen tatlı hayvani kokuyu tüm dünyanın bildiği evrensel yün kokusunun arasından içime çekerken dünyanın yeniden dönmeye başladığını, "Avellaneda ve Başkaları" adlı ama henüz konuşulmayan bu somut tehdidi uzak bir geleceğe yeniden öteleyebildiğimi hissettim. "Avellaneda ve Ben" dedim usulca. O ise bu üç kelimeyi neden tam o sırada telaffuz ettiğimi anlayamadı, ama önemli bir şeyin cereyan etmekte olduğunu gizli bir içgüdüyle fark etti. Benden birazcık uzaklaştı, tam da ayrılmadan durdu ve şöyle bir talepte bulundu: "Söyle bakayım şunu bir daha." "Avellaneda ve Ben" diye yineledim itaatkârca. Şu anda yalnızım, eve döndüm. Saat neredeyse sabahın ikisi. Sırf bana güç veriyor, beni canlandırıp ayaklarımın yere bastığını hissettiriyor diye arada bir tekrarlıyorum: "Avellaneda ve Ben"

24 Ağustos Cumartesi

Tanrı'yı düşündüğüm nadirdir. Buna karşın içimde, derinlerde bir yerde dinî bir yanım, bir din özlemim var. Aslında bir Tanrı

tanımım, bir Tanrı mefhumum olduğuna inanmak isterdim. Ama alakam yok. Tanrı'yı düşündüğüm anlar nadir, çünkü mesele benden o kadar büyük, beni o kadar aşıyor ki bende bir tür panik yaratıyor, zihnimin berraklığında ve mantığımda bir izdihama yol açıyor adeta. "Tanrı Bütünlüktür," diyor Avellaneda sık sık. "Tanrı her şeyin özü," diyor Aníbal, "her şeyi dengede ve uyum içinde tutan şeydir; En Büyük Ahenktir Tanrı." Şu veya bu tanımı anlayabilecek yetiye sahibim ama bunların hiçbiri benim *kendi tanımım* değil. Onların haklı olması muhtemel ama benim ihtiyacım olan Tanrı bu değil. Ben konuşabileceğim, yardım alabileceğim, soru sorduğum zaman, onu aklımdaki şüphelerle bombardımana uğrattığım zaman bana yanıt veren bir Tanrı'ya ihtiyaç duyuyorum. Mademki Tanrı En Büyük Ahenk, mademki Tanrı Evren'i hayatta tutan bir enerjiden ibaret, mademki hesaplanamayacak kadar sonsuz bir şey, o zaman kendi Krallığının minicik, alelade, bit kadar bir parçasına konuşlanmış ufak bir atomdan başka bir şey olmayan ben nasıl oluyor da onun umurunda bile olabiliyorum? Onun Krallığının en ufak parçasının bir atomu olmuşum benim için önemli değil ama Tanrı'nın benim erişebileceğim bir yerde olması, benim uzanıp ellerimle değilse bile aklımla ona tutunabilmem önemli. Ona yüreğimle tutunabilmem önemli.

25 Ağustos Pazar

Çocukluğundan, ailesinden, kendi dünyasından fotoğraflar getirdi bana. Bu bir aşk kanıtı sayılır, öyle değil mi? Çıtı pıtı bir minik mahlukmuş; gözlerinde hafiften korku var, saçları koyu renk ve düz. Tek çocuk. Ben de tek çocuktum. Kolay bir şey değil; insan kendini bir terk edilmişlik duygusu içinde buluyor. İçlerinde öyle nefis bir fotoğraf vardı ki devasa bir polis köpeğinin

yanında durmuş, hayvan ona korumacı bir tavırla bakıyor. Her zaman herkesin onu korumak istediğini tahayyül ediyorum kafamda. Yine de o kadar savunmasız değil, istediklerinden epey emin. Ayrıca böyle emin olması hoşuma gidiyor. Yaptığı işin onu boğduğundan emin, asla intihar etmeyeceğinden, Marksizm'in çok büyük bir hata olduğundan, beni beğendiğinden, ölümün her şeyin sonu olmadığından, ana babasının şahane insanlar olduklarından, Tanrı'nın varlığından, güvendiği insanları hiçbir zaman yüzüstü bırakmaması gerektiğinden emin. Ben bu kadar mutlak olamam. Ama en güzeli de onun hiçbir zaman yanılmaması. Onun bu güveni kaderi bile ürkütmesini sağlıyor. Annesi ve babasıyla olduğu bir fotoğraf var, on iki yaşında. Bu özel, ahenkli, farklı evliliğe dair ben de kendi izlenimimi oluşturmaya başlıyorum. Kadının yüz hatları yumuşak, burnu zarif, saçları siyah, teni beyaz. Sol yanağında iki tane ben var. Gözleri durgun, belki fazla durgun. Belki katılmakta oldukları bu temsile, içinde yaşadıkları bu hayata tam bir bağlılık göstermesine müsaade etmiyor, ama her şeyi anlıyor gibi gözüküyor bu gözler bana. Adam uzun boylu; kocaman, geniş omuzları var. O zamanlar pek moda olan biçimde kazıtmış saçını. Dudakları incecik, çenesi sert, keskin ama hiç asabi gözükmüyor. İnsanların gözlerine çok dikkat ederim. Onun gözlerinde de bir dengesizlik var. Yabancılaşmadan değil kesinlikle; daha ziyade bir mesafe bu. Sırf bu dünyada bulunduğu için şaşkın olan bir adamın gözleri bunlar. İkisi de (yüzlerinden okunuyor) iyi insanlar ama kadının iyiliği adamınkinden daha çok hoşuma gidiyor benim. Baba şahane bir adam ama dünyayla iletişime geçebilecek biri değil. Bu iletişimin gerçekleştiği gün cereyan edecekleri tahmin etmek imkânsız. "Birbirlerini seviyorlar, ondan eminim," diyor Avellaneda, "ama benim hoşuma giden sevme hâli bu mu ondan emin değilim." Bu şüphesine başını sallayarak eşlik ettikten sonra şunları ekledi: "Duygular söz konusu olunca bir dizi birbirine benzer, komşu olan alan var ki kolayca

birbirine karıştırılabiliyor. Aşk, güven, merhamet, yarenlik, şefkat; annemle babamın ilişkisinde bu alanların hangilerinin yer aldığını bilmiyorum. Tanımlanması çok zor bir şey bu. Onların da tanımlamış olduğunu zannetmiyorum. Bir keresinde konuyu anneme açmıştım. Babamla olan ilişkisinde ortada gerçek bir aşk olamayacak kadar fazla dinginlik, fazla denge olduğunu düşünüyor. Birbirlerine alınabilecekleri bir şeyler olsaydı adına tutku eksikliği de denebilecek bu dinginlik ve denge belki de tahammül edilemez hâle gelirdi. Fakat aralarında bir güceniklik olmadığı gibi olması için bir sebep de bulunmuyor. Birbirlerinin iyi, dürüst, özverili insanlar olduğunu biliyorlar. Ama ayrıca ne kadar harika bir şey olsa da bunun yine de aşk olmadığını, bu ateşle yanıp tutuşacakları anlamına gelmediğini de biliyorlar. Birbirleri için yanıp tutuşmuyorlar ve onları birleştiren şey böylece daha da uzun süre dayanıyor." "Peki seninle benim aramda neler geçiyor? Birbirimiz için yanıp tutuşuyor muyuz?" diye sordum ama tam o sırada dikkati dağılmıştı; sırf kendisini bu dünyada bulduğu için şaşkınlığa uğramış birinin bakışları vardı yüzünde.

26 Ağustos Pazartesi

Esteban'a söyledim. Blanca, Diego ile öğle yemeği yemeye çıktığı için öğle vakti ikimiz yalnızdık. Zaten bildiğini öğrenince üzerimden büyük bir yük kalktı. Jaime söylemiş. "Baba, bak. Kendinden bu kadar küçük yaşta biz kızla birlikte olmanı tam olarak anlayamam, bunun en doğru çözüm olduğunu da düşünmüyorum. Ama şu da bir gerçek ki seni kınama cüretkârlığını gösteremem. İnsan duruma dışarıdan baktığında, durumun içine kendisi dahil olmadığında neyin kötü neyin iyi olduğunu söylemek kolay. Fakat insan boğazına kadar derde battığı zaman (ki ben

pek çok defa bu duruma düştüm) işler değişiyor, meselenin yoğunluğu bir başka hissediliyor ve yalnızca dışarıdan gözlemleyen birine açıklanması imkânsız gözüken daha derin kanaatlere varılıyor, önüne geçilemez fedakârlık ve feragatlerde bulunuluyor. Umarım iyi vakit geçirirsin, öyle yüzeysel anlamda değil, gerçekten iyi vakit geçirmekten bahsediyorum. Umarım hem karşındakini koruduğunu hem de korunduğunu hissedersin, zira insanın kendine bahşedebileceği en güzel duygulardan biridir. Ben annemi çok az hatırlıyorum. Aslında gerçek bir görüntü var, ama bu görüntünün üzerine başkalarının görüntü ve hatıraları binmiş durumda artık. Bu hatıraların hangisi sırf bana ait, artık bunu bilmiyorum. Belki yalnızca biri: Yatak odasında saçlarını tarıyor, o uzun ve koyu renk saçları sırtına dökülüyor, o kadar. Gördüğün gibi anneme dair pek bir şey hatırladığım yok. Ama yıllar içinde onu ideal, erişilemez, neredeyse uhrevi bir varlık gibi görmeye alıştırdım kendimi. Çok güzeldi. Öyle değil mi? Benim kafamdaki bu görüntünün belki de gerçekten annemin nasıl olduğunu çok iyi yansıtmayabileceğini de anlıyorum. Yine de onun varlığı böyle benim için. O yüzden bana bir kızla beraber olduğunu söylediğinde biraz sarsılmıştım. Sarsılmıştım ama kabul ediyorum, çünkü çok yalnızlık çekmiş olduğunu biliyorum. Ayrıca şimdi bunun farkına daha çok varıyorum, çünkü içinden geçtiğin süreci takip ettim, nasıl da yeniden hayat bulduğunu gördüm. Bu yüzden kınamıyorum seni, kınayamam; hatta çok isterim ki doğru olanı bulmuş ol ve bahtın açılsın."

27 Ağustos Salı

Hem soğuk hem güneşli. Kış güneşi, yani güneşlerin en sıcak, en cömert olanı. Matriz Meydanı'na kadar gittim, güvercin kakala-

rının üzerine bir gazete serdikten sonra bir banka oturdum. Karşımda bir belediye işçisi çimleri temizlemekteydi. Bunu öyle bir sakinlikle yapıyordu ki insan hiçbir dürtünün bu adamın üzerinde bir etki yapamayacağını sanırdı. Ben bir belediye işçisi olsaydım da çimleri temizleseydim kendimi nasıl hissederdim acaba? Yok, bu benim yapacağım iş değil. Şimdi sahip olduğum mesleğim dışında başka bir meslek, otuz yılımı tüketecek başka bir rutin seçebilecek olsaydım bir kafede garson olmayı seçerdim. Hareketli bir garson olurdum ben, hafızası kuvvetli, örnek bir garson. Herkesin siparişini aklımda tutabilmek için kancalar icat ederdim zihnimde. Her gün yeni yüzlerle çalışmak, bugün gelip bir kahve söyledikten sonra bir daha buraya hiç uğramayacak biriyle rahat rahat konuşabilmek harika olmalı. İnsanlar müthiş, keyifli, güçlü. Sayılarla, defterlerle, tablolarla çalışmaktansa insanlarla çalışmak fevkalade olsa gerek. Ben seyahat etsem, buradan gitsem ve kendimi başka manzaralarla, abidelerle, yollarla, sanat eserleriyle şaşırtsam da beni hiçbir şey insanlar kadar büyüleyemez. Geçip giden insanları izlemek, yüzlerini incelemek, bu yüzlerde kâh mutluluk kâh karamsarlık izleri seçmek, o dinmek bilmez hengâmenin içinde varacakları yere acele acele koşturduklarını görmek gibi, hayatlarının kısacıklığının, küçücük olduklarının, hayatlarının çıplak gerçeklerinin farkına varmadan, köşeye sıkışmış olduklarını hiç hissetmeksizin, köşeye sıkışmış olduklarını kabul etmeksizin durmadan ilerlediklerini fark etmek gibi olmaz hiçbir şey. Galiba şimdiye kadar Matriz Meydanı'nın varlığını hiç fark etmemiştim. Herhalde bin defa geçmişimdir buradan, fıskiyenin etrafından geçerken yolu değiştirmek gerektiği için de bir o kadar küfür etmişimdir. Daha önce de gördüm meydanı, elbette gördüm ama hiç durup gözlemlemedim, hissetmedim, karakterini inceleyip anlamaya çalışmadım. Belediye binasının hırçınlık derecesine varan katı görüntüsünü, Katedral'in riyakârca temizlenmiş yüzünü, ağaçların ruhsuz ruhsuz salınışlarını izledim

uzunca bir süre. Galiba kafamdaki bir kanaat tam o anda kesinlik kazandı: Ben buralıyım, bu şehre aitim. Bu konuda (muhtemelen sadece bu konuda) sanırım kaderciyim. Herkes yeryüzünün bir yerine aittir ve ömrünü orada geçirmelidir. Ben buralıyım. Burada geçiriyorum ömrümü. Şu geçen var ya (şu uzun yağmurluklu, kulağı dışarıda, fena hâlde topallayan adam) işte o benden. Henüz varlığımın farkında değil ama günün birinde beni karşıdan, yandan ya da arkadan görecek. Üstelik ikimizin arasında bir sır bulunuyor; bizi birbirimize bağlayan, birbirimizi anlamamız için bize güç veren gizli bir bağ var. Belki o gün hiçbir zaman gelmeyecek, bu meydana hiçbir zaman bakmayacak, bizi yakınlaştıran, eşitleştiren, aramızda bir iletişim kurduran bu havaya dikkat etmeyecek hiç. Ama ne olursa olsun, biz onunla aynı türdeniz.

28 Ağustos Çarşamba

İznimden sadece dört günüm kaldı geriye. Ofisi hiç özlemiyorum. Avellaneda'yı özlüyorum. Bugün sinemaya gittim. Yalnız başıma. Bir kovboy filmi izledim. Yarısına gelene kadar oyaladım kendimi, ondan sonra kendimden, kendi sabrımdan sıkıldım.

29 Ağustos Perşembe

Avellaneda'dan ofise gitmemesini istedim. Patronu değil miyim, izin verdim, bitti. Bütün gün benimle evdeydi. Muñoz'un nasıl öfkelendiğini tahmin edebiliyorum. Bölümde iki kişi eksik kalınca bütün sorumluluk onun omuzlarına bindi tabii. Sadece tahmin de etmiyorum, anlıyorum da aynı zamanda. Ama önemli değil.

Şu yaşımda artık zamanın telafisi yok gibi geliyor ki yok zaten. Beni bulmaya gelen ve bulmuş olan bu makul talihe ümitsizce tutunmak zorundayım. Bu yüzden cömert ruhlu, özverili biri olamam, kendi dertlerimden önce Muñoz'unkileri düşünemem. Hayat geçiyor, şu içinde bulunduğumuz anda geçip gitmekte ve ben bunun getirdiği kaçış, bitiş, sonlanma hissine dayanamıyorum. Avellaneda'yla yaşadığım bugün sonsuzluk değil; Tanrı'dan aşağıda kalan hepimizin mahkûm olduğu zavallı, değersiz, sınırlı bir gün sadece. Sonsuzluk değil ama neticede sonsuzluğun yerine konabilecek tek gerçek şey de an. Bu nedenle yumruğumu sıkmalı ve ardı arkası olmayan, herhangi bir gelecek vadedemeyen bu zirve hissini yaşamalıyım. Belki kesin ve mutlak aylaklık bundan sonra gelir; belki de bundan sonra bunun gibi pek çok gün olur ve şimdiki koşturmam ve sabırsızlığımla kendimi boşuna, saçma bir şekilde yorduğumu düşünürüm. Bir ihtimal, sadece bir ihtimal. Fakat "bu esnada olanlar"da ise şu anda gerçekleşmekte olanı sağlama alan bir avuntu var.

Hava soğuk. Avellaneda bütün gün kazak ve pantolonla oturdu. Saçlarını böyle arkadan toplayınca erkeğe benziyor. Yüzünün gazete dağıtan çocuklara benzediğini söyledim. Ama pek alakadar olmadı. Yıldız falını düşünüyordu. Bir sene önce birisi falına bakmış ve geleceğini tahmin etmiş. Görünüşe göre bu gelecekte şimdiki işi ve her şeyden önemlisi de ben çıkmışız zaten. "Olgun, çok iyi yürekli, biraz mesafeli ama akıllı bir adam." Ne yani? Bu ben mi oluyorum şimdi? "Sen ne diyorsun? Gelecek böyle tahmin edilebilir mi şıp diye?" "Tahmin edilebilir mi orasını bilmem ama ne olursa olsun bana bir dalavere gibi geliyor. Hem ben başıma gelecekleri bilmek istemem. Berbat bir şey olurdu öylesi. Öleceğimiz zamanı bilsek nasıl olurdu, hiç düşünebiliyor musun?" "Ben ne zaman öleceğimi bilmek isterdim. İnsanın kendi öleceği günü tam olarak bilmesi mümkün olsaydı o zaman hayat ritmini de ona göre ayarlar, ne kadar vakti kaldığına bağlı olarak daha

çok veya daha az harcama yapardı." Bana korkunç geliyor. Ama yapılan tahmine göre Avellaneda iki veya üç çocuk yapacakmış, mutlu olacakmış, dul kalacakmış (peh!), bir dolaşım sistemi hastalığına kapılıp seksenli yaşlarında ölecekmiş. Avellaneda bu iki veya üç çocuğu epey dert etti. "Sen istiyor musun?" "Çok emin değilim." O aslında benim bu cevabımın, ihtiyatlılığın vücut bulmuş hâli olduğunun farkında, ama bana dönüp baktığında çocuk sahibi olmak istediğini biliyorum, bir tane bile olsa. "Üzülme öyle," diyorum, "üzülürsen ikiz bile doğurtabilirim sana." Benim ne düşündüğümü biliyor, bu yüzden acı çekiyor ve fallara sığınıyor. "Peki dul kalmak umurunda değil mi, gizli dulluk olsa bile?" "Değil, çünkü inancım oraya kadar varmıyor. Senin yıkılmaz olduğunu, bu tahminlerin sana değmeden teğet geçip gittiğini biliyorum." Koltuğun tepesine çıkıp, bacaklarıyla bağdaş kurmuş, burnu soğuktan kızarmış bir kız çocuğundan başka bir şey değil.

30 Ağustos Cuma

Tatilim boyunca her gün yazdım. İşe geri dönmeye müthiş üşeniyorum. Bu izin vakti emekliliğime güzel bir aperitif oldu. Blanca'ya bugün Jaime'den öfke dolu, sert mi sert bir mektup geldi. Bana atfen yazdığı paragrafta şöyle diyor: "İhtiyara de ki bütün aşklarım platonik oldu; kâbuslarında benim iğrenç şahsiyetimi görünce öte yana dönüp rahat bir nefes alabilir. Şimdilik." Gerçek olamayacak kadar çok öfke biriktirmiş. Bu çocuğumun beni birazcık sevdiğini düşüneceğim az kalsın.

31 Ağustos Cumartesi

Avellaneda ve Blanca benim haberim olmadan görüşüyorlarmış. Blanca ağzından küçük bir laf kaçırınca her şey kabak gibi ortaya çıktı. "Sana söylemek istemedik, çünkü senin hakkında çok şey öğrenmeye başladık." Başta berbat bir şaka gibi gözüktü gözüme, ama sonra duygulandım. Bu iki kızı benim gibi basit bir adamla ilgili zihinlerinde yer alan eksik gedik görüntüleri birbirleriyle paylaşırken hayal etmekten alamadım kendimi. Bir tür yapboz gibi bir şeydir herhalde. İşin içinde merak var elbette, ama aynı zamanda sevgi de var. Avellaneda kendi adına pek mahcup gözüktü, benden özür diledi, Blanca'nın ne kadar şahane biri olduğunu yüz defa tekrarladı. Benim sayemde, benim üzerimden, benim yüzümden arkadaş olmaları hoşuma gidiyor, fakat bazen fazlalık gibi hissetmekten alamıyorum kendimi. Çünkü iki kızın kafa kafaya verip hakkında konuştuğu yaşlı bir kurt sayılırım aslında.

1 Eylül Pazar

Eğlence sona erdi. Yarın yine ofise gidiyorum. Satış grafiklerini, silgiyi, karbon kâğıtlı defterleri, çek defterlerini, müdürün sesini düşünüyorum da midem kalkıyor.

2 Eylül Pazartesi

Beni adeta bir kurtarıcı gibi karşıladılar; yani çözülemeyen tüm sorunları önüme getirerek. Anlaşılan o ki bir müfettiş gelmiş ve

saçma sapan bir şey için büyük yaygara çıkarmış. Zavallı Muñoz pireyi deve yapıyor. Santini'yi her zamankinden daha da hanım evladı gördüm. Bana epey açık saçık şakalar yaptı. Acaba o da mı platonik? Benim verdiğim olumsuz yanıttan sonra başka bir şirketten müdür yardımcısı getirileceği söyleniyor. Martínez ofiste, o zaten bas bas bağırıyor. Bugün, fırtınadan sonra ilk defa Valverde Hanım geldi. Kalçalarını öyle bir oynatışı var ki sanki küçük dağları o yaratmış.

3 Eylül Salı

Avellaneda ilk defa bana eski erkek arkadaşından bahsetti. Adı Enrique Avalos, Belediye'de çalışıyor. Sadece bir sene beraberlermiş. Tam geçen senenin nisanından bu senenin nisanına kadar. "İyi biri. Hâlâ ona acıyorum ama..." Bu açıklamanın gelmesinden hep korktuğumu fark ediyorum, ama aynı zamanda hiç gelmemesinden daha çok korktuğumu da fark ediyorum. Eğer ondan bahsetme cesaretini gösteriyorsa demek ki mesele artık önemli değil. Ne var ki nefesimi tutmuş, bütün benliğimle bu "ama"nın sonrasında gelecek sözleri beklemeye başladım. Kulağıma ilahi gibi gelmişti o "ama" Çünkü bu erkek arkadaşın kendince üstünlükleri çoktu (yaşı, görünümü, sırf benden önce gelmiş olması) ve belki de bunlardan istifade etmeyi bilememişti. Bu "ama"dan sonra ise benim üstünlüklerim başlıyordu ve ben kendiminkilerden istifade etmeye, yani zavallı Enrique Avalos'un ayağını kaydırmaya hazırdım. Tecrübelerim bana şunu öğretti ki tereddütte kalmış bir kadının gönlündeki bir rakibi mağlup edebilmenin en etkili yöntemlerinden biri bu rakibi sonuna kadar övmek ve kendi kendinden bile etkilenecek kadar anlayışlı, asil, müsamahakâr birine dönüşmektir. "Gerçekten acıyorum ona

ama onunla şöyle orta karar bir mutluluk bile yaşayamayacağımdan eminim." "Pekâlâ, neden bu kadar eminsin? İyi biri demiyor muydun?" "Öyle. Ama yetmiyor. Onun çok yüzeysel, benimse çok derin biri olduğumu söyleyerek bile yakınamam, çünkü ne ben fazla yüzeysellikten rahatsız olacak kadar derinlikliyim ne de o gerçekten derin bir duygu hissedemeyecek kadar yüzeysel. Aramızdaki zorluklar başka türlüydü. Sanıyorum en çözümsüz engelimiz birbirimizle iletişim kuramıyor oluşumuzdan kaynaklanıyordu. O benim damarıma basıyordu, ben onun. Muhtemelen beni seviyordu, kim bilir? Ama şu bir gerçek ki benim canımı acıtmak konusunda özel bir yeteneğe sahipti." Harika. Yaşadığım tatmin hissi yanaklarımdan dışarı taşmasın diye, bütün olanların hüsranla sonuçlanmasına gerçekten üzülen birinin yüz ifadesini takınacağım diye büyük bir çaba göstermek zorunda kaldım. Hatta rakibime arka çıkacak gücü bile buldum kendimde: "Peki kabahatin birazcığının da sende olduğunu düşünmedin mi hiç? Belki o senin canını yakıyordu, çünkü sen sürekli canını yakacak diye bekliyordun. Durmaksızın savunma hâlinde yaşamak, beraberliği güzelleştirmenin en etkili yolu değil kesinlikle." Bunun üzerine gülümsedi ve sadece şunları söyledi: "Seninleyken savunmaya geçmek zorunda hissetmiyorum kendimi. Mutlu hissediyorum." Bu artık benim kendimi tutma ve rol yapma gücümün çok üstündeydi. Tatmin hissim bütün gözeneklerimden dışarı taştı, ağzım kulaklarıma vardı ve artık muhteşem bir mağlubiyete uğrayan zavallı Enrique'den sonra ayakta kalanların da saygınlıklarını ebediyete kadar yerle bir edecek olmamın hiç mi hiç önemi kalmadı gözümde.

4 Eylül Çarşamba

Muñoz, Robledo ve Méndez bana ısrarla Avellaneda'dan, benim iznim boyunca ne kadar sıkı çalıştığından ve ne harika bir çalışma arkadaşı olduğunu gösterdiğinden bahsedip durdular. Ne oluyor yahu? Avellaneda o günlerde nasıl bir davranış sergilemiş olabilir ki bu duygusuz hıyarlar bu kadar etkilenmiş olsun? Müdür bile beni yanına çağırdı da şöyle bir lafı araya sıkıştırıverdi: "Sizin bölümdeki şu kız nasıl? Çok iyi yorumlar alıyorum performansı ile ilgili." Dünyanın en sıradan tonunu takınarak ölçülü birkaç övgü lafı sallayıverdim. Ama bizim Bit ekledi sonra: "Neden soruyorum, biliyor musunuz? Çünkü belki buraya getiririm sekreter olarak." Robot gibi güldü, robot gibi güldüm ben de. Ama en azından benim gülümseyişimin altında mebzul miktarda küfür vardı.

5 Eylül Perşembe

Zannediyorum şu konuda hislerimiz aynı. İkimiz de birbirimize her şeyi anlatmak konusunda neredeyse bir mecburiyet duyuyoruz. Onunla sanki kendimle konuşuyormuşum gibi konuşuyorum; hatta kendimle konuştuğumdan bile daha iyi konuşuyorum onunla. Sanki Avellaneda benim ruhumun bir parçasını taşıyormuş, sanki ruhumun bir köşesine kıvrılmış sırlarımı bekliyor, dürüst olmamı talep ediyormuş gibi. Öte yandan o da bana her şeyi söylüyor. Başka zaman olsa şöyle yazardım: "En azından öyle sanıyorum." Ama şimdi bunu yazamam, çünkü biliyorum ki doğru olmaz. Şimdi bana her şeyi söylediğini biliyorum.

6 Eylül Cuma

Vignale'yi bir muhallebicide gördüm. Ta en dipte, gizli saklı bir masadaydı; yanında da epey hoş bir genç kız. Beni abartılı bir jestle selamladı, böylece maceralarını daha yüksek bir dereceye çektiğini anlatmış oldu. Böyle uzaktan bakınca bu çift bende acıma duygusu uyandırıyordu. Sonra birdenbire şöyle bir düşünce sardı beni: "Peki ya ben?" Elbette ki Vignale iğrenç, kendini beğenmiş, kaba saba herifin teki... Fakat ben nasılım ki? Uzaktan bakan birine ben nasıl gözükeceğim? Avellaneda'yla dışarı çıktığımız çok az. Hayatımız ofiste ve evde geçiyor. Korkarım onunla dışarı çıkmaktaki çekincem aslında sadece dışarıya kötü gözükmek korkusuna dayanıyor. Yok, hayır, mümkün değil. Bir an Vignale garson çocukla konuşurken kız ona sert, aşağılar bir bakış fırlattı. Avellaneda bana hayatta böyle bakmazdı.

7 Eylül Cumartesi

Esteban'ın arkadaşıyla görüştük. Emekliliğimin dört ay içinde garanti olduğundan neredeyse emin. Tuhaf şey: Dinleneceğim vakit yaklaştıkça ofis de bir o kadar çekilmez gelmeye başlıyor bana. Yalnızca dört ay daha girdilerle, çıktılarla, bilançolarla, hesaplarla, yeminli ifadelerle uğraşacağım, biliyorum. Ama şu dört ay sıfıra insin diye ömrümden bir sene verirdim. Tamam, düşününce hayatımın bir senesini vermezdim, çünkü artık hayatımda Avellaneda var.

8 Eylül Pazar

Bugün öğleden sonra seviştik. Kaç defa yaptığımız bir şey ama hafızamda yer etmemiş. Ama bugün muhteşem bir şey oldu. Hayatımda hiçbir zaman ne Isabel'le ne de bir başkasıyla kendimi mutluluğa bu kadar yakın hissetmiştim. Bazen düşünüyorum da Avellaneda göğsüme gelip yerleşen ve onu gittikçe daha da genişleten, her gün daha da çok şey hissedebileceği şekle sokmakta olan bir kalıp gibi. Gerçek şu ki ben içimde bu kadar kullanılmamış şefkat biriktiğini bilmiyordum. Bu kelimenin havalı bir kelime olup olmaması da umurumda değil. İçimde şefkat duygusu hissediyorum ve bundan da gurur duyuyorum. Arzu bile daha saf bir hâl alıyor, yalnızca ve kesinkes sekse mahsus eylemin kendisi bile pirüpak bir eyleme dönüşüyor neredeyse. Ama bu saflık bir iffet alameti değil, yapmacık bir tavır değil, sadece ruhsal bir tecrübeyi hedef almaya çalıştığım anlamına da gelmiyor. Bu saflık, onun bedeninin her bir santimetresini sevmek, kokusunu içime çekmek, göbeğindeki her bir gözeneğe tek tek dokunmak demek. Arzuyu en yüksek noktaya çıkarmak demek.

9 Eylül Pazartesi

Satış bölümünde Menéndez adında birine acımasız bir şaka hazırladılar. Saf, batıl inançları olan, naif bir çocuk. Santini, Sierra ve Avellaneda'yla aynı dönemde girmişti şirkete. Anlaşılan Menéndez yarınki loto için bir bilet almış. Bu sefer kimseye göstermeyecekmiş, çünkü kimseye göstermezse numaraya büyük ikramiye çıkacağı içine doğuyormuş. Bugün öğleden sonra Peñarol'ün biletçisi geldi. Menéndez parayı ödemek için cüzdanını açınca piyango biletini birkaç saniye masanın üzerinde bırakmış. O fark

etmemiş ama her an tetikte yaşayan gerizekâlı Rosas numarayı aklına yazmış ve ânında herkese yetiştirmiş. Yarın için hazırladıkları şaka şu: Karşıdaki piyango bayiyle anlaşmışlar, belli bir saatte kara tahtaya büyük ikramiyeyi kazanan numara yerine 15.301 yazacakmış. Birkaç saniyeliğine kalacakmış sadece, sonra silecekmiş. Bu şaka fikri piyangocunun o kadar hoşuna gitmiş ki beklenenin aksine memnuniyetle kabul etmiş.

10 Eylül Salı

Çok acayip bir şeydi. Saat üçe çeyrek kala Gaizolo içeri girdi ve ortaya konuştu: "Hay sıçayım, ne boktan iş. Geçen cumartesiye kadar lotoda bir sayıya oynuyorum, tam da bugün çıkmış." Arka taraftan beklenen ilk soru geldi: "Çıktı yani sonunda? İki rakamı hatırlıyor musun?" "Sıfır bir," diye yanıtladı kötü oyuncu. Bunun üzerine Peña kendi masasından atıldı: "Hey, ben 301'e oynadım." Ardından da pencere kenarında çalışan Menéndez'e dönüp hemen ekledi: "Haydi Menéndez, gidip baksana kara tahtaya. 301 çıktıysa voliyi vurdum harbiden." Menéndez henüz ümitlenmemek için kendini tutan biri edasıyla başını sakin sakin çevirdi. Koca koca, net rakamlarla yazılmış 15.301 sayısını gördü ve bir an donup kaldı. Sanıyorum o tek bir an içinde tüm olanakları gözden geçirirken hile yapılmış olma ihtimalini de toptan ıskartaya çıkardı. Kendinden başka kimse numarayı bilmiyordu ki. Fakat şakanın güzergâhı burada sona ermekteydi. Yapılan plana göre bu noktada herkes bir olup yanına gelecek, onu alaya alacaktı. Ne var ki Menéndez'in depara kalkıp, koridorun sonuna kadar koşacağını kimse önceden tahmin etmemişti. Tanıklardan birinin anlattığı versiyona göre müdürün odasına kapısını bile vurmadan girmiş (o sırada Amerikan bir firmanın mümessillerinden biriy-

le görüşmekteymiş), basbayağı adamın üzerine atılmış ve diğeri daha şaşkınlığını üzerinden atamadan kel kafasının üstüne şap diye bir öpücük konduruvermiş. Bu son kısımdan biraz geç haberim oldu. Ama duyar duymaz peşi sıra odaya girdim ve kolundan tuttuğum gibi zorla dışarı çıkardım. Orada, cıvata ve piston kutularının arasında, cereyan çarpmışçasına attığı ve hayatım boyunca unutamayacağım kahkahalarına boğulmuş hâldeyken ona neredeyse bağıra çağıra gerçeği anlattım. Bunu yaptığım için kendimi berbat hissettim ama başka çarem de yoktu. Ömrüm boyunca hiçbir adamın bu kadar çabuk ve onulmaz bir biçimde çöktüğünü görmemiştim. Dizlerinin bağı çözüldü, ağzını bir açtı ki kapatamadı. Sonra, ancak sonrasında gözlerini sağ eliyle kapattı. Onu bir iskemleye oturttuktan sonra durumu açıklamak maksadıyla müdürün odasına girdim, ama hıyar herif Amerikalı mümessilin karşısında küçük düşmeyi kendine yediremiyordu: "Hiç de öyle akılalmaz bir hikâye anlatacağım diye boşuna yormayın nefesinizi. O gerizekâlı kovuldu."

İşte bu çok fena oldu; gerçekten kovuldu ve üstüne üstlük artık ebediyen hayata küstü. O beş dakika süren çılgın umut hissini ömrü boyunca silemeyecek. Öbürleri haberi aldıktan sonra hemen heyet hâlinde müdürlüğe çıktılar, ama bizim Bit herif ölüyor da dönmüyor. Ofiste geçirdiğim onca yılın içindeki en üzücü, en iğrenç, en bunaltıcı gün olsa gerek bugün. Zalimler tayfası son anda bir jest yaptı: Menéndez yeni bir iş bulana kadar personelden maaşını çıkaracak kadar ufak bir yüzde alınıp, kendisine teslim edilmesine karar verildi. Lakin bir engel çıktı: Menéndez bu hediyeyi ya da telafiyi –artık nasıl yorumluyorsa– kabul etmek istemiyor. Ayrıca ofisten hiç kimseyle konuşmak da istemiyor. Zavallı adamcağız. Ben bile dünden beri olacakları haber etmedim diye kendime kızıyorum. Ama kimse de bu kadar fevri bir tepki vereceğini tahmin edemezdi.

11 Eylül Çarşamba

Yarından sonraki gün doğum günüm ama o bana hediyelerimi çoktan gösterdi bile. Önce altın bir saat verdi. Zavallım. Bütün birikimini harcamıştır herhalde. Sonra biraz utangaç bir tavırla ufak bir kutuyu açtı ve diğer armağanımı gösterdi: İnce uzun deniz minarelerinden biri, çizgileri kusursuz. "Dokuz yaşımı doldurduğum gün bunu La Paloma sahilinde bulmuştum. Bir dalga geldi kıyıya ve bunu ayaklarımın dibine bıraktı, sanki denizin bana yaptığı bir kibarlık jestiydi. Sanırım çocukluğumun en mutlu ânıydı. En azından en sevdiğim, en hayranlık duyduğum somut nesne bu. Bunu al istiyorum, yanında taşı. Komik mi geliyor sana?"

Şimdi avucumun içinde duruyor. Sıkı dost olacağız ikimiz.

12 Eylül Perşembe

Diego evhamlı biri ve onun etkisi yüzünden Blanca da evhamlı birine dönüşüyor. Bu gece ikisiyle de uzun uzun konuştum. Derdi ülkenin ve kendi kuşaklarının vaziyeti. Ama aslında bu iki soyut derdin arkasındaki dertlerinin adı "Kendileri" Diego bir isyankâr; olumlu, teşvik edici, yenilikçi bir şeyler yapmak istiyor, ama ne olduğunu o da pek bilmiyor. Şimdiye kadar en yoğun duyduğu his saldırgan nitelikli bir düzen karşıtlığı; onda da biraz tutarlılık eksikliği çekiyor. Halkımızın vurdumduymazlığı, toplumsal itki eksikliği, sahtekârlıklar karşısında gösterdikleri demokratik müsamaha, dolandırıcılık karşısında verilen kaba saba ama zararsız tepkiler, hepsi onun gözüne çok vahim gözüküyor. Örneğin on yedi köşe yazarının hobi niyetine yazı yazdığı, yani kira geliriyle geçinip bir de Punta del Este'deki yazlıklarına çeki-

len ve ta oradan topluma bir hastalık gibi yayılmış olan dinlenme alışkanlığını eleştiren on yedi tuzu kurunun, bütün zekâlarını, akıllarını kendilerinin bile inanmadığı bir konuyu inandırıcı kılmak için harcayan tam on yedi sosyete delisinin yine kendilerinin bile adil bulmadığı eleştiri yazıları kaleme aldığı bir sabah gazetesinin bulunması ona korkunç geliyor. Burjuvazi karakteri edinmiş, konforlu, katı ideallere saplanmış, vasat şarlatanlardan müteşekkil bir tabana pek de gizlemeye lüzum görmeksizin katlanıyor olması onu çileden çıkarıyor. "Siz buradan bir çıkış yolu görüyor musunuz?" diye soruyor defalarca samimi ve kışkırtıcı bir endişeyle. "Ben kendi adıma görmüyorum. Olan biteni anlayan, bütün bunların saçma olduğuna inanan insanlar var, ama duruma üzülmekle yetiniyorlar. Tutku lazım; kocaman demokratik bir küreye dönüştük ama işte sırrımız bu. Pek çok beş yıllık dönem geçirdik ve hepsinde sakin olduk, tarafsız davrandık, ama tarafsızlık mazlum, kendi hâlinde bir tavır. Ne dünyayı değiştirmeye yarıyor ne de bunun gibi minicik bir ülkeyi. Tutku lazım, bangır bangır bir tutku yahut da bangır bangır düşünülmüş ya da bangır bangır yazılmış bir tutku. İnsanların kulağına yapışıp bağırmak lazım, çünkü sağır görünüşleri aslında bir tür nefsi müdafaa, korkakça ve hastalıklı bir nefsi müdafaa. İnsanları kendilerinden utandırabilmek lazım, bu nefsi müdafaalarını kişisel tiksinmeye dönüştürmek lazım. Uruguaylıların kendi pasifliklerinden tiksinmeye başladıkları gün, işe yarar bir şeye dönüştükleri gün olacak."

13 Eylül Cuma

Bugün elli yaşımı dolduruyorum. Yani bugünden itibaren emekli olabilecek koşulları sağlıyorum. Ama zaten bütün sene boyun-

ca bunun muhasebesini yaptım durdum. Yıldönümlerine, vadeli mutluluklara ve üzüntülere ifrit oluyorum. Mesela 2 Kasım[9]'da ölülerimizin ardından koro hâlinde ağlamak zorunda olmamız, 25 Ağustos'ta sırf ulusal bayrağımızın karşısına geçtik diye duygulanıyor olmamız bana iç karartıcı geliyor. İnsan bir şeyi hissedecekse hisseder, günün önemi yok ki.

14 Eylül Cumartesi

Mamafih dünün tarihinin özel olması boşuna değildi. Bugün, günün belli anlarında kendi kendime "elli yıl" diye düşünüp durdum da yüreğim ezildi. Aynanın karşısında durdum ve bu kırış kırış olmuş, gözleri yorgun, hayatı boyunca bir yere gelememiş ve de gelemeyecek olan adama birazcık acıma, bir parça merhamet duymadan edemedim. Bu konuda yaşanabilecek en trajik durum vasat olup vasatlığının farkına varmamak değil; en trajik durum vasat olup vasatlığının farkında olmak ve bu kadere razı gelmemek ama aynı zamanda bu kaderin son derece adil olması (en kötüsü de bu). Tam aynada bu şekilde kendime bakıyordum ki birden Avellaneda'nın yüzü omzumun üzerinde belirdi. Hayatı boyunca hiçbir yere gelmemiş ve gelemeyecek adamın gözleri parlayıverdi bir anda ve tam iki buçuk saat boyunca elli yaşını doldurduğunu tamamen unuttu.

9. 2 Kasım: Kökleri Hıristiyanlığa dayanan ve belli ülkelerde resmî tatil ilan edilen Ölüler Günü.

25 Ağustos: Uruguay Bağımsızlık Günü. (ç.n.)

15 Eylül Pazar

Gülüyor. Ben soruyorum: "Elli yaş ne demek, sen farkında mısın?" O ise gülüyor. Ama belki de aslında her şeyi anlıyor ve terazinin kefelerine farklı farklı şeyler yerleştiriyor bir yandan. Ama iyi biri olduğu için bana bir şey söylemiyor. Benim ona içinde tutku barındırmayan bir bakışla bakacağım kaçınılmaz bir ânın günün birinde tak diye geleceğinden bahsetmiyor. Elini benim elimin üzerine koyduğunda elektrik şoku etkisi yaratmayacağı; ona karşı insanın ancak yeğenlerine, arkadaşlarının çocuklarına, uzaktan gördüğü sinema aktrislerine hissettiği yumuşak bir şefkat duyacağım; zihindeki bir dekorasyon nesnesi olmaktan öteye gidemeyen, ne yara açabilen ne yara alabilen ne kapanmış yaraları sızlatabilen ne yürek çarptırabilen, adeta Tanrı'nın monoton sevgisinin ön görünümü gibi sakin, dingin, uysal bir şefkat hissedeceğim günün geleceğinden hiç bahsetmiyor. İşte o zaman ona bakacağım ve hiç kıskanmayacağım, çünkü fırtınalı dönem artık sona ermiş olur. Yetmiş yaşında biri gökyüzünde bir bulut belirdi mi artık bunun ölüm bulutu olduğunu bilir. Muhtemelen bu deftere yazdığım en klişe, en gülünç cümle oldu bu. En gerçek olanı da budur belki. Neden gerçek olan şey her zaman biraz klişe oluyor? Düşünceler mazerete başvurmadan makul olanı, sözünden dönmeden acıya katlananı, sınırlar içinde kalmadan dengede duranı inşa etmekte işe yarıyor, fakat mazeretler, sözünden dönmeler ve sınırlar gerçekliğin içinde çömelmiş gizleniyor ve yanlarına vardığımızda bizi yavaşça söküp ayırıyorlar. Gerçekleştirilecek hedefler ne kadar makul olursa gerçekleştirilmemiş hedefler o kadar saçma gözüküyor. Ona baktığımda kimseyi kıskanmayacağım; sadece kendimi, yani bugün, şu anda herkesi kıskanan bu zatı kıskanacağım. Avellaneda'yla dışarı çıktım ve ellinci yaş günümün büyük bir kısmını 18 de julio Bulvarı'nda geçirdim. Beni onunla görsünler istedim. Sanıyorum ofisten hiç

kimseyle karşılaşmadım. Ama Vignale'nin karısı, Jaime'nin bir arkadaşı ve onun iki akrabası gördüler beni. Üstüne bir de (hem de ne korkunç "bir de"!) 18 de julio ile Yaguaron Kavşağı'nda Isabel'in annesine rastladım. İnanılır şey değil, aradan yıllar geçti; hem benim hem onun için geçti aynı yıllar. Ama onu gördüğümde hâlâ yüreğim sıkışıyor. Esasında sıkışmaktan da fazlası bu; öfke ve acizlikten hoplayıveriyor. Öyle yenilmez, öyle inanılmaz derecede yenilmez bir kadın ki insan karşısında şapka çıkarmaya mecbur. Aynı yirmi yıl evvelki asabi ihtiyatlılığıyla selam verdi, sonra da Avellaneda'yı öyle uzun bir göz hapsine aldı ki aynı anda hem teşhisini koyan hem de kaale bile almayan bir tavır vardı bakışında. Avellaneda bu saldırıyı hissetti ve hemen koluma yapışıp kim olduğunu sordu. "Kaynanam," dedim. Doğruydu da: Benim ilk ve tek kaynanam o. Çünkü ben Avellaneda'yla evlensem bile, hiçbir zaman Isabel'in kocası olmamış olsam bile bu sırık gibi uzun, kudretli, kararlı, yetmişlik hatun her daim ve ebediyete dek benim Cihanşümul Kaynanam olurdu. O dehşetengiz Tanrı'nın –umarım yoktur– doğrudan kendisinden gelen ve sırf bana bunu hatırlatmak, yani dünyanın böyle olduğunu, bazen dünyanın da durup bize baktığını ve bu bakışın aynı anda hem teşhis koyan hem de kaale bile almayan bir tavır barındırabileceğini bana söylemek için gelen alnımın yazısı, kaçınılmaz olarak o olurdu.

16 Eylül Pazartesi

Ofisten neredeyse beraber çıktık sayılır, ama daireye gitmek istemedi. Biraz soğuk almış. Eczaneye gittik, öksürük şurubu aldım ona. Sonra taksiye bindik, evine gelmeden iki sokak ötesinde bıraktım. Babasının öğrenmesi riskine girmek istemiyor. Birkaç

adım yürüdü, arkasını döndü ve mutlu mutlu el salladı bana. Esasında bunun pek büyük bir ehemmiyeti yok. Ama bu jestte bir aşinalık, bir sadelik vardı. İşte o an kendimi çok rahat hissettim, onunla aramızda belki güçsüz de olsa kesinliği şüphe götürmez bir iletişim bulunduğundan emindim.

17 Eylül Salı

Avellaneda bugün ofise gelmedi.

18 Eylül Çarşamba

Santini yine sırlarını açmaya geldi. Hem tiksindiriyor insanı hem de eğlenceli aynı zamanda. Kız kardeşi artık gelip çıplak dans etmiyormuş karşısında. Erkek arkadaşı varmış.

Avellaneda bugün de gelmedi. Annesi ben yokken ofise telefon etmiş. Muñoz konuşmuş o yüzden. Kızı grip olmuş dedi.

19 Eylül Perşembe

Bugün onu özlemeye başladım artık. Bölümde ondan bahsetmeye başladılar ve gelmemiş olduğu gerçeğine tahammül edemediğimi fark ettim bir anda.

20 Eylül Cuma

Bugün de gelmedi Avellaneda. Bugün öğleden sonra dairede oturuyordum ve beş dakika içinde her şey bütün çıplaklığıyla göründü gözüme. Beş dakika içinde bütün şüpheler uçup gitti: Evleneceğim. Kendi kendime sürdüğüm onca argümanın da ötesinde, onunla yaptığımız onca konuşmanın da ötesinde, her şeyin ötesinde önemli olan şey onun yokluğu. Ona ne kadar alışmışım, varlığına.

21 Eylül Cumartesi

Blanca'ya durumu açtım, mutlu oldu. Avellaneda'ya söylemem gerek esas, söylemem gerek çünkü esas şimdi bütün gücümü, inancımı toplamış durumdayım. Ama bugün de gelmedi.

22 Eylül Pazar

Bana bir telgraf da mı gönderemiyor? Evine gitmemi yasakladı ama yarın, yani pazartesi sabahı da ortalarda gözükmezse ne olursa olsun bir bahanesini bulup ziyaretine gideceğim.

23 Eylül Pazartesi

Tanrım. Tanrım. Tanrım. Tanrım. Tanrım. Tanrım. Tanrım.

17 Ocak Cuma

Neredeyse dört aydır bu günlüğe hiçbir şey yazmadım. 23 Eylül'de yazacak cesareti bulamadım kendimde.

23 Eylül günü, öğleden sonra saat üçte telefon çaldı. Etrafım çalışanlarla, formlarla, sorularla dolu vaziyette kaldırdım ahizeyi. Bir erkek sesi şöyle dedi: "Senyor Santomé mi? Bakın, ben Laura'nın dayılarından biriyim. Kötü bir haberim var, beyefendi. Gerçekten kötü bir haber. Laura bu sabah vefat etti."

İlk anda anlamak istemedim. Laura hiç kimse değildi, Avellaneda değildi. "Vefat etti," demişti dayısının sesi. Kelimeler iğrençtir. Vefat etti bir evrak işidir: "Kötü bir haberim var, beyefendi," demişti dayısı. O ne bilecek ki? Kötü bir haberin geleceği de yüzleri de dokunuşları da hayalleri de nasıl yakıp yıkabileceğini o ne bilecek? Ne bilecek, ha? Tek bildiği "Vefat etti," demek, işte böyle berbat derecede kolay bir şey onun bildiği. Omuzlarını da silkmiştir kesin. Bu da iğrenç bir şeydi. İşte tam da o yüzden korkunç bir şey yaptım ben de. Bir satış tablosunu sol elimde buruşturdum, sağ elimle ahizeyi ağzıma iyice yaklaştırdım ve yavaş yavaş dedim ki: "Siz neden bir siktirip gitmiyorsunuz?" Tam hatırlamıyorum. Galiba karşıdaki ses birkaç defa sordu: "Ne dediniz, beyefendi?" Ama ben de birkaç defa tekrarladım: "Neden bir siktirip gitmiyorsunuz?" Bunun üzerine telefonu elimden alıp dayıyla onlar konuştular. Galiba bağırıp çağırdım, ofladım, saçma sapan şeyler söyledim. Az kalsın nefes alamayacaktım. Gömleğimin yaka düğmelerini söktüklerini, kravatımı gevşettiklerini hissettim. Tanımadığım bir ses: "Duygusal bir şok yaşadı." Ardından başka bir ses, Muñoz'un tanıdık sesi açıklamaya girişti: "Pek sevdiği bir çalışanımızdı." Bu öbek öbek duyulan dağınık sesler arasında Santini'nin hıçkırıkları, Robledo'nun ölümün esrarı üzerine yaptığı tatsız mı tasız açıklama ve müdürün çelenk göndermekle ilgili verdiği tipik talimatlar vardı. Sonunda Sierra

ile Muñoz beni bir taksiye bindirip eve getirmeyi başardılar.

Kapıyı korkudan ödü kopmuş hâlde Blanca açtı, ama Muñoz hemen onu sakinleştirdi: "Endişelenmeyin, küçük hanım. Babanız gayet iyi. Olanlardan haberiniz var mı? İş arkadaşlarımızdan biri vefat etti, babanız da biraz fazla etkilendi. Hakkı da var, çünkü şahane bir kızdı." O da "vefat etti" dedi. Öyle olsun. Belki de dayısı, Muñoz ve diğerleri "vefat etti" demekle iyi ediyorlar, çünkü bu öyle saçma, öyle soğuk, Avellaneda'dan öyle uzak bir kelime ki ona zarar veremez, yok edemez onu.

Sonra evde, odamda yalnız başıma kaldığımda, artık zavallı Blanca bile bana sessizliğiyle teselli vermeyi bıraktığında dudaklarımı kıpırdatıp dedim ki: "Öldü. Avellaneda *öldü*." Çünkü kelimenin aslı *öldü. Öldü*, hayatın çöküşü. *Öldü* içten geliyor ve acının gerçek soluğunu taşıyor; *öldü* çaresizlik. Duygusuz değil; bütün, sade boşluk, boşluk. Dudaklarımı kıpırdatıp *"öldü"* dediğim an çirkin yalnızlığımı gördüm, artık benden geriye kalan şeyin sadece bu olduğunu, bunun da çok az olduğunu anladım. İçimdeki tüm bencillikle kendimi düşündüm; endişeli, onarılmış adam olacaktım şimdi . Ama bu aynı zamanda onu düşünmenin de en cömert yolu, onu hayal etmenin en bütünlüklü şekliydi. Çünkü 23 Eylül günü öğleden sonra saat üçe kadar içimde çok daha fazla Avellaneda vardı. İçime girmeye başlamıştı. Denizle gereğinden fazla kaynaşıp, sonunda deniz gibi tuzlanan bir nehir misali o da bana dönüşmeye başlamıştı. Onun için dudaklarımı kıpırdatıp *"öldü"* dediğim zaman orta yerimden delinmiş, yoksun bırakılmış, bomboş, değersiz hissettim kendimi. Birisi gelmiş, hükmümü vermişti: "Şu adamın varlığının beşte birini alın ondan." Ve boşaltmışlardı beni. En kötüsü de şimdi benden geriye kalan, varlığımın dönüştüğü bu beşte birlik kısım güdüklüğünün, önemsizliğinin bilincinde hâlâ. İyi niyetlerimden, iyi hedeflerimden ve iyi kalpliliğimden beşte birlik bir pay kalmıştı bana ama aklıselimimden geriye kalan beşte birlik kısım, bütün

bunların kâfi gelmediğini anlamama yetiyor. Her şey bitti işte. Evine gitmek istemedim, öldüğünü görmek istemedim, çünkü yakışık almayacak bir adaletsizlik oluştururdu böylesi. Ben onu görecektim, o beni göremeyecekti. Ben ona dokunacaktım, o bana dokunamayacaktı. Ben yaşayacaktım, o yaşamayacaktı. O bundan ayrı, başka bir şey, geçirdiğimiz son günümüz o. O günü düşünürsem eşit bir yerden muamele edebilirim ona. Benim ona aldığım ilaçla taksiden indiği an, birkaç adım attıktan sonra bana işaret etmek için geri döndüğü an. O son, en son, en son jesti. Ağlıyorum ve o jeste sığınıyorum. O gün yazmışım ki kesinliği şüphe götürmez bir iletişim bulunduğundan eminim. Ama bu kesinlik o hayattayken vardı. Şimdi dudaklarımı kıpırdatıp "*Öldü. Avellaneda öldü,*" diyorum ve kesinlik duman olup uçuyor. Kesinlik ahlaksız, münasebetsiz bir şey, burada işi yok. Ofise geri döndüm elbette. Yapılan yorumlar beni delip geçiyor, mahvediyor, bunaltıyordu. "Kuzeni bana dedi ki çok pis bir gripmiş, sonra apansızın pat diye durmuş kalbi." İşime yeniden sarıldım, sorunları çözüme kavuşturdum, sorulan soruları yanıtladım, raporlar yazdım. Sahiden örnek bir çalışanım. Arada bir Muñoz ya da Robledo yahut Santini bile yanıma gelip, onu hatırlatan bir konuşma başlatmaya çalışıyor, şu türden girişler yapıyorlar: "Bunları Avellaneda yapıyor sanıyordum ben." "Bakın, patron, şu yazı Avellaneda'nın yazısı." Bunun üzerine gözlerimi kaçırıp şöyle diyorum: "Ne yapalım, hayat devam ediyor." 23 Eylül'de kazandığım puanları misliyle kaybettim. Benim bencilin, kayıtsızın teki olduğumu, başkasının acısının bana dokunmadığını söyleyip, arkamdan fısıldaştıklarını biliyorum. Fısıldaşsınlar, umurumda değil. Onlar dışarıda. Avellaneda ile benim yarattığımız dünyanın dışındalar. Şimdi yalnızca benim durduğum, bir kahraman gibi tek başıma fakat kendimi yiğit hissetmek için hiçbir sebebim olmaksızın durduğum bu dünyanın dışında onlar.

22 Ocak Çarşamba

Bazen Blanca'yla ondan konuşuyoruz. Ağlamıyorum, umutsuzluğa kapılmıyorum, sadece konuşuyorum. Onda bir yankı bulduğunu biliyorum. Ağlayıp, umutsuzluğa kapılan Blanca esas. Tanrı'nın varlığına inanamadığını söylüyor. Tanrı bana fırsatları verip verip sonra geri almış elimden. O böyle zalim bir Tanrı'ya, böyle mutlak bir sadiste inanacak gücü bulamıyormuş kendinde. Ne var ki ben o kadar kin dolu hissetmiyorum kendimi. 23 Eylül tarihinde "Tanrım" lafını birkaç defa yazmakla kalmadım, telaffuz edip gerçekten hissettim de. Hayatımda ilk defa onunla konuşabileceğimi hissettim. Ama bu konuşmada Tanrı'nın sanki kendinden emin değilmiş gibi müphem, tereddütte kalmış bir yanı vardı. Belki de ben onu ikna edecektim az kalsın. Ayrıca sanki belirleyici, kesin bir iddia vardı ortada; benim yanımda, tam karşımda olduğu iddiası oradaydı ve buna rağmen bu iddiayı kabul edemiyor, savunma dilekçeme ekleyemiyordum. Ardından onu ikna edeyim diye bana sunduğu süre bittikten, bu tereddüt ve çekingenlik numarası nihayete erdikten sonra Tanrı sonunda gücünü geri topladı. Tanrı yeniden o her zamanki her şeye kadir Olumsuzluk hâline döndü. Buna rağmen kin duyamıyorum ona karşı, nefretimle dokunamıyorum ona. Bana bir fırsat verdiğini ve benim bu fırsatı değerlendiremediğimi biliyorum. Belki günün birinde bu mutlak, kararlı iddiaya tutunabilirim, ama o zaman ben fena hâlde yaşlanmış olacağım, şu içinde bulunduğum şimdiki zaman ise benden bile daha çok eskiyecek. Bazen düşünüyorum da Tanrı adil bir oyuncu olsaydı benim de ona karşı kullanmam gereken iddiayı verirdi bana. Fakat hayır. Olamaz. Beni yanında tutan, er geç vicdanıma geri dönebilmemi sağlayacak anahtarları elime verecek kadar bana güvenmeyi tercih eden bir Tanrı istemiyorum. Her şeyi elime hazır hâlde veren bir Tanrı istemiyorum. Kordon'da oturan, dibine kadar paraya batmış,

sosyetik, işe yaramaz oğullarını şımartan zengin babalar gibi bir Tanrı istemem. Artık Tanrı ile benim aramdaki ilişki soğudu. O biliyor benim onu ikna edemeyeceğimi. Bense onun uzak bir yalnızlıktan ibaret olduğunu, hiçbir zaman kendisine erişemediğimi ve erişemeyeceğimi biliyorum. Durumumuz bu, ikimiz de kendi kıyımızdayız; ne birbirimizden nefret ediyor ne de seviyoruz birbirimizi, yabancıyız.

24 Ocak Cuma

Bugün tüm gün boyunca, kahvaltı ederken, çalışırken, öğlen yemek yerken, Muñoz'la tartışırken tek bir düşünce vardı aklımda, tek bir düşünce ama pek çok şüpheye bölünmüştü parça parça: "Ölmeden önce ne düşünmüştü? Ben onun için o anda ne ifade ediyordum? Beni aklına getirmiş miydi? Adımı söylemiş miydi?"

26 Ocak Pazar

İlk defa günlüğümü şubattan ocağa kadar baştan sona okudum. Onun Anlarının hepsini bulmam gerek. İlk olarak 27 Şubat'ta ortaya çıkmış. 12 Mart'ta şöyle yazmışım: "Bay Santomé derken gözlerini kırpıştırıyor. Öyle güzellik abidesi denemez. Gülümseyişi fena değil. Hiç yoktan iyidir." Bunu yazmışım, yani zamanın birinde onun hakkında böyle düşünmüşüm. 10 Nisan: "Avellaneda'da beni çeken bir şey var. Orası kesin ama ne?" Peki neydi gerçekten? Bunu hâlâ bilmiyorum. Gözleri, sesi, beli, ağzı, elleri, gülüşü, yorgunluğu, çekingenliği, ağlaması, açık sözlülüğü, acısı, güveni, şefkati, uyuyuşu, adımları, iç çekişleri hep çekiyordu

beni. Fakat bu özelliklerin hiçbiri beni ona mecbur bırakacak şekilde tamamıyla çekmeye yetmiyordu. Her cazibesinin dayandığı başka bir şey vardı. O beni yeri doldurulmaz bir cazibeler toplamı biçiminde çekiyordu. 17 Mayıs'ta şöyle demişim: "Galiba ben size âşık oldum." O da şöyle cevap vermiş: "Biliyordum zaten." Kendi kendime bunu söyleyip duruyorum, onun söylediğini duyuyorum ve o zaman bütün bu mevcut zaman çekilmez oluyor. İki gün sonra: "Yani aradığım şey sizin aşkınız ve kendi hürriyetim arasında bir tür anlaşma." Bana şöyle cevap vermiş: "Sizden hoşlanıyorum." Bu iki kelime bana korkunç bir acı veriyor. 7 Haziran'da onu öpmüşüm ve şöyle yazmışım: "Yarın düşünürüm. Şimdi yorgunum. Mutlu olduğum da söylenebilir. Ama tamamen mutlu hissedemeyecek kadar tetikteyim. Kendi karşımda, talihin karşısında, adına yarın denen, elle tutulur yegâne geleceğin karşısında tetikteyim. Tetikteyim, yani güvensizim." Ne işime yaradı peki bu güvensizlik? Daha yoğun, daha durmaksızın, daha aceleyle yaşayabildim mi? Yaşayamadım elbette. Sonraları belli bir güvence elde ettim, düşündüm ki eğer insan sevdiğinin bilincinde olursa, sevgisinin bir karşılık, bir yankı bulduğunu bilirse her şey tamamdır. 23 Haziran'da bana anne ve babasından bahsetmiş, annesinin geliştirdiği mutluluk teorisinden. Belki benim de amansız Cihanşümul Kaynanamı bu güzel görüntüyle, bu anlayışlı, affedici kadınla değiştirmem gerekirdi. Ayın 28'inde hayatımın en önemli hadisesi gerçekleşmiş. Ben, olacak iş değil ama ben, sonunda dua bile etmeye başlamışım: "Sürsün." Üstüne Tanrı'yı sıkıştırmış olmak için tahtaya bile vurmuştum. Ne var ki Tanrı'nın rüşvet kabul etmediği kanıtlandı sonunda. Hatta 6 Temmuz'da şunları bile yazdırabilmişim kendime: "Birdenbire anladım ki tam o an, gündelik yaşam içindeki o küçük kesinti iyiliğin en yüksek seviyesiydi, Mutluluk oydu." Ama hemen sonrasında gözümü açık tutayım diye kendi yüzüme atmışım tokadı: "Ayrıca şundan da eminim ki zirve yalnızca bir saniye, kısacık bir

saniye, anlık bir kıvılcımdan ibaret ve uzatma hakkı verilmiyor." Ama bunu yazarken samimi değildim, şimdi farkına varıyorum. Çünkü uzatma hakkı verileceğine, zirvenin yalnızca bir noktadan ibaret olmadığına, bilakis ucu bucağı olmayan bir yayla olduğuna içten içe inanıyordum. Ama uzatma hakkı yoktu işte, tabii ki yoktu. Sonra "Avellaneda" kelimesini ve taşıdığı tüm anlamları yazmışım. Şimdi "Avellaneda" diye düşünüyorum ve bu kelime sadece tek bir anlama geliyor: "Burada değil artık, hiçbir zaman olmayacak." Yapamıyorum.

28 Ocak Salı

Defterimde başka o kadar çok şey, o kadar çok sima var ki: Vignale, Aníbal, çocuklarım, Isabel. Bunların hiçbirinin önemi yok, hiçbirinin varlığı geçerli değil. Avellaneda'yla birlikteyken Isabel ile yaşadığım dönemi daha iyi anladım, Isabel'i de daha iyi anladım. Ama o şimdi yok ya artık, Isabel de bir aynanın arkasında, bir hüzün perdesinin arkasında yitti gitti.

31 Ocak Cuma

Ofisteyken hayatımın (ölümümün) en temel, en duygusal, en derin yanını şiddetle savunmaya devam ediyorum. Hiç kimse başımdan tam olarak neler geçtiğini bilmiyor. 23 Eylül'deki çöküşüm herkes tarafından gayet anlaşılır bir duygusal sarsıntı olarak görüldü, o kadar. Artık Avellaneda'nın bahsi daha az geçiyor, ben de konuyu açmıyorum. Elimde kalan ufacık gücümle savunuyorum onu hâlâ.

3 Şubat Pazartesi

O benim elimi tutuyordu ve başka hiçbir şeye gerek kalmıyordu. Kendimi güzelce sarıp sarmalanmış hissetmeme yetiyordu. Onu öpmekten de birlikte yatmaktan da başka her şeyden de ziyade o benim elimi tutuyordu ve sevgi oydu.

6 Şubat Perşembe

Geçen gece aklıma geldi, bugün gerçekleştirdim. Saat beşte ofisten fırladım. Numara 368'e varıp da zili çalınca bir an boğazım gıcıklandı, öksürmeye başladım.

Kapı açıldığında perişan bir şekilde öksürüyordum. Babasıydı açan, fotoğraflardaki babanın ta kendisi. Ama daha yaşlı, daha üzgün, daha yorgundu. Öksürüğümün üstesinden gelebileyim diye daha da kuvvetle öksürdüm ve sonunda terzinin kendisi olup olmadığını sorabildim. Başını evet anlamında bir yana yatırdı. "Güzel, bir takım elbise yaptırmak istiyordum." Beni atölye kısmına geçirdi. "Sakın gidip de ona takım elbise diktirmeye kalkma," demişti Avellaneda. "Hepsini aynı mankenin ölçülerine göre yapıyor." İşte tam buradaydı şimdi; korkusuz, alaycı, sakatlanmış hâliyle karşımdaydı mankenin ta kendisi. Kumaşı seçtim, belli birtakım detayları ayarladım, fiyatta anlaştık. Ardından arkadaki kapıya yaklaştı ve içeri seslendi bağırmadan: "Rosa." "Annem biliyor aramızdakini," demişti, "annem benim her şeyimi bilir." Ama "Aramızdaki"ne benim soyadım, yüzüm, şeklim şemailim dahil değildi. Annesi açısından "Aramızdaki" Avellaneda ve isimsiz bir sevgiliydi. "Karım," diye takdim etti babası, "beyefendi, isminiz ne demiştiniz?" "Morales," diye uydurdum. "Tabii. Bay Morales." Annesinin gözlerinde insanın içine işleyen

bir hüzün vardı. "Bir takım elbise yaptıracak." İkisi de yas kıyafetleri giyinmemişti. Havada hafif, doğal bir acılık seziliyordu. Annesi bana gülümsedi. Yüzümü mankene çevirmek zorunda kaldım, çünkü Avellaneda'nınkine benzer gülümseyişine tahammül edebilmek benim gücümün sınırlarını aşıyordu. Getirip ufak bir defter açtı, babası da ölçülerimi alırken iki haneli rakamları dışından söylemeye başladı. "Siz bu mahalleden misiniz? Yetmiş iki." "Aşağı yukarı," dedim. "Sordum çünkü yüzünüz yabancı gelmedi. Elli dört." "Yani Merkez'de oturuyorum ama buraya sık sık geliyorum." "Eh, tevekkeli değil o zaman. Altmış dokuz." Kadın yüzünü duvara dönmüş, otomatik bir şekilde not alıyordu. "Pantolon ayakkabının üzerine düşsün, değil mi? Bir-sıfır-yedi." Perşembe günü prova için yeniden gelmem gerekiyor. Masanın üzerinde bir kitap duruyordu: Blavatsky. Babasının bir an odadan çıkması gerekti. Annesi defteri kapattı ve yüzüme baktı. "Neden kocama bir takım elbise yaptırmaya geldiniz siz? Kim tavsiye etti?" "Yok, öyle özellikle biri değil. Burada bir terzinin yaşadığını söylemişlerdi sadece, başka bir şey değil." Sözlerim ikna edici olmaktan o kadar uzaktı ki kendimden utandım. Yüzüme bir daha baktı. "Şimdilerde çok az çalışıyor. Kızım öldüğünden beri böyle." *Vefat etti* demedi. "Ha, tabii. Çok mu oldu?" "Dört ay kadar." "Üzüldüm, hanımefendi," dedim. Ben ki buna alelade bir acı gibi üzülmekten öte bir felaket gibi, heyelan gibi, bir kaos gibi bir şey olduğunu hissediyorum, söylediğimin yalan olduğunu anında fark ettim, çünkü "Üzüldüm," demek, bu soğuk ve geç kalınmış taziye kelimesini telaffuz etmek düpedüz korkunç bir şeydi, "vefat etti" desem yeriydi. En çok da bir diğerini anlayabilecek, hakikati kavrayabilecek yegâne insana söylediğim için korkunçtu.

13 Şubat Perşembe

Prova günüydü ama terzi yerinde yoktu. Bay Avellaneda yerlerinde yoktular. Kapıdan girdiğimde karısı söyledi bunu bana. "Sizi bekleyemedi ama provasını yapabilesiniz diye her şeyi hazır etti." Öbür odaya gitti ve elinde ceketle geri geldi. Üzerimde berbat duruyor. Demek her şeyi mankenin ölçülerine göre yaptığı doğruymuş. Sonra yan tarafıma bir döndüm ki (toplu iğneleri tutturmak ve tebeşirle işaret koymak için o beni döndürüyordu daha doğrusu) Avellaneda'nın geçen perşembe günü orada olmayan bir fotoğrafıyla burun buruna geldim. Aşırı ani, aşırı ağır bir darbe oldu. Annesi beni izlemekte olduğundan yaşadığım sefil şaşkınlığı gayet iyi fark etti. Bunun üzerine geri kalan toplu iğnelerle terzi tebeşirini masaya bıraktı ve yüzünde hüzünlü bir gülümsemeyle cevabını zaten bildiği soruyu sordu: "Siz... O mu...?" İki lafın arasında iki üç saniyelik bir es oldu ama yaşanan sessizlik sorunun cevabını gün gibi ortaya sermeye yetti. Cevap vermeye mecburdum. Verdim de: Tek kelime etmeden, başımla, gözlerimle, bütün benliğimle evet demiş oldum. Avellaneda'nın annesi bir elini omzuma koydu; henüz ceket kolu yerleştirilmemiş, teyellerden müteşekkil başarısız taslak çalışmasından dışarı doğru uzanan kolumdu bu. Sonra ceketi yavaşça üzerimden aldı, mankene geçirdi. Tam oturdu ona. "Öğrenmek istiyorsunuz, değil mi?" Bana dargınlıkla, utançla bakmadığından, gözlerinde sadece ve sadece bitkin, acı dolu bir merhamet duygusu okunduğundan emindim. "Siz onu tanıdınız, seviyordunuz. Perişan olmuşsunuzdur. Nasıl hissettiğinizi biliyorum ben. Sanki yüreğiniz karnınızdan başlayıp, boğazınıza kadar çıkan devasa bir şeymiş gibi hissediyorsunuz. Kendinizi sersefil hissediyor, böyle hissettiğinize de mutlu oluyorsunuz. Bunun nasıl korkunç bir şey olduğunu biliyorum ben." Sanki eski bir sırdaşını bulmuş gibi konuşuyordu, ama çekmekte olduğu acının da ötesinde başka bir

şey vardı konuşmasında. "Yirmi sene önce benim hayatımda da birisi öldü. Benim için her şeydi bu kişi. Ama fiziksel olarak ölmedi. Gitti sadece. Ülkeden, benim hayatımdan; evet, her şeyden önemlisi de benim hayatımdan. En beteri de bu ölüm, sizi temin ederim. Ama gitmesini ben istedim ve bugüne kadar kendimi bunun için hâlâ affetmiş değilim. Bu ölüm, ölümlerin en beteri çünkü insan kendi fedakârlığı ile yıktığı kendi geçmişine hapsoluyor." Bir elini ensesine götürdü. Zannettim ki "Bütün bunları size niye anlatıyorum bilmem," diyecek. Ama şöyle ekledi sonra: "Laura, bana ondan geriye kalan tek şeydi. Bu yüzden yine yüreğimin karnımdan başlayıp, boğazımda biten devasa bir şey olduğunu hissediyorum. Bu yüzden sizin başınızdan geçenleri biliyorum." Bir iskemle çekti ve bitap düşmüş hâlde çöktü üstüne. Bu sefer ben sordum: "Peki o ne biliyordu buna dair?" "Hiçbir şey," dedi. "Laura hiç ama hiçbir şey bilmiyordu. Hikâyemin tek sahibi benim. Ne sefil şey şu gurur, değil mi?" Sonra birdenbire aklıma geldi: "Peki ya mutluluk teoriniz?" Gülümsedi, neredeyse savunmasız bir ifadeydi yüzüne yerleşen. "Onu da mı anlattı size? Şahane bir yalandı, kızımın yolunu kaybetmemesi, yaşadığını hissedebilmesi için uydurduğum bir peri masalı. Ona verdiğim en güzel hediyeydi. Yavrucuğum benim." Başı dimdik, ağlıyordu. Ellerini yüzüne bile götürmeden gururla ağlıyordu. "Ama siz öğrenmek istediniz." Ardından bana Avellaneda'nın son günlerini, ettiği son kelimeleri, nefes aldığı son anları anlattı. Ama bunları hiçbir zaman yazıya geçirmeyeceğim. Bunlar Benim, hiç değişmemecesine Benim. Her gece vakti uykusuzluğuma kaldığım yerden devam edip "Aşk" dediğimde beni orada bekleyecek.

14 Şubat Cuma

"Birbirlerini seviyorlar, ondan eminim," diyordu Avellaneda annesiyle babasından bahsederken, "ama benim hoşuma giden sevme hâli bu mu ondan emin değilim."

15 Şubat Cumartesi

Esteban'ın arkadaşı telefon edip emekliliğimin hazır olduğunu haber verdi. 1 Mart'tan itibaren artık ofise gitmeyeceğim.

16 Şubat Pazar

Bu sabah takım elbiseyi almaya gittim. Bay Avellaneda ütüsünü bitirmek üzereydi. Fotoğraf, bütün evi dolduruyordu, bakmadan edemiyordum. "Benim kızım," dedi, "tek kızım." Ne cevap verdiğimi bilmiyorum, hatırlayıp hatırlamamam da umurumda değil. "Kısa bir süre önce öldü." "Üzüldüm," sözcüğünü telaffuz ettiğimi işittim bir kez daha. "Ne tuhaf şey," diye ekledi hemen, "şimdi düşünüyorum da ondan uzaktım hep, ona ne kadar ihtiyacım olduğunu hiçbir zaman göstermedim. Küçüklüğünden beri onunla yapacağıma dair kendime söz verdiğim o büyük konuşmayı erteleyip durdum. Önceleri benim vaktim yoktu, sonra o çalışmaya başladı. Hem korkağın tekiyim zaten. Duygusallaşmaktan korkuyorum biraz, biliyor musunuz? Ama işte şimdi öldü artık, bense aslında kurtuluşum olabilecek bu söylenmemiş sözleri göğsümde bir yük gibi taşıyorum." Bir süre konuşmayı bırakıp sadece fotoğrafa baktı. "Kaç defa düşündüm, benim tek bir çizgimi bile

almamış dedim. Siz bir benzerlik görüyor musunuz?" "Öyle genel bir hava var," diye yalan söyledim. "Olabilir. Ama ruhu aynı benimki gibiydi. Daha doğrusu benim eskiden olduğum gibi. Çünkü ben artık kendimi yenilmiş hissediyorum. İnsan kendini yenilmişlik hissine teslim edince de bozulmaya başlıyor, kendi kendisinin korkunç bir parodisine dönüşüyor. Bakın, benim kızımın ölümüyle kötü bir oyun oynanmış oldu. Artık kaderin işi miydi, doktorların mı pek bilemiyorum. Ama kötü bir oyun oynandı, ondan eminim. Kendisini tanımış olsaydınız ne demek istediğimi anlardınız." Art arda on defa gözlerimi kırpıştırdım ama o farkında değildi. "Böyle bir kız ancak kötü bir oyun oynanarak bitirilebilir çünkü. Nasıl anlatsam size, tertemiz bir varlıktı. Hem kuvvetli bir karakterdi hem de bu kuvvetinde alçakgönüllüydü. Pırlanta gibiydi. Ben böyle bir evladı hak etmediğimden emindim hep. Annesi hak ediyordu ama. Çünkü Rosa kişilik sahibidir, Rosa bütün dünyayla yüzleşecek güçtedir. Fakat ben kararsızımdır, kendime güvenmem. Siz hiç intihar etmeyi düşündünüz mü? Ben düşündüm. Ama hiç beceremedim. O da ayrı bir noksanlık. Çünkü ben hem zihnen hem ahlaken intihar etmenin gerektirdiği yapıya sahibim, bir tek gücüm eksik ki insanın şakağına bir kurşun sıkabilmesi için gereken şey de o zaten. Belki de işin sırrı, yüreğimin ihtiyacı olan bazı şeylerin beynimde, beynime ait bazı müthiş niteliklerin ise yüreğimde olmasında yatıyordur." Yine öyle durdu kaldı. Ütüyü havaya tutmuş, fotoğrafa dalmıştı. "Şu gözlerine bakın. Nasıl da bakmaya devam ediyorlar alışkanlığın da ötesinde, ölümün de ötesinde. Hatta size bakıyor gözleri neredeyse." Cümle öylece kaldı bir başına. Benim nefesim tükendi, onunsa konuşacak konusu. "Pekâlâ, oldu bitti," dedi pantolonu dikkatlice katlayarak. "İyi bir penye kumaş bu, baksanıza nasıl güzel ütüleniyor."

18 Şubat Salı

Numara 368'e gitmeyeceğim bir daha. Aslında artık gidemem de.

20 Şubat Perşembe

Ne zamandır Aníbal'i görmüyorum. Jaime ne yapıyor, hiçbir fikrim yok. Esteban benimle sadece genel konulardan konuşuyor. Vignale ofisi arayıp beni soruyor ama yokum dedirtiyorum. Yalnız kalmak istiyorum. En fazla kızımla konuşurum. Avellaneda'dan konuşurum tabii.

23 Şubat Pazar

Bugün dört ay sonra ilk defa eve gittim. Gardırobu açtım. Kokusu oradaydı. Ne önemi var ki. Önemli olan onun yokluğu. Bazen öyle anlar oluyor ki ataletle çaresizliği birbirinden ayıran ince çizgileri göremiyorum.

24 Şubat Pazartesi

Belli ki Tanrı bana karanlık bir kader tayin etmiş. Zalim bile değil. Tek kelimeyle karanlık. Belli ki bana bir mola bahşetmiş. Başlarda bunun mutluluk olabileceğine inanmaya direnmiştim. Bütün gücümle direndim, sonra teslim oldum ve inandım. Ama mutluluk değilmiş, sadece bir molaymış. Şimdi yeniden kendi

kaderime döndüm. Şimdi eskisinden de karanlık, çok daha karanlık.

25 Şubat Salı

1 Mart'tan itibaren artık bu günlüğü yazmayı bırakıyorum. Dünya ilginçliğini yitirdi. Bunun kaydını tutacak değilim. Üzerine yazı yazabileceğim tek bir konu var. Ama yazmak istemiyorum.

26 Şubat Çarşamba

Nasıl da ihtiyacım var ona. Hayatımdaki en büyük eksikliğim hep Tanrı oldu. Ama ona Tanrı'dan da çok ihtiyaç duyuyorum.

27 Şubat Perşembe

Ofiste bana bir veda partisi yapmak istediler, kabul etmedim. İşleri bayağılaştırmamak adına aile sorunlarıma dayanan, gayet inandırıcı bir bahane uydurdum. Açıkçası ekmeklerle şarapların havada uçuştuğu mutlu ve gürültülü bir akşam yemeği yemek konusunda bomboş bir istek duyamadım içimde.

28 Şubat Cuma

Son iş günüm. Ama çalışmadım tabii. Bütün günü el sıkışarak, insanlarla kucaklaşarak geçirdim. Galiba müdür memnuniyetten dört köşe olmuştu, Muñoz ise gerçekten duygulanmıştı. Masam orada kaldı. Rutinimden kopmanın benim için bu kadar önemsiz olacağını düşünmemiştim hiç. Çekmeceler boşaldı. İçlerinden birinde Avellaneda'nın bir kimlik kartını buldum. Personel kartı numarasını kaydedelim diye vermişti bana. Alıp cebime koydum, orada duruyor. Fotoğraf bir beş sene öncesinde çekilmiş olmalı, ama dört ay önce çok daha güzeldi. Bir şey daha kesinleşti ki annesi yanılıyor: Sefil hissettiğim için mutlu hissetmiyorum kendimi. Sadece sefil hissediyorum. Ofis hayatı bitti artık. Yarından itibaren ölene kadar zaman artık benim emrimde. Bunca zaman bekledikten sonra artık aylaklık vaktim geldi. Ne yapacağım bununla?

Montevideo, Ocak – Mayıs 1959

"Belki bu istisnai bir durumdu ama ne olursa olsun o an yaşadığımı hissettim. Göğsümdeki bu baskı yaşadığımın göstergesiydi."

49 yaşında, dul, üç yetişkin çocuğuyla mesafeli bir ilişki yaşayan ve hayatı işiyle evi arasında geçen Martín Santomé'nin emekliliği yaklaşmaktadır. Emekli olunca bahçe işiyle ilgileneceğini veya gitar çalmayı öğreneceğini veya emekliler her ne yapıyorsa onu yapacağını varsayar, ancak aynı işyerinde çalıştığı bir genç kadına âşık olmayı hiç beklemiyordur. Başladıkları ilişki Martín'in sakin varoluşunu canlandırır ancak günlük rutinine ve ruh hâline verdiği bu mola kısa sürer. Yayımlandığı 1960 yılından bu yana 20'yi aşkın dile çevrilmiş roman, Uruguaylı Benedetti'nin en meşhur eseri.

THG
9167348
SUE

9 786057 496140

yedi yayınları

ROMAN